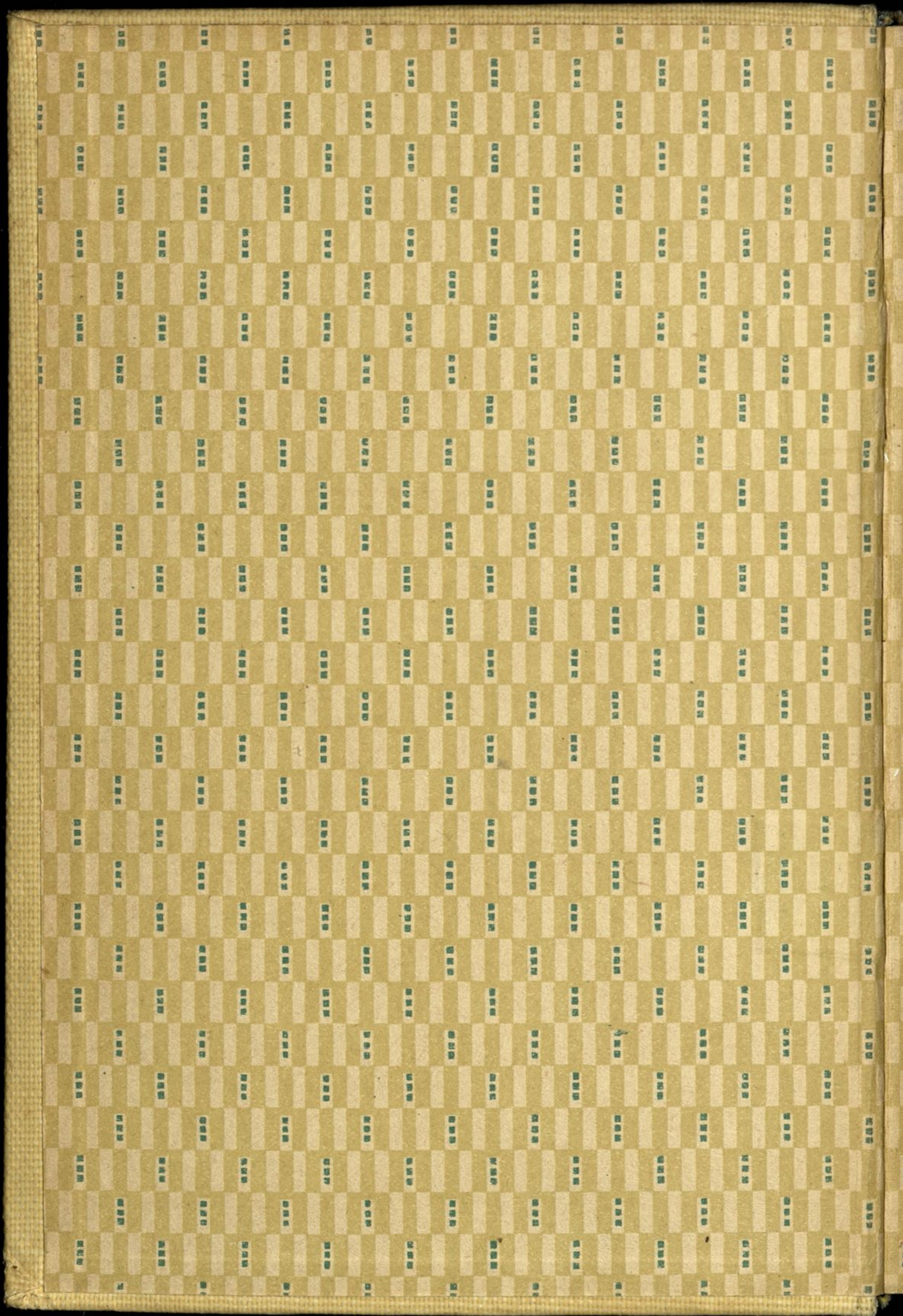

III
N 38.695
h

FR. MILČINSKI
IGRAČKE

38695, III, u, h

Fran Milčinski

IGRAČKE

Črtice in podlistki

V LJUBLJANI 1909

ZALOŽIL L. SCHWENTNER

Fran Milčinski

IGRAČICE

Črtice in podlistki .

V LJUBLJANI 1909

KARLOŠIL F. SCHWENNER

FRAN MILČINSKI
IGRAČKE

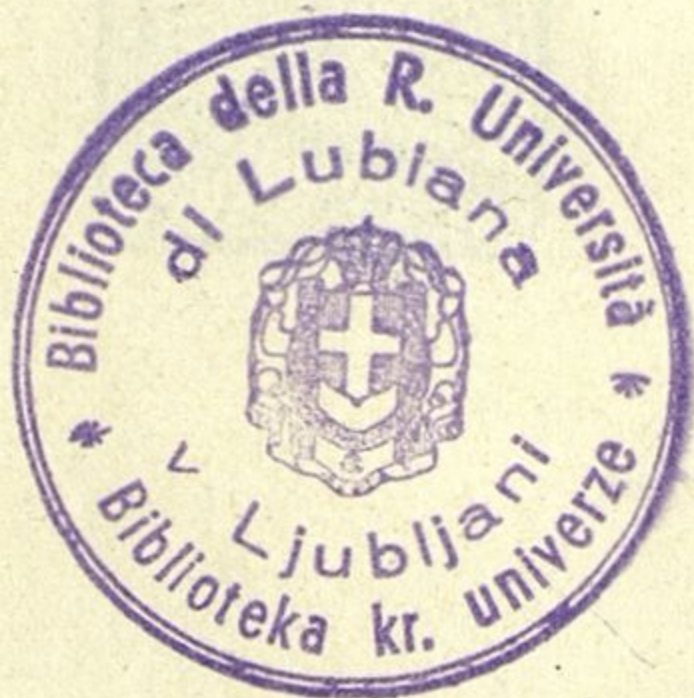
ČRTICE IN PODLISTKI

V LJUBLJANI 1909
ZALOŽIL L. SCHWENTNER

VSE PRAVICE PRIDRŽANE

38.695

III h h

030043849

VSEBINA.

Zoper samobeležnik	1
Krokarji :	
Štrajk pri „Domačem petelinu	11
Z Gorenjskega	21
Vertikalni Vatroslav in midva	27
Anton Rebula in godovi	33
Koncert in gledališče :	
Koncert Kocian	43
Odprto pismo slavni gledališki intendanci	49
Novi gledališki kritik	57
Literaren večer	66
Moja zadeva z Ano Poč	70
Birokratkočasnice :	
Sporni ščurki	87
Vizitacija	94
Išče se Uršo Plut!	104
Uradni jezik	114
Iz dnevnika pravnega praktikanta :	
Terminologija	125
Vlačugarji in berači	136
Dokaz usposobljenosti	146

Zoper samobeležnik.

(Pritožba).

Nerad in le vsled skrajne sile sem vzel pero v roke, a oziri na javni blagor mi niso dali več miru in naj gredo torej sledeče vrstice v svet!

Nevešč najnovejšemu pravopisu dal sem jih poprej prečitati veljavnemu, že večkrat natisnjenemu književniku, ki je, popolnivši jih z dvema klicajema in enim pomišljajem, izjavil, da so v tem pogledu godne za tisk; pripomnil je še, da je oženjen, srečno oženjen in oče dveh ali treh otrok in da iz ozirov na to svojo družinico ne more čisto zastonj delati; izpil je torej na moj račun dva litrčka re-bule, kar me je stalo štiri krajcarje manj nego dve kroni. Naj bo! Ni mi žal ne truda ne stroškov in želim le, da oni krogi, v katerih področje spada le-ta zadeva in ki imajo moč v rokah, resno, njihovi važnosti primerno in hkratu blagohotno

uvažujejo sledeče vrstice in potem ukrenejo, kar je treba!

Gre za vremensko hišico!

Bila je predmet že pogostim pritožbam. Ne tajim, da se je že mnogo storilo v njen prilog. Ali ji ni dal pomeriti zavedni naš magistrat lično drateno suknjico, da jo varuje raznih napadov onih neznanih zlikovcev, kateri so ji koj prve nežne trenutke njenega bivanja med nami grenili s kamenjem? Ali ji niso obesili toplomera na zahodno stran, tako da uživa le solnčnejšo stran naših temperaturnih razmer? Ali je niso po možnosti razbremenili in ji za dalj časa odvzeli jeden referat, ne vem kateri; dokaz temu okrogla odprtina, ki je več nego jedno leto prazna zijala na severni strani vremenskega stolpiča?

Dostojna vremenska hišica bi bila te dobrote uvaževala in s posebno pridnostjo in odličnim vedenjem se izkazala zanjo hvaležno.

Žal, da o naši vremenski hišici tega ne morem poročati!

Ne maram biti krivičen in rad priznavam njene dobre lastnosti. Osobito toplomeru ne očitam nič; lepo in brez hrupa se v solčni gorkoti razteza — kadar ga zebe, pa krči — dostojno in vestno, kakor se je naučil v šoli pri fiziki. Ta toplomer je v čast svojim učiteljem in še mnogo obeta. — Takisto gre uram vse priznanje: točne so kakor ure! — Nigrometer in anerojidni barometer de-

lujeta skromno skrita za žičevjem, kakor cvete duhteča vijolica pod senčnatim grmom; domnevati je, da opravljata redno svojo službo; natančneje ju opazovati človeškemu očesu ni mogoče zaradi goste dratene mreže.

Ali vse te radovoljno priznane vrline vremenske hišice zatemnuje uprav v nebo vpijoče počenjanje samobeležnega barometra! Zbravši vse svoje moralčne sile, si moram glasno in opetovano predočevati, da ga je kupil, plačal in nastavil naš mestni magistrat, da ga moram torej navzlic njegovim nedostatkem smatrati javnim funkcionarjem, — sicer bi mi prerada ušla iz peresa kaka beseda, ki bi jo kazenske oblasti štele za razžalitev straže in, zaplenši ta članek, obrezuspešile njegove plemenite namere! Vendar — kar je res, je res in utajiti se ne da in ne sme: ta barometer samobeležnik svoje službe nikakor tako ne opravlja, kakor bi jo moral in kakor bi bilo po pravici pričakovati od uslužbenca našega magistrata pod uglednim vodstvom dičnega našega gospoda župana! Javno je treba izreči, da ta barometer za službo ni sposoben!

Jaz nisem vaje denuncirati niti me ne veseli, spravljati koga ob kruh, — a — kadar gre za javni blagor, ni mesta za take ozire. Mogoče, da je samobeležnik v svojem zasebnem življenju prav dostojna in značajna prikazen, in ne dvomim, marveč celo prav iskreno želim, da se mu preskrbi drugod

njegovim zmožnostim in nagnjenjem primernejša služba, morebiti pri tramvaju ali pri kaki zavarovalnici ali kjerkoli; da pa za samobeležni barometer ni in ni, to mora uvideti vsakdo, tudi tisti, kateri ne pritrjuje opoziciji, hinavsko zavijajoči oči in šepetajoči, da so pri podelitvi te samobeležniške službe odločevali rodbinski in politični oziri!

Ali je še kedaj kazal vreme po krščansko? Morebiti tisto, ki se naj po njem ravnajo prebivalci Gavrizankarja, kadar se pripravljajo na božjo pot po odpustke, — našega vremena pa nikoli! Prav čisto nič mu ne vznemirja črne duše, če 10 ali 20 milimetrov več ali manj kaže, nego bi smel pod svojo službeno prisego. Take samovoljnosti smatra menda celo za dovtipne! Gorje vsakomur, ki mu še verjame!

Naj povem, kaj se je meni samemu pripetilo Junija meseca je bilo. Tisto blede sinje nebo in tisti čisti hladni zrak obetala sta nam stanovitno vreme in sklenili smo, da izletimo v nedeljo preko Škofjeloke (prva postaja pri Balantu!) in Selc (zajtrk pri Šlibarju) čez Jelovco na Kropo, ondu bi se pošteno nakosili in potem se dali potegniti še k Francku v Podbrezje na večerjico. Izlet osnovan na slovanski podlagi in brez babovja!

Pa pridrvi v soboto zvečer v našo sobico „pri Domačem zajcu“ tovariš Vatroslav, ki je od velikonočnega potresa sem vedno razburjen, z vestjo:

„Izleta ne bo, barometer v vremenski hišici kaže na 708!“ — Splošni nemir!

Ozremo se na našega profesorja, — k „Domačem zajcu“ zahaja namreč tudi pristen profesor s plešo, očali in proroško brado, nadomestujoč nam konverzacijski leksikon. Profesor zmaje svojo glavo in počasi izjavi: „Jaz ne vem, ali“ — reče — „708 je zelo nizko; 736 bi bilo normalno; 708 sam še nisem doživel; 708 ne pomeni nič dobrega.“ Zamislil se je, izpraznil svoj vrček in nadaljeval: „Na 708 stalo je živo srebro, kakor nam poročajo viri, tisti večer pred vesoljnim potopom. Bom pa še en vrček pil, Pavla!“

Le oni, ki so že kedaj trepetaje pričakovali vesoljnega potopa, morejo umeti naše duševno stanje po strokovnjaških teh pojasnilih našega zanesljivega leksikona s proroško brado!

Izlet je bil pozabljen. Vsakdo je mislil le na to, da se s temeljitim zalivanjem trenira za obilno moč, ki je z vesoljnim potopom neizogibno združena . . .

Seveda je bilo drugi dan, ko sem opoldne dvignil težko svojo bučo z blazin, najkrasnejše vreme; mi pa, namesto da dvigamo vrh Jelovce prapor svobode, smo čepeli pri Alešu, cedili tistega črnokalca, zabavljali na „samobeležnik“ in ga tako ogorčeno preklinjali, da nas je Aleš prašal, če smo z Iga doma.

To se je resnično pripetilo.

Jaz pa pravim: Kdor širi vznemirjajoče vesti, zapeljuje ljudi in jih pripravlja v škodo, sodi po cesarskih postavah na Žabjek, ne pa v vremensko hišico! — Boljše, če svojega posla sploh ne opravlja več, nego na tak občenevaren način! To menda „samobeležnik“ sam uvideva, kajti že par tednov sploh ničesar več ne beleži, marveč le kar tako brez sledu drsa tisti svoj špičasti nos čez črtani papir.

Zapazil sem, da se ponavljajo najhujši izbruhi njegove abnormalnosti baš ob ponedeljkih. To me je spravilo na neko misel, katero sem šel takoj razodet našemu učenemu alkoholologu drju I., ki je hkratu ordinarij na deželni blaznici in se torej zanima za vse take abnormalne pojave.

Dr. I. me je prijazno sprejel, postregel mi gostoljubno s čašo sifona, me pazljivo poslušal in potem izjavil blizo tako, da so škodljivi nasledki alkohola sicer res zelo mnogovrstni, da pa to, kar jaz domnevam o barometru, nasprotuje nekaterim naravnim zakonom in bi spadalo že med takozvane čudeže, katerih pa on, dr. I., dosedaj še ni študiral nití nima iz njih izpita, tako da si s tega stališča ne upa izreči določne sodbe.

Bil je izredno vljuden in pomenila sva se še marsikaj pri čaši kipečega sifona; izrekel je slednjič nado, da se kmalu zopet vidiva, in pripomnil, da ne bi utegnilo tej nekoliko misteriozni zadevi nič škodovati, če bi zavžil jaz zjutraj na tešče neke

praške, ki mi jih je zapisal. Naredila sva očitno prav dober vtis drug na drugega.

Drugo jutro sem zavžil praške, proti večeru pa šel pogledat k vremenski hišici, kako so vplivali praški na samobeležnik.

Kazal je na 756.

Profesor, ki sem mu zvečer pri „Domačem zajcu“ to povedal, je dejal: „756 je zelo visoka številka, 756 pomenja po mojih izkušnjah dostojen, soliden potres“.

Te besede so nervoznega Vatroslava tako prestrašile, da bi bil skoraj znak padel s stola, pa se je srečno še ujel ob debelo koleno naše Pavle.

Vznemirjeni smo bili vsi, profesor pa nas je potolažil, češ, samo zaradi tega še ni povoda naročati štefana, kajti zračni pritisk znaša v resnici le 739, dočim samobeležni barometer v vremenski hišici po svoji stari in grdi navadi le laže.

Tako si je ta nepoboljšljiva pošast samobeležniška potres kar na lepem izmislila! To je že škandal, kakor pravi Verovšek, kadar ne zna svoje vloge, — pravcati škandal za Ljubljano, osobito sedaj, ko dobimo jutri ali pojutrišnjem univerzo!

Nekaj se mora zgoditi! Izjavljam pa svečano in po resnem preudarku, da jaz ne storim ne koraka več. Dovolj sem že storil za vremensko hišico, ali ne? Ne bom jih več požiral grenkih praškov zaradi nje! Naj se brigajo tisti zanjo, ki so jo po-

stavili, ne? Kaj mene briga, ne? Nič, prav nič in še enkrat nič! Sicer si lahko kdo izmisli in zahteva, naj jaz vzdržujem še bogvekaj drugega, ne? na primer meščansko godbo, ne? Ali sem jo jaz ustanovil? Naj skrbi zanjo oni, ki jo je ustanovil, ne? Zakaj jo je pa ustanovil, če se ne misli več brigati zanjo! Ustanavljal bi vsak!

Krokarji.

Štrajk pri „Domačem petelinu“.

(Prispevek k zgodovini krokarskega gibanja v Ljubljani.)

Kakih šest ali sedem nas je bilo — pripovedoval je Fridolin Žolna — šest ali sedem, ki smo se shajali tisti čas (še par let pred potresom) vsak večer pri „Domačem petelinu“ okoli okrogle mize v kotu pri peči. Mladi smo bili, vzorne želodce smo imeli in pili smo, da je kar od mize teklo — v pravem, prvotnem pomenu besede — in da nam je naposled naš debeli krčmar, ki je bil pač zavarovan za primer požara, ne pa zoper škodo po povodnji, pregrnil mizo s povoščnim platnom in posul tla z žaganjem, boječ se, da mu vsled neprestane moče vse skupaj ne strohni. Najmanjša posoda, ki je sploh smela na mizo, bil je „trolitron“; — pri količkaj slavnostnejših prilikah, katerih je bilo na teden vsaj pet, se je

pa šopirila v naši izsušeni sredini pletena steklenica, držecha devet litrov, katero sta prinašala na mizo dva najmlajša člana našega omizja po natančno določenem obredu in ob svečanih zvokih družbenega orkestra, sestojčega iz tovariša Janka in njegovih harmonik.

Janko je bil fin dečko; godel in pel je in pil, ako treba, celo noč, potem pa šel naravnost na komisijo ali kamorkoli, Zanj je res škoda, da se je oženil! — Tudi njegove harmonike so storile žalosten konec: neki vnanji rodoljub jim je — morebiti v najboljšem namenu — dal piti vrček piva, pa so utihnile za vselej! Harmonike pač ne preneso piva, pa je! . . . Moj Bog, če se spominjam, koliko smo tačas udušili vina, še danes občudujem s sveto grozo naše tedanje želodce. No, krčmar je pa tudi vpošteval naše vrline in zasluge na tem polju in zato dosledno preziral opetovane pritožbe nam sovražnih zgagastih filistrov v sosednji sobi in čmerne stranke nad nami, ki niso imeli zmisla za glasbene užitke in jih je osobito vznemirjal ritmični topot nog in žvenket kozarcev, s katerima smo obligatno spremljali „orkester“. Tako je bilo vse dobro in v redu in pogrešali nismo ničesar razun primerne subvencije mesta in dežele za naše kroke.

Pa se pripeti, da izgubi naš krčmar nekega lepega dne neko pravdo. Saj se ni šlo za denar, ampak samo za čast, ali, vrag vedi, stvar je le

spravila našega nekoliko oholega „Petelina“ tako iz uma, da je pridirjal tisti večer okoli devete ure v našo sobo, kjer smo baš v temi sedeči izvajali ob tajinstvenih plamenčkih dveh užigalic pesem o rožmarinu, in pričel kričati, kdo da je tako zaloputnil vrata, da se je potresla cela hiša in se je odkrušilo pol dimnika, — in da tega kratkomalo ne trpi več. Možak debeli je nesramno pretiraval.

Tovariš Vlado je bil sicer res zaloputnil vrata nekoliko krepkejše, nego je običajno v boljših rodbinah, — tako da so zašklepetala okna, da sta padla s kredence svečnika in je ugasnila viseča svetilka, — ali — dimnik se ni porušil in še danes obžalujem, zakaj nismo takoj vzdignili oglede z možmi na krčmarjeve stroške.

Vlado je bil rodom zelen Štajerc, ki se je pa čudovito hitro bil iznebil v naši družbi tistih štajerskih samoglasnikov in se naučil, po pristnem kranjskem načinu kleti hudiča; vsi smo ga čislali in ljubili kakor lastnega brata. Med tolovaji je sedaj kaj na dobrem glasu kot zagovornik, imel je pa že tačas nabrušen jezik in z isto rezkostjo kakor vrata zaprl je takoj tudi „Domačemu petelinu“ kljun.

Rekel je, da smo se zelo razveselili njegovega prihoda, misleči, da nam priskrbi luč in tako popravi v Srednji Evropi nezaslišano sramotno nemarnost, da morajo gostje sedeti v temi, — da smo se pa kruto varali; ali tudi on, „Domači

petelin“, se kruto vara, če misli, da ima pravico, nas zmerjati kakor pse. Ali smo mu že kdaj kaj dolžni ostali? Ako se je res porušilo pol dimnika, dobro, — naj ga dene natakarica v račun, pa plačamo poleg vina, krač, kruha in cigar še pol dimnika. Saj nismo na prežgani juhi priplavali! Ali takega tona nikakor ne trpimo v svoji sobi in zato vemo, kaj nam je storiti, saj, hvala Bogu, nismo oženjeni s to gostilno in smo že lepše krčmarje videli, nego je on.

„Domači petelin“ ni zinil ne besede, pobral se je iz sobe, zaloputnil vrata, da se je morala podreti, če je količkaj pravice na svetu, še druga polovica baje načetega dimnika, v veži pa prislonil Rezki in Pepci vsaki po eno klofuto, ker sta bili poslušali pri durih. Plačali smo in odšli skozi špalir jokajočega se ženstva. Tako se je pričela naša stavka, neizogibna, potrebna, da se enkrat za vselej odločno in občutno odbije frivolni poseg brutalne krčmarske sile v svete pravice gostov, zajamčene jim že po naravnem zakonu. Vest o naši stavki se je bliskoma razširila po Ljubljani in vzbudila velikansko senzacijo v vseh krogih. Celo tedanji župan, prav ljubezniv gospod, se je zelo zanimal zanjo in si je dal vsak dan o nji poročati. Utaborili smo se najprvo v čitalnici, ki je tačas gostovala še na Turjaškem trgu. Sprejelo se nas je sicer zelo častno: primerno našemu ugledu, — ali jed in pijača sta bili za dvojko in

živeti smo morali ob samih mehko kuhanih jajcih in ob slivovki.

Edino kar nam je ugajalo v čitalnici, so bile velike sobane, kjer nas ni zvečer motila živa duša. V eni smo naleteli na harmonij — ne vem, ali je bil čitalniška last ali ga je bil kdo tam pozabil — in uprizorili smo v teku treh večerov našega ondotnega bivanja dve operi in en oratorij z velikim moraličnim uspehom; na Turjaškem trgu se je kar trlo občinstva in morali smo naposled vsled policijskega ukaza med posameznimi točkami zapirati okna. Harmonij je obdeloval tovariš Miroslav, pedagog po poklicu; peti mu je bilo sicer prepovedano v naši družbi pod kaznijo nagobčnika, ker je imel tak glas, kakor da je požrl fonograf, s klavirjem pa je znal izvrstno hoditi v caker. Za harmonij je imel pač nekoliko predolge noge. Ne vem, katere tvrdke izdelek je bil ta harmonij, ali četrti dan se ga je lotila naduha in namesto da bi pel, je sopihal jako smešno.

Zaklenili smo ga, ključ izročili krčmarju z naročilom, naj harmonij pazljivo obvaruje prepaha, in preselili se k „Zelenemu modrasu.“

To zver je bil iztaknil Janko, ki je bil s polovico mesta v sorodu in je imel vsled tega zelo koristne zveze. Povedal je, da zahaja tjakaj vsak večer stalna družba profesorjev in učiteljev, kar je najboljše izpričevalo za dobra vina, in da se bo za nas tudi še dobil kak kotichek.

Prostora smo dobili več nego treba: en sam gost je sameval za mizo. Obilen je pač bil za dva in z rejenega, rudečega obraza mu je sijala zadovoljnost.

Janko nas je seznanil; samotni gost — ime mu je bilo Puc, Peter Puc, praktikant — nam je s prijaznim krohotom segel v roke, češ, da je že slišal o nas, in potem pričel razkladati, da je z včerajšnjim večerom vstopila cela stalna družba „modrasova“ v štrajk! — Zaradi vina!

Zadnje vino, imenovano „goriška rebula“, se namreč krčmarju ni posrečilo. Imelo je več okusov pa nobenega pravega. Krčmar je sicer pokazal dobro voljo, s par kapljicami črnine je premenil vinu barvo, povišal ceno za osem krajcarjev in mu dal drugo ime, — ali razvajeni družbi to ni zadostovalo, še par dni je godrnjala, potem pa izostala. Le on Puc, Peter Puc, se ni izselil, ker baš v tej hiši stanuje, v prvem nadstropju, oziroma ker je njegova žena bolna nekoliko, ali pravzaprav — nekaj pričakuje in se boji, da ne bi šel predaleč z doma — babnice imajo vedno svoje sitnosti — sicer pa mu je itak še napraviti eden izpitek in — čim slabše je vino, tem lažje se vrne iz krčme h knjigam, — vrhutega pa je krčmar zanesljiv narodnjak, ki ga je treba podpirati, in navsezadnje: saj barvo ima vino prav gosposko . . . tako je na dolgo in široko opravičeval svoje štrajkolomstvo.

Pokusili smo vino in soglasno spoznali štrajk popolnoma opravičenim.

Odšli smo, plačavši. Bridko iznenadenje, katero smo pravkar doživeli, nas je močno poparilo, ali sklenili smo vstrajati v štrajku — stvari na ljubo! Vendar pa sem prišel ta večer že tako zgodaj domov, da me je skrbna majka drugo jutro vprašala, sem li bolan . . .

Za sledeči večer smo dogovorili sestanek pri „Belem kozličku“, prišli smo pa le štirje: jaz, Vlado, Miroslav in slednjega kolega Kuno. Obžaluje smo vzeli na znanje, da se naša družba že krha . . .

Zasedli smo drugi konec dolge mize, za katero so že sedele tri častitljive mumije moškega spola, temeljito se zabavajoče: prva je čitala „novo prešo“, druga je lovila muhe in jih spuščala v poveznjeno četrtno, tretja je kadila pipo in smrče opazovala ta lov, a vse tri so molčale ko grob. Tem živahnjša pa je bila natakarica, čeden odrezav deklič z Gorenjskega, ki je bil navzlic svojemu imenu Mimi dokaj inteligenčen, je poznal vso slovensko literaturo, najmlajšo celo osebno, in se je znal tako ljubeznivo naslanjati na goste, da je vsak rad naročil še eno merico. Vino je bilo pitno. Po včerajšnjem „modrasovem“ strupu se nam je zdelo celo izvrstno in s prijaznim sodelovanjem štirih „štefanov“ smo pozabili polagoma na svoje skrbi in razvil se je slednjič večer,

kakršnih smo bili vajeni pri „Petelinu“. Po dolgem premoru pili smo zopet „viteza“, v naši prireditvi „navskriž in s petjem“ in sicer s tako veličastno resnostjo in s takim realističnim temperamentom, da so mumije plaho šinile izza mize; ko smo — prestopivši k drugi točki — na povelje „sablje gori!“ hkratu lopnili s palicami po mizi, so plačale, pozabile dati napojnino in odšle — nemara v svoje sarkofage. Lahko jim je bilo žal! Da so le malo počakale, divile bi se bile še „Mornarjem na krovu“, katere smo na mizi stoječi briljantno izvajali.

Mimi so naši obredi do skrajnosti navdušili. Po vrsti nas je poljubila, izjavila, šele zdaj vè, kaj so „Slovani“, in nas je rotila, naj „nastopimo“ vsak večer, čeprav izostanejo mumije.

Pa nas ni bilo več tje!

Naša dva pedagoga je prišel namreč drugo jutro inspicirat „stari“, kakor vsakikrat, kadar zavoha kak krok. To pot je bil posebno nasajen, glas se mu je same razdraženosti kar lomil in končnice je tako natančno izgovarjal, kakor da mu bo koncem semestra v letnem poročilu položiti račun o njih. Potem ju je citiral k sebi v pisarno in tam jima razodel zanimivo vest, da je bil med sinočnimi mumijami tudi član deželnega šolskega sveta. Končno jima je naklonil vsakemu sijajen nos z izpregledom takse.

Moža sta, akoprav po študijah filozofa, tisti dan veliko grešila v besedah in sklenila, da bosta odslej ostajala zvečer doma, ker drugod nista varna — vohunov.

To je bila katastrofa za našo družbo in njeno pravično stvar. Ali bogovi nas niso zapustili!

Sledeči dan, baš prvega maja je bilo, prejel je Vlado pismo, v katerem je „Domači petelin“ lastnoročno in nepogojno obžaloval in prekliceval, kar je in kar še bo morebiti kdaj govoril, obljubljal spoštovati naše pravice in nas prosil nadaljnjega naklonjenega obiska.

Ta izjava je končala štrajk, Ljubljana se je oddahnila in še tisti večer smo zopet sedeli za svojo okroglo mizo v kotu pri peči, harmonike so pele, bobnela so tla in žvenketali so kozarci v proslavo naše zmage kakor še nikdar.

Deležen je bil te slavnosti tudi — Puc, Peter Puc, ki se je okoli 10. ure nenadoma znašel v naši družbi. Z rudečega lica mu je sijala zadovoljnost in hitro nam je povedal, da se je ravnokar odkrižal „Modrasa“, plačavši mu dolg s preteklega meseca in da bo odslej zahajal k nam. Sprejeli smo ga gostoljubno in mu dali jesti in piti, tako da je ob poldvanajstih trdno zaspal in smo ga morali domov nesti, kar smo pa radi storili. Ker je imel „Modras“ še goste, bile so hišne duri odprte in smo spravili našega najmlajšega tovariša brez ovire v hišo, po stopnjicah

v prvo nadstropje in skozi prve nezaklenjene duri v sobo; položili smo ga na posteljo in se tiho zopet odstranili v sladki zavesti, da smo storili dobro delo in da nam bo Puc, Peter Puc hvaležen.

Ali ni ga bilo več k „Domačemu petelinu“ in na cesti se nas je ogibal. Bojim se, bojim, da ga v svoji veseli razburjenosti nismo zanesli v pravo sobo in da je bila „modrasova“ natakarica tisti večer nekoliko začudena, ko je našla v svoji postelji moškega . . .

Z Gorenjskega.

Na kveder!
Lepo je bilo, prav lepo, in dobro smo se imeli, prav dobro; precej sem ga imel pod kapo oziroma pod slamnikom, to je res, ker smo preveč „Naroda“ čitali na Bledu; ali kar ljudje govore, da sem se potem zvečer zaročil z „našo“ Majdo, pa ni res in so to prazne in neosnovane čenče.

Stvar je bila taka.

Gori na Triglav ne grem, ker vem, da je nevarno, in mi je v svarilen zgled mlad nadebuden človek, Vatroslav po imenu, ki je toliko časa hodil na Triglav, da je dobil volka!

Ali da grem do vznožja in gledam odspodaj „nad Triglavom neba obok“, kakor pesem pravi — temu ni ovire in tako smo se tistega lepega dne sešli jaz, Janko in oni suhi Vilko, ki je odličen narodnjak in zaupen mož naše stranke tam nekje na Gorenjskem; pogodili smo se z državno že-

leznico za vožnjo do Dovjega, odtod pa jo mahnili skozi Mojstrano v Vrata.

Imenitno! Pri Šventnerju je izložena fotografija Triglava. Prav tak je, samo veliko, veliko večji seveda!

Prenočevali smo v Aljaževi koči. Imeli smo seboj nekaj vina, Janko pa je na podstavi poldruge kile teletine, ki jo je bil kupil v Mojstrani, in s pripomočjo nekih beležkov v svojem notezu zvaril na štedilniku, mrmrajoč tajinstvene besede, neko stvar, ki jo je z drzno samovoljnostjo krstil za golaž.

Dovolil sem si rahlo kritiko tega njegovega umotvora, ali Janko me je najprvo ljubeznjivo opozoril, da je ta golaž zastonj in da se mu ne zdi baš fino, ako se gleda podarjenemu golažu takorekoč na zobe, potem je pa stvarno pojasnil, da je navzočni golaž pravzaprav boljše uspel, nego je sam pričakoval, ker je bil on, Janko, pozabivši seboj vzeti mast, primoran ga narediti na — vazelinu, kar je morebiti res nekoliko na kvar okusu, tembolj pa v prilog zdravju.

Odgovoril sem nič manj vljudno, da uvidevam svojo črno nehvaležnost in da se čutim vsled tega kot značajan mož moralično zavezanega, takoj vrniti ves zavžiti golaž; naj le kar nastavi tisti svoj prepoteni klobuk, ako ga ni slučajno zrezal med meso, kar ni izključeno po okusu predležečega golaža . . .; nadaljna njegova trditev o hasnovitosti

notranje uporabe vazelina, sem pripomnil, je sicer nova in zaradi tega vrlo zanimiva, ali zdi se mi, sem rekel, da sem že sit in da ne bi mogel niti koščka več spraviti vase niti tedaj, če si ž njim osiguram večno življenje na tem svetu. Janko mi je nato rekel „osel“, jaz sem mu pa vrnil zanj „izdajico“ in tako sva se menila, dokler naju ni Vilko, ki je medtem izpraznil skledo in steklenico, zapodil spat.

Spali smo prav dobro. Vsaj jaz! Ona dva sta sicer trdila, da sem celo noč neznanski smrčal, pa to ni res. Odločno ni res! Jaz nič ne vem, da bi imel tako navado.

Moža sta pravdarja in zato ne rečem, da se lažeta; ali motita se lahko! Saj n. pr. v Ljubljani: — kolikokrat mislijo ljudje, da sem bil jaz tu ali tam, to ali ono, pa nisem bil jaz, ampak neki dr. Ogljar, ki je meni zelo podoben . . . Res! Ko smo pomili posodo, pospravili in zaklenili kočo, smo se napotili zopet nazaj v Mojstrano skozi dež, ki se je bil okoli sedme zjutraj pripodil čez Luknjo okoli Stenarja v Vrata, in zagazili smo v zadnjem koncu pota v tako ogromno blato, da smo izgledali, kakor da smo si dali v cementni tovarni mimogrede betonirati do kolen noge, kar nam pa ni kratilo dobre volje, ker si obuvala in obleke ne snažimo sami. Pot iz Vrat je posebno radi tega čudna, ker se ji baš zadnja tretjina najbolj vleče; ali slednjič smo le dospeli v Mojstrano.

Ko smo, uvaživši vsebino nekaterih steklenic, spravili v harmoničen sklad našo izsušeno notranjost z mokro vnanjostjo, so se nam vzbudile polagoma tudi duševne potrebe.

Segli smo po planinski knjigi in zapisali v njo: „Namenjeni na Triglav, prenočili v Aljaževi koči, pa se morali, žal, vrniti vsled dežja“. To smo zapisali zaradi tega, da bi se jezili nekateri planinski matadorji in bahači.

Potem pa — baš četrti liter smo pičnili, ura je kazala tričetrti na opoldne in iz kuhinje je smrdelo po loju — se je rodil naš novi pozdrav: „Na kveder!“

Pisali smo namreč razglednice — smo pač vsi ljudje — pa je bil na eni naslikan velik z ogromnimi žebli podkovan čevelj. Naslovili smo jo — brez zlobnih misli — na enega naših merodajnih politikov in kot pozdrav pripisali: „Na kveder!“ Imenitno, kaj?

Ta pozdrav ga zelo pihne in komur se ljubi premišljati, najde v njem tudi globlji pomen . . . Izgovori se pa: „Na —“ in po kratkem odmoru odločno in rezko: „kved'r,“ kakor da udariš z vrčkom na mizo: „Na — kved'r!“ Po kosilu smo sedli na vlak, a ker so se vremena Kranjcem med tem zjasnila, prekinili smo vožnjo v Lescah vsled želje Vilka, ki je izjavil, da bi šel rad „Narod“ brat. Dobro, sva rekla z Jankom, naj ga gre brat, če mu sicer nič ne manjka do vrhunca

izobražbe. Stopili smo torej koj v gostilno pri kolodvoru. Pivo dobro, natakarica kakor dragonar! Vilko je zahteval „Narod“, pa ga s čudovito hitrostjo pregledal, nakar smo se odpeljali na Bled.

Pri „Bokalu“, koj začetkom Bleda, je dobra gostilna; jed in pijača slovanski, račun krščanski. Vilko je zahteval „Narod“, a ko mu ga je strežeče bitje prineslo, si je menda stvar premislil in ga niti v roke ni vzel. Potem smo jo vrezali navzdol proti jezeru in srečali dve ljubljanski narodni dami, kateri je naš krepki unisono pozdrav: „Na kved'r“ očitno zelo prijetno iznenadil. Spotoma smo se oglasili še v „zdraviliškem domu“ na par kelihov črnega piva, ker se je Vilko nenadoma spomnil, da še ni vsega „Naroda“ prebral; a ko ga je videl slučajno že ležati na mizi, za katero smo sedli, se zanj niti zmenil ni.

Slednjič smo dospeli do jezera. Krasno, vam pravim! In ta otok bleški je res pravcati kinč nebeški kranjske zemlje ti! Obdaja ga venc iz raja in vse se veseli! Vali igrajo, ribice imajo dobrovoljni ples, — tuintam pa se ladja giblje, se in ziblje h Kraljici nebes! . . .

Kar omamila me je tolika divota in res ne vem, kako smo prišli na vrt „Lujizine kopeli“. Pili smo ljutomerčana in Vilko je čital „Narod“. Ljutomerčan nam je zlezel v lase, odnosno v pleše, in skoraj smo se sprli, ker je Vilko hotel iti se kopat, dočim sva midva z Jankom sita njegovega

samodržtva izjavila, da je sedaj vrsta prišla na naju, da bereva „Narod“, in da pojdeva v to svrho v županovo gostilno. Vilko je ugovarjal, da stvari ne razumeva, a najina je obveljala. Čitali smo „Narod“ še v treh ali štirih gostilnah in slednjič tako korajžno „prižingali“ in „prižagali“ na kolodvor v Lesce, da nas je na splošno željo mnogobrojnega občinstva odlikoval sprevodnik s posebnim kupejem.

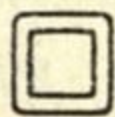
Tako smo preživeli prav lep popoldan, le „Naroda“ je bilo malo preveč.

Dospevši v Ljubljano, sem šel seveda po stari slovanski šegi kazat svojo opico k „Domačemu petelinu“, kjer je bil običajni žurfiks z ženstvom; bili so pa že vsi tako dobre volje, da moje opice niti opazili niso.

„Naša“ Majda s svojimi malce rudečkastimi lasmi — rudečkaste lase zelo ljubim — je praznovala svoj god in bila zala in ljubezniva, da nikoli tega! Ugajala mi je ta večer pa že res tako in priznavam, da nisem samo o vremenu z njo govoril. Ali zaročil se nisem! Odločno ne! Tako pijan nisem bil! To so si ljudje kar na lepem izmislili! — Ali se pa motijo.

Znabiti se je dr. Ogljar zaročil, tisti, ki je meni tako podoben; jaz vem, da se nisem.

Na — kved'r!

Vertikalni Vatroslav in midva.

Vnaši turistikih se preveč enostransko goji vertikalna smer! Kakor da po planem ni vsaj toliko zanimivosti in dostikrat boljših gostiln nego v pečinah dva tisoč in še nekaj metrov nad morsko gladino!

In svoj red ima človek v dolini, kakor ga je vajen in mu gre kot naprednemu državljanu!

Na planinah pa? Od prav zanesljive strani vem na primer, da je bila lansko poletje steza z Rinke na Okrešelj prav nevarno ledena, vendar pa niti enkrat ne potresana niti s peskom, niti s pepelom navzlic cestnemu policijskemu redu! Za take razmere se morejo navduševati po mojem mnenju zgolj ljudje anarhističnih nagonov!

Saj tudi pot po planem zahteva telesnih vrlin!

Tisti, ki bi radi moje stališče napram vertikalni turistikih zlobno razlagali iz moje telesne konstitucije in jim je gotovo zopet napoti moj trebuh, — tisti naj le vprašajo Vatroslava, to diko vseh

vertikalnih turistov, kako ga je izdelala lansko leto plana dolenjska stran, kamor sva ga seboj vzela Janko in jaz.

Dva dni je bil bolan, tako resno bolan, da ni šel v pisarno; še v gostilno ga ni bilo. Navzlic temu, da smo pravzaprav malo hodili; prvi dan samo iz Trebnega v Mirno!

Za vodnika je bil Janko, ki je že hodil po teh krajih in je poznal tukajšnje rodove, njih govorice in običaje.

V Mirni je bila ob našem prihodu baš povodenj, ki je pa le toliko časa trajala, dokler se je kopal v potoku enakega imena gospod Cmok, v čigar hiši smo prenočevali. Ta gospod so pač nekoliko preobilni za ozkostružni potok in bo res treba regulirati enega izmed nju.

Sprejeti in postreženi smo bili v gostilni prav dobro, le ogovarjalo se nas je skraja zgolj nemški; ko smo pa po Jankovem nasvetu sneli kravate in ovratnike, si zavihali rokave in si potegnili klobuke čez čelo, smo kmalu deležni postali mile domače besede.

Dame utegne zanimati, da je bilo natakarici ime Johanca. Po večerji smo malo pili in potem pričeli peti. Namreč jaz in Janko, kajti Vatroslav je šel že koj po petem litru spat — kar pod mizo; menda se je bal potresa, ki ga pa ni bilo.

Pela sva pa take, kakršnih v teh krajih dosihdob še niso bili slišali; tako sta nama vsaj pod

svojo službeno prisego potrdila nočna čuvaja s sulicama, ki sta naju prišla gledat po polnoči, po eni in po dveh, kadar ju je služba privedla mimo naše gostilne. Ali je bil morebiti to samo en nočni čuvaj?!

„Pa mi jo žingamo,
Pa mi jo žagamo,
Jaz pa le počas
Jo režem in kosim, kosim.“

sva zapela, in tisto notranjsko:

„Jest sem jo pa vidu,
Vidu, vidu, vidu,
Muho, muho, muho,
Flige one bavh.“

Nočnima čuvajema — ali je bil samo eden? — sta pesmici zelo ugajali in dodala sva še ono:

„Mengajekra —, mengajekra —, mengajekra —, men'ga je Kranjica daaala. —“

Slednja pesem je prav lepa in ima 75 kitic, pa sva jih le kakih 40 prepela.

Kajti privalil se je po stopnjicah doli tisti Cmok, ki ga zaradi obstrukcije v deželnem zboru dosedaj niso mogli regulirati, in izjavil, da bo poklical žandarje, če ne bo miru.

Dobro!

Janko je rezervni častnik pri konjih in si je pač že sam poiskal zadoščenja. Jaz pa izjavljam na tem mestu sledeče:

Osebni takt mi predvsem brani, da bi sam ocenjeval najino petje; omenjam le, da sva z Jankom

že v lepših krajih pela nego je Mirna in da naju niso še nikjer vun vrgli. — Naj je temu tako ali tako, vsekako bi bil moral gospod C. upoštevati dejanske razmere in ni bil upravičen polagati na najino petje merila, ki sodi za dunajsko dvorno opero. To načelo se je v naši javnosti že tolikokrat povdarjalo, da je vsaka beseda odveč, moralo bi pa tembolj obveljati v najinem slučaju, ker ni bilo nikake vstopnine in sem se vrhu tega, predno sva pričela peti, opravičil, da sem hripav. Dokaz temu Janko.

Sicer je pa s kritiki pač povsodi križ. A ljubljanski izvršujejo svoj posel vsaj dostojno oblečeni, gospod C. pa je izvolil naju počastiti kar v sami srajci in gatah . . .

Drugo jutro smo na vse zgodaj ob polu desetih zapustili Mirno. Dame bi utegnilo še to zanimati, da so bile postelje brez bolh in da golaža ne znajo delati v teh krajih. Tisto, kar smo zajtrkovali, je bil mesen močnik, ne pa naročena golazen.

Vrezali smo jo čez Št. Rupert na Mokronog. Čili in dobre volje; namreč Janko in jaz, dočim je Vatroslav čmerno pljuval okrog sebe, tožil, da ga bolita glava in želodec, in izražal neopravičeni in razžaljivi sum, da sva ga sinoči pitala menda z jedjo in pijačo, ki jo je že kdo drug poprej prebavil, ker se prav takega okusa ne more iznebiti iz ust — fej!

Tako je torej izdelala tega veleplaninca že kratka včerajšnja pot iz Trebnega v Mirno, čeprav je imel lepo okovane čevlje na nogah, zanesljivo gorjačo v roki in polno škatljo vazelina v žepu!

Solnce je pripekalo in, ker je bilo mnogo gostiln ob cesti, smo bili močno žejni.

Janko se je samaritansko pečal z Vatroslavom, mu nasul pest mentolnih lakric v usta in ga vadił piti po „furmanski“: v čašo naliješ pol vina, pol slatine, primeš čašo z levico, jo pokriješ z dlanjo desnice, vdariš z njo ob koleno, a ko vzkipi, jo hitro izprazniš.

Ta jako hasnovita pijača je tudi Vatroslavu pomagala, ki je h koncu postal zopet tako čil, da je še več pota delal po cesti, nego neobhodno potrebno . . .

A ko smo prišli v Mokronog, je zopet omagal in posadili smo ga kar v voz, kjer je takoj zaspal in tako smrčal, da se je kobilica splašila in jo je moral voznik izpreči.

Midva sva pa malo zajtrkovala.

Mokronog mi je zelo ugajal; deloma zaradi lege in vsega, najbolj pa zaradi tega, ker mi ni treba tam biti. Dame utegne zanimati, da v Mokronogu na jajčjo jed nič luka ne narežejo. Ker smo nameravali kositi pri Majzelju v Beli cerkvi, smo se kmalu po treh odpeljali.

Med vožnjo pa se nama je zbudil Vatroslav in ker ni v Mokronogu nič zajtrkoval, smo zaradi

njega še parkrat ustavili in dospeli do našega kosa šele ob osmih zvečer, vsled česar smo se tudi z večerjo zakesneli do četrte ure zjutraj.

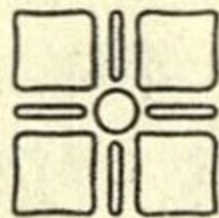
Dame bi utegnilo zanimati, kaj smo jedli dobrega pri Majzelju, pa se res več ne spominjam.

To pa lahko potrdim, da je bilo vse narodno; le kava je bila brez jugoslovanske primesi, česar pa nismo prav nič zamerili.

Težko smo se ločili od te hiše, pa smo se morali — zaradi Vatroslava, ki ni bil več za med ljudi. Ko sva ga srečno spravila na novomeški kolodvor in ga pozvala, naj se čimpreje skobaca v vlak, je glupo vprašal, v katerega. Menda je dva videl, sirota!

Prav vesela sva bila, ko sva ga oddala v Ljubljani pri njegovih hišnih durih.

To so slabi nasledki enostranskega gojenja vertikalne turistike! Vatroslav je seveda potem opravičeval svoj klavrni nastop dolenjski s puhlo šalo, češ, prihodnjič, ko gre z nama, si bo dal mesto čevljev podtempljati in okovati želodec. Naj se gre solit! Zakaj pa nama ni bilo nič, kaj? Janku in meni?

Anton Rebula in godovi.

Dandanes ima res že skoraj vsak sleherni človek svoj god; zato nimajo godovi, če se stvar bolj natanko premisli, pravzaprav nobene posebne važnosti več in — moja častno besedo! — jaz samodsebe ne bi svojega niti povohal ne! Ako navzlic temu praznujem vsako leto svoj god in sicer — to moram priznati — tako svečano, kakor se niso nikdar poprej praznovali godovi v naši rodbini, tudi ne v najsijajnejši njeni dobi, namreč tačas, ko je bil moj praded Martin cerkveni ključar in upravičen, nositi nebo pri procesijah, nisem jaz kriv temu, ampak zgolj moj izvrstni prijatelj Anton Rebula, hišni posestnik, mestni oče in član za Haderlapov spomenik v beli Ljubljani — Bog mu daj zdravje!

Vsak človek ima pač svoje veselje, ta to, oni ono. No, in Antona Rebulo veselijo godovi prijateljev, nabira jih, zabeležuje jih v svoj žepni koledar, a kadar doteko, jih točno in temeljito in

brez pardona slavi! Ne iz kakih sebičnih namenov, tudi ne iz političnih, kakor mu je že očitala nevoščljivost, ne; zgolj iz najčistejšega, plemenitega, idealnega navdušenja za godove sameobsebi! Poznam moža od podplat do pleše in jamčim zanj: stvar mu gre res od srca!

Moje ime je Franc in moj god je tretjega decembra. Tačas ni Antona Rebule že skozi ves teden poprej, kadar me sreča, nič drugega, nego samo šegavo mežikanje in skrivnostno kremženje, prav tako, kakor se mežikamo in kremžimo prijatelju, ki je postal iznenaden oče dvojčkov, dasi nima patenta niti za enega.

Jaz se seveda hlinim, kakor da ne vem, kaj pomenja njegova razburljiva mimika, in zvedavo silim vanj za pojasnila. To ga neizrečensko veseli; kleca s koleni, si bije z rokami obnje, se krohota do solza in jo potem jadrno odkuri, da bi mu ne izsilil skrivnosti. Tako viharnih pojavov globokega duševnega zadovoljstva Anton Rebula ne zna hliniti: to je pristna roba!

Potem pride moj god. Da dobim ta dan od njega in od njegove milostne kar celo kopico razglednic, ki se v njih slavi moj god s tako navdušeno vnemo, kakor da sem vsaj zadel glavni dobiček državne loterije, ni nič posebnega. Ali kdor misli, da je s tem mojega godu in njegovega slavja konec, ta ne pozna Antona Rebule.

Razglednice so bile le za zajtrk. Opoldne mi pritovori njegova pobožna Jera, titularna devica šestdesetih let, ogromno torto, ki bi zadostovala za pol leta želodčnega katarja, nadalje velikanski šopek, pisan in duhteč kakor tisoč petelinov, in slednjič prav lep pozdrav in povabilo od gospoda in gospe, ki ju naj zvečer sigurno obiščem. Naj-sijajnejša točka vsega slavlja me čaka baš zvečer: to je govoranca Antona Rebule v krogu ad hoc zbrane prijateljske družbe.

Govori so vobče tostran Sotle tako malo priljubljeni kakor salonske suknje: le kadar ni nikakor drugače, jo oblečeš ali jih poslušáš — z žalostno vdanostjo v srcu. Toda Anton Rebula ima menda poseben dar jezika: o vsaki priliki se zbere pri njem vse polno hvaležnih poslušalcev, celo iz daljne Škofje Loke prihite rodoljubi ga poslušat, a ko se poslove, ne morejo prehvaliti njegovega vina. Takšen govornik je Anton Rebula! Govori počasi, z zamolklim glasom, važno in resno, kakor da stoji ob odprtem grobu nepozabnega prijatelja, a z natančnim izgovarjanjem vseh končnic une rafinirano povišati svečanost trenutka.

Zadnjič sem pisal za njim in so se njegove, deloma naravnost na poezijo spominjajoče besede glasile takole:

„Slavna družba! Velepomemben dan biva nocoj v naši sredini! — Redke so tiste rože, ki cveto v krutem zimskem času pod ledeno odejo

tembolj nas mora razveseliti tista, ki s svojim jeklenim značajem premaga vse temne ovire in se povzpne do sinjega solnca. Taka roža, slavna gospoda, sedi nocoj v naši sredini! (Klici: Živio roža, živio!) — Slavna gospoda! Leta teko in mi z njimi. Kdor vidi sivi las, ki prijatelju Francu že odmeva z značajne glave, ne bi verjel, da je ta sivi las, ta častitljivi sivi las, slavna družba, kdaj z menoj vred trgal hlače tretjega gimnazijskega razreda. Mnogo je bilo tovarišev, ali le on je bil tako kremenit in jeklen značaj, da mi je puščal prepisavati latinske naloge. Tega mu nikdar ne pozabim in naj me krije črne večnosti grob! — Vi vsi odkritosrčni prijatelji, tukaj zbrani, umete moje čute, saj tudi vi dobro veste, kar je istina, da je v teh razburjenih časih en prijatelj boljši kakor — kakor — najljutejši sovražnik! — In ta moj odkritosrčni prijatelj obhaja danes svoj častiti imendan. Veselil sem se tega dne, kakor se veseli skrbna mati svojega ljubljenega sina. Mislim, da govorim vam vsem iz prijateljskega srca, ako v tem odkritosrčnem trenutku prav iz dna srca dvignem svojo časo z željo: Prijatelj Franc, Bog živi tvoj god!“

Na to velikansko navdušenje — saj vino ima Rebula res dobro — kozarci zvene, požrtvovalna grla zakrožijo „Kol'kor kapljic“, Rebula mi cmokne poljub na lice, njegova nahodna milostna potegne vlažnost skozi nos, kar napravlja v srce segajoč vtisk globoke ganjenosti, skratka: moraličen uspeh

govora je veličasten. Priznati se mora, kar se tiče godov, ni izlepa kdo kos Antonu Rebuli.

Seveda je treba odgovarjati. V ta namen sem si že pred leti preskrbel primeren govor, in ker je dovolj ugajal, ga vsako leto kar ponavljam; kaj bi — saj drugi govorniki tudi vedno isto mlatijo! Moj govor je torej tak, prispominam pa zaradi lažjega umevanja, da je šaljiv:

„Dokaj slavna gospoda! Skoraj nisem vreden tolike slave za tako skromno zaslugo, kakršna je moj god. Res je sicer, da imajo krstna imena tudi svoj pomen za življenje. Kak Mirko ali Danilo n. pr. je nemogoč, da bi bil dimnikar ali izdelovatelj sodavice ali kaj takega, prisojeno mu je sigurno kaj višjega. Nasproti kaka Muci ali Fifi more postati po mojem občutku le baleteza ali k večjemu še soproga zelo mladega poročnika, dočim ji je karijera vseučiliške profesorice ali tudi le otroške vrtnarice neizprosno zaprta. (Smeh, dame stikajo glave.) Moje ime Franc je čisto indiferentno; Franc je lahko vladar ali čevljar — pri Sodarju so imeli celo kozliča, ki je slišal na to ime. Moje ime torej ni, da bi zaslužilo posebne slave. Vem tudi, da mi ga ti, prijatelj Anton, nič ne zavidaš. Tudi ako slučajno ne bi bil zadovoljen s svojim lastnim patronom Antonom, zamenjati ga le ne bi hotel, kaj ne, z mojim, s Francem! So pač drugi možje še v sveti zgodovini, ki bi ti njihova imena bolj dišala kakor moj skromni Franc. N. pr.

Noe, očak Noe, ta bi se ti prilegal: rad ga je pil in barko je tudi vozil! (Ploskanje, krohot in tepanje z nogami. Prijatelju Pečatu se zaleti kos klobase. Anton Rebula se joka zadovoljnosti in me potem v znak priznanja vščipne v stegno.) S tega stališča moj god gotovo ni vreden vseh onih razglednic, pisma, torte, šopka, govora in povrhu še tako obsežnega poljuba! Ali Anton Rebula ve, kaj dela! Gospoda moja, Anton Rebula je moj najboljši prijatelj, a hkratu je najbolj zvita kanacija tega stoletja. (Hrupno, celo minuto trajajoče navdušeno pritrjevanje. Rebula se ganjen klanja.) Jaz ga poznam! — Gospoda moja, res je, da je v tretji šoli prepisaval moje latinske naloge in sicer tako previdno in izbirčno, da je dobival vedno boljši red nego jaz. Ali če ga danes gledam veljavnega hišnika, mestnega in rodbinskega očeta, srečnega soproga (Živio gospa!) in spoštovanega odbornika za Haderlapov spomenik, se bridko kesam, zakaj nisem jaz prepisaval njegovih latinskih nalog! (Krohot Rebule s spremljanjem mešanega zbora.) Potem bi bil nemara danes tudi jaz posestnik hiše in soproge, mestni in rodbinski oče in odbornik za onegav spomenik — tako pa sem suh uradnik X. razreda in še to ne bi bil, da se ni zame krepko zavzel rajnki glavar pl. Tropfen, ker sem vsak večer do dveh z njim igral domino. Revež sem in revež bom in moj dobrosrčni prijatelj Rebula pri najboljši volji v resnici ne more ničesar,

prav ničesar najti, na čemer bi mi mogel čestitati, razen mojega godu! (Rebula: Oho, oho!) Tako je! Prosim, kar povej, ali si mi že kdaj na čem drugem čestital, kakor za god? No, vidiš! — Sicer pa, kar je, to je, kakor je tisti rekel, ki je po tiskovni pomoti postal baron. Boljši god kakor čisto nič in vesel moram biti pravzaprav, da imam vsaj god. Sicer bi bilo moje življenje menda čisto brez vsebine in za človestvo sploh brez pomena. God je pa vendarle nekaj in hvala Bogu, da ga imam! Vsak pač po svojih zmožnostih! — Iskreno sem torej hvaležen tebi, dični Rebula (dični Rebula si utrne solzo) in vam milostiva (okrogla milostiva si utrne nosek v predpasnik), Bog Vama povrni razglednice, šopek, torto, govor in tako obsežni poljub stotisočkrat, pa brez škode za zdravje — in tebi, častito omizje (častito omizje resno zre v svoje kozarce), da si se tako izpodbudno spominjalo moje skromne zasluge. Mislím, da se vam vsem ne morem na primernejši način izkazati hvaležnega, nego da vam resno in svečano obljubljam, da se hočem vsikdar z vso vnemo in vso vstrajnostjo truditi, da bom tudi zanaprej vsako leto imel svoj god. In v to ime Bog in narod!“

Ta govor ni slab, zlasti če se pozna razmere. Tudi se boljše sliši, nego se čita. Pečat in njegov brat, ki se prav tako piše, bi nad vse rada izvedela, odkod ga imam. Pravil jima bom, seveda!

Razen prve napitnice na slavljenca govori jih Anton Rebula še štiri do šest drugih na čast in v spomin vsemu sorodstvu in svaštvu slavljenčevemu do šestega kolena: vse ima zabeležene, nobenega ne pozabi. Niti mojih štirih vpokojenih in dveh aktivnih nevest ni prezrl! Obstoji pa star, ném dogovor, da je omizje zavezano poslušati le prva dva govora, nadaljnje pa le, kdor sam hoče. Tako se ne zatira dobra volja in šele ob treh, štirih je godu konec.

Godovi provročajo Antonu Rebuli neverjetno veliko posla. Sam mi je tožl, da ga že ne zmaguje več in da odloži zato mandat za občinski svet in odborniško mesto za Haderlapov spomenik. Le hišni posestnik, soprog in rodbinski oče zasedaj še ostane. Bog mu daj zdravje!

Koncert in gledališče.

Koncert Kocian.

Zadnji Kocianov koncert v veliki dvorani hotela „Union“ je žel v naših listih soglasno pohvalo. Žal, da se tej pohvali ne moremo pridružiti neomejeno. Naša časnikarska vest nas sili izjaviti, da s koncertom nismo bili v vsakem oziru zadovoljni, da smo bili deloma celo neprijetno dirnjeni in ogorčeni. Naravnost ogorčeni! In le oziri na časnikarsko dostojnost nam branijo, da ne rabimo edino primerne besede: „Škandal!“

V glasbenem pogledu sicer nimamo ničesar ugovarjati koncertu. Vkolikor smo mu mogli slediti v svoji razburjenosti, je res prav izvrstno dobro uspel.

Mojster Kocian je izborna klaviril, kar z obema rokama hkratu in — kar je posebno poudarjati — tudi iz not. Takisto moramo pohvaliti njegovega tovariša, gospoda Veselskega, ki se je kaj umetno kretal po goslih. Po pravici ju je obsipalo navdu-

šeno občinstvo z viharnim ploskom. Nič ne dvomimo, da kima obema umetnikoma še vrlo lepa bodočnost, ker je pričakovati, da bosta v svoji obrti še napredovala in da se zlasti tudi mladi gospod Veselski še nauči svirati takisto iz not kakor čislani gospod tovariš. Note so sicer težke, ali — cilj je vreden truda! — Bili bi krivični, ako ne bi pohvalili tudi koncertnega slugo, gospoda Torellija, ki je z uprav briljantno tehniko odpiral in zapiral klavir, in pozabiti tudi ne smemo vrlega gospoda ognjegasca, ki je v svojem slikovitem kroju nad vse pričakovanje sigurno izpolnjeval svoj prostor na odru. Edinole jermen na čeladi je bil prekratek in mu ni segal do pod brade, ampak mu je silil v usta. Toda to je malenkost, ki ni znatno motila splošnega vtiska in se gotovo popravi do bodočega koncerta. — Takisto so bili gospod blagajnik, gospod tajnik, gospodje biljeterji in gospod prižigalec električnih luči vsi izborna razpoloženi in na svojih mestih in so vsak po svoje prispeli k lepemu uspehu večera, ki pomenja novo lovorjevo pero v zaslugah „Glasbene Matice“! — Vsem naše iskreno priznanje: Le tako naprej!

Ali s tem je tudi naše hvale konec! Pod vso kritiko je bila namreč garderoba!

Garderoba je na neodpusten način potvorila celotni vtisk sicer tako krasnega večera. Rahlo rečemo: Za garderobo angaževano osebje ni niti najmanje kos svoji zadači!

Mi nismo osebni. Zato ne prerekamo, da so one dame, ki jim je poverjena garderoba, morebiti čisto poštena bitja; morebiti so tudi lepe ali bi vsaj lahko bile; morebiti so vešče kuhanju ali šivanju ali pestovanju ali drugim ženskim ročnim delom; morebiti imajo nevenljivih zaslug na polju molitve in jim je za oni svet že zasiguran zaklopni sedež prve vrste s pručico za pod noge, morebiti! Za v garderobo na tem svetu pa čisto gotovo niso!

Upravni odbor „Uniona“ naj zameri ali ne: pri tem engažemá ni imel srečne roke! Sicer pa — kdo ve, ali je sploh smel upravni odbor prosto izbirati po svojem preudarku in ali niso odločili drugi, ne tehtnejši, ampak silnejši oziri. To je tista žalostna slovenska rana, ki polagamo svoj prst vanjo! Kdo ve, ali se ni bilo treba ukloniti neodoljivi želji vplivnega prvaka, ki je potreboval sinekuro za svojo soprogo ali hčer, teto, nečakinjo ali takozvano sestrično! Saj v našem do dna zastrupljenem javnem življenju pri nameščanju že dolgo več ne odločuje osebna sposobnost, ampak strankarstvo, in niti strankarstvo ne, ampak terorizem majhne, samopašne klike, ki strahovladuje stranki.

Občinstvo pa se tere v garderobi, čaka in se razburja, in namesto da si napolni srce z najblažjim užitkom, si z jezo pokvari tek in spanje!

Tako je pri nas Slovencih! Žalostna nam majka!

Vsaj v zadevah umetnosti naj bi strankarstvo ne smelo imeti besede!

Po našem stvarnem mnenju bi se morala taka važna in odgovorna mesta vsekako javno razpisati. Edino to bi bilo pravilno. Prosilke bi morale dokazati svojo usposobljenost ali z izpričevali ali pa z izpitom pred izbrano komisijo, ki naj bi upravni odbor povabil vanjo deželnega glavarja kakor zastopnika dežele, ljubljanskega župana, predsednika društva za povzdigo prometa s tujci in uredništva vseh domačih listov, da ne bo kdo razžaljen. Morebiti bi kazalo privzeti tudi še gospo Češarkovo iz gledališke garderobe, ker je strokovnjakinja in je na svojem, rekel bi, konservatoriju za to stroko vzgojila že obilen zanesljiv naraščaj. Edinole tem potom se bo po našem mnenju dala dvigniti garderoba s sedanje stopnje očitnega bralno-društvenega diletantizma na nivo koncertne višine!

Ne odjedamo nikomur kruha, ali sedanje razmere so nevzdržne!

Prvič: Kljuke na garderobnih stojalih izvečina niso opremljene s številkami. Po vrsti numerirane kljuke so pa neizogibno potrebna podlaga zanesljive garderobe. Brez numeriranih kljuk je red nemogoč, in če se vse v garderobi zaposlene dame postavijo na glavo! Ako jo imajo, — kajti delale so brez nje! Ako bi ena sprejemala oblačila in jih obešala, druga bi pa dajala listke in pobirala denar, bi šla stvar točno in hitro kakor v kinematografu.

Sedaj se pa suče vsaka zase, kakor muha v močniku, in je druga drugi na poti! Uverili smo se, da je vsakikrat trajalo dve minuti, predno je katerakoli ondi poslujoča dama oddano ji oblačilo opremila s številko, ga obesila, dala lastniku garderobni listek in prejela denar. In pri tem preprostemu opravilu se je z oblačilom v roki zasukala vsaj desetkrat okoli svoje osi! Kakor da ni garderobirka, ampak da je prišla plesat serpentine! Občinstvo čaka in se jezi, v dvorani že svirata Kocian in Veselsky, garderobirke pa plešejo serpentine! Žalostna nam majka! In vsak hip založé blok z garderobnimi listki, in kadar najdejo blok, so pa izgubile bucke! Skratka: nesposobne so za ta posel v najsijajnejši meri! To trdimo na svojo časnikarsko vest!

Poldrugo uro je trajalo, predno smo prišli na vrsto! Plačali smo s kronico, a nazaj nam je dala namesto drobiža — par ženskih galoš! Konfuzija je slavila svoje triumfe!

O prizorih po koncertu rajši molčimo. Da ne tožimo zaradi zamenjanega nam dežnika, se ima garderoba zahvaliti zgolj naključju, da je nam izročeni dežnik kolikortoliko boljši kakor pravi, po nepotrebem pa ne maramo biti sitni.

Kajti mi nismo sitni! Mi nismo nikdar in nikjer sitni! To si naj zapomni zlasti dotična nevljudna gospodična ali gospa garderobirka z brkami pod nosom! Naj oprost, ali drugače je ne vemo označiti. Enkrat za vselej si odločno prepovedujemo

očitanje, da smo sitni! Skrb za red spada v našo časnikarsko dolžnost in ni sitnost! Tudi naša so-
proga, ki ni „ženska“, ampak dama, in sicer dama,
ki se izvrstno razume na garderobo in se ne boji
najstrožjega tozadevnega izpita pred katerokoli ko-
misijo, ni sitna, prav nič sitna! Kritika pa je občinstvu
menda vendar dovoljena! Mi nismo nič sitni! Pač
pa je gospodična ali gospa, ki se je znala tako
fino izraziti, rahlo rečeno — neotesana! To si
naj zapomni!

Odprto pismo slavni gledališki intendanci.

Ker se pečajo sledeče moje skromne vrstice z gledališčem in je svet pač tak, zlasti v Ljubljani, prisiljen sem zozinom na svoje pošteno ime in na umljivo občutljivost svojih ljubljenih zaročenk poudarjati, da za kulisami tega pisma ni iskati nikakih kovarskih nagibov ali neplemenitih namenov! Zase ne hrepeni podpisani po nikaki koristi niti koristki in zgolj za svojo osebo ne bi on zinil ne enega koraka, sedeč za to svojo samotno pisalno mizo, zlasti ne v navzočnih skrajno težavnih okoliščinah, ko so stene novih hiš tako pregrešno tenke in sem sirota zavezan poslušati sedajle že osemnajstič genljivi refren:

„Trgaj mi ro - žice,
Delaj mi pu - šeljce,
Če sem jaz fantič zate!“

osemnajstič ta refren in le ta refren, ki ga prepričano in vztrajno poje gorenja kuharica — (naj umre smrt krivičnika in krvave mačke naj liže na onem svetu!) — poje gorenja kuharica danes kakor vsak dan in tolče zraven bržole danes kakor vsak dan, kajti gostači nad menoj jedo na petek in svetek bržole, vsak dan bržole!

Ampak le iskrena rodoljubezen in nesebično zanimanje za razvoj naše gledališke Talije mi sili pero v roko, da tem ne več nenavadnim potom položim dokaj slavni intendanci na domorodno srce vljudno, a hkratu nujno prošnjo oziroma poziv, naj se v svojem požrtvovalnem delovanju za prosep našega gledališča v čim najpozornejši meri ozira takorekoč na domače moči!

Brez ugovora je seveda priznati, da je slavna intendantca baš v tem oziru dokaj storila že . . .

dokaj stori - la že,
če sem jaz fantič zate . . .

Namreč . . . Kaj sem hotel reči . . .

O! . . .

Da bi ji hostne mravlje zlezele v goltanec, tej nesrečni batiranki kuhinjski! Ali ne bodo nikdar konca vzele te rožice, ti pušeljci in ta fantič zate! Vrag jo lastnoročno jahaj, do vratu boso, skozi koprive na Klek! . . . Koliko greha delam vsak dan v mislih in besedah zaradi te ženske in v

nevarnost spravljam blagor svoje neumrjoče duše!
O! . . . O! . . .

Nervozen sem . . . že tri mesece, tri mesece
pa še bom, pravi zdravniško izpričevalo . . . Naj
slavna intendantca blagovoli to naklonjeno upoštevati!

. . . dokaj storila že, sem hotel reči, in si z
zaslužnim pospeševanjem domačih moči spletla
nevenljiv lovorvenec takorekoč! — Res!

Ali ni na primer s srečno roko engažirala
novega suflerja rojaka, čigar zdravi, doneči organ,
zlasti kadar je popolnoma disponiran, vzbuja naj-
lepše nade. Za tisto svojo skromno gažo gotovo
ne bi bil zavezan, se tako napenjati, da ga je čuti
noter v bufet! Ali živa vnema, sveti ogenj tli
možu v prsih, to je! In le prav bi bilo, da se ga
da dalje izobrazbiti v njegovi stroki na Dunaju
ali pa v Pragi. In pa benefica mu gre!

Iz narodnogospodarskih ozirov je, mimogrede
omenjeno, sploh zelo hvalevredno, da slavna inten-
danca prireja vsako leto benefice našim vrlim
domačim močem oziroma njih upnikom! —

In pa tista dva srednja zoba po deset kron,
ki ju je v povzdigo Taliije dala intendantca vstaviti
nadebudnemu gojencu Dramatične šole! Žal,
mladenič ta ni bil hvaležen in sveti ogenj mu ni
tletel v prsih; čim je imel zoba, izneveril se je naši
drami in je sedaj steber nemškega gledališča v
Trbižu . . . Hanba!

Bridke izkušnje je imelo gledališko vodstvo v zahvalo za svoje rodoljubno stremljenje tudi s kozo, ki je parkrat nastopila kot gost v „Desetem bratu“. Njen impresario, poljedelec s Posavja, je koj skraja zahteval za sleherni njen nastop igralnega honorarja 3 gld., beri šest kron. Naši prvi igralci ne dobe toliko! — Le rodoljubna požrtvovalnost je napotila tačas intedanco, da se je vdala tej pretirani zahtevi navzlic odločnemu protestu odbornika doktorja Knofa, v čigar delokrog spadajo igralni honorarji in ki se je ponudil, da za šest kron sam igra ono vlogo . . . Poljedelec s Posavja pa, kaj je on storil? Šel je in koj po drugi predstavi — spoznavši važnost svoje živali in da z njo stoji in pade četrto dejanje — podvojil svoje zahteve s smelo motivacijo, da v govoru stoječa koza po svojih nastopih ne da toliko mleka kakor sicer! S to čudno trditvijo je možak čisto navadno sumničil našo vrlo dramo, da se pri „Desetem bratu“ med akti v temi kulis skrivaj okorišča s hasnovitim kozjim mlekom!! Hanba! — Umevno, da je intedanca takoj razrušila pogodbo z imenovano kozo in dala igro z repertoarja, dokler ne vzgoji v lastni režiji druge sposobne reprezentantinke za navedeno vlogo.

Občinstvo se ne bo jokalo zanjo! Siguren nastop je sicer imela, to je res, in degažirano igro; — ali silila je preveč v ospredje, na zoprn način iskala kontakta z galerijo in z dijaki in tako

brezokusno ekstemporirala, da se je dvakrat moral režiser zaradi nje zagovarjati pred cenzuro. O drugih njenih napakah rajši molčim, ker ne maram povzročevati sitnosti uredništvu, kamor bi brez dvoma pridrvila tudi ta koza, da vprizori običajni škandal zaradi kritike!

Da, da, vsi imamo svoje težave! . . .

Moja godba v batiranki nad menoj je imela četrto ure odmora za večerjo. Sedaj pa je že zopet sprožila svojo lajno in z okrepljeno silo nanovo pričela

trgati ro - žice,
delati pu - šeljce,
če sem jaz fantič zate!

O da bi ji vsegamogočnost nebeška naklonila kugo v gobcu in na parkljih!

O! . . . O! . . . Grižo dobivam v ušesih in zgaga me dere po možganih! O! . . . Ako ne bi šlo za stvar . . .

Ali gre za stvar! Te težave . . . hočem reči, bridke izkušnje zaradi kože in tistih dveh zob ne smejo plašiti slavne intendance v njenem hvalevrednem stremljenju za pridobitev in vzgojo domačih moči, stremljenju, v katerem jo bomo mi, občinstvo, vsekdar podpirali.

Baš sedajle — čudno naključje — se ponuja ugodna prilika. Podpisanemu namreč po čudnem

naključju ni neznana taka domača moč — ženska — takorekoč mlada dama, pevka, ki bi se jo utegnilo pridobiti za deske, ki pomenjajo slovensko Talijo!

Pretiranih zahtev pač ne bo stavljala, ker je bolj skromnega, čeprav zelo častivrednega stanu . . .

Da pa ima v govoru stoječa dama izredno zdrav, doneč in vztrajen glas, lahko podpisani iz lastnega prepričanja potrdi! Nekaj neverjetnega! — Po mojih mislih bi jo kazalo kar ena dve, nemudoma in brez daljšega pomisleka, engažirati! Bog, ako sprejme!

Seveda je začetnica! Ali to je skraja skoraj vsaka! Se bo že izobrazila! Trilčkov kajpada ne zna peti. Pa se ji pove in pokaže, da je treba s tresočim prstom pristiskati na goltanec, pa jih bo znala. Če so se druge naučile, se bo ta tudi! Materijal pa ima, materijal . . . 93 kil! In če nastopi v lepem, čednem triko, vem, da bo imela uspeh!

Mlada dama sicer nekoliko škili, ampak le na eno oko, in mislim, če bi pred predstavo stopil režiser pred zastor in rekel: „Slavno občinstvo! Tako in tako — gospica I. I. nocoj nekoliko škili in prosi, da bi se to blagohotno upoštevalo“ — pa bi se blagohotno upoštevalo!

Da le ne poje škilasto! V tem pogledu pa ni pomisleka: tri ure lahko vkup prepeva mlada dama in ji glas ne pade niti za pol centimetra. Neverjetno!

In tudi drugače — njene forme — namreč oblike — hočem reči manire: fine! Vidi se, da je vajena boljših hiš! In če bi se jo povabilo na gledališko večerjo, vem, da ne bi nevljudno odklonila! Manire ima, manire!

Po mojih mislih je škoda za vsak trenotek, ki se odlaga njen engažma. Najumestnejše bi bilo, če pride koj jutri po kosilu kak odbornik k meni, tak, ki se spozna na ženske... Mlada dama namreč stanuje na isti cesti kakor jaz, ne daleč, takorekoč v isti hiši. Pa jo daja poklicati iz stanovanja in sklenemo pogodbo! Tako bo najlepše! Slavni intendantci kar čestitam!

In čez kakih osem dni lahko nova zvezda že nastopi slavnostno na našem odru, morebiti v „Desetem bratu“ hkratu z novo kozo in očara presenečeno občinstvo s svojo neverjetno ljubko pesemco:

„Trgaj mi ro - žice,
Delaj mi pu - šeljce,
Če sem jaz fantič zate!“

O! . . .

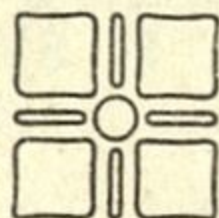
O! . . .

Če bi pa slavna intendantca nepričakovano vendarle odklonila engažma mlade domače umetnice, kar bi bilo zelo, zelo obžalovati, naj mi

vsekako izvoli sporočiti ta svoj ukrep najkasneje do 6. prihodnjega meseca, da lahko še pravočasno odpovem svoje stanovanje in se preselim. Jaz sem sit, jaz sem sit teh rožic in pušeljcev in jih ne bom več poslušal. Nak, jaz že ne, jaz že ne! Nisem jaz fantič za to!!

F. Žolna,

član „Dram. društva“ in gled. abonent.

Novi gledališki kritik.

Ko se je vrnil glavni urednik Črtomir Pop svojega nenadnega štirinajstdnevnega odpusta in se je zvečer zopet prikazal pri „Piščalki“, bil je s hrupom in smehom sprejet. On si je pa z zadovoljnim nasmehom pomel roki, potepljal je, kakor po navadi, krivečo se natakario po hrbtu ali kje, si naročil pivo in viržinko in potem rekel, da se je zdaj lahko smejati; da smo pa tičali v njegovi koži, bi se bili uverili, da to niso bile mačkine solze, kar ga je bilo tako hipoma prepodilo iz mesta. In razložil nam je vso stvar.

— Saj veste, je rekel, kake križe in težave imamo z gledališko kritiko. Noben kritik, ki ima količkaj časti v sebi, nam ne vztraja nad dva meseca. Zadnji se nam je bil skujal zaradi anonimnih pisem, ki jih je dobivala njegova nevesta in ki se ga je v njih dolžilo ljubimske zveze z našo dično heroino. Naša dična heroina je pa notorično star, častitljiv karton iz dobe XII. dinastije, saj njeni rodni vnuki tudi že statirajo po odru! Kritiku torej ni bilo zameriti, da je bil užaljen! Ali nas

je njegov odstop spravil v zadrego, ker se nam nikakor ni hotelo posrečiti, dobiti drugega kritika iz literarnih krogov, dasi smo obetali zlate gradove v obliki šestih vinarjev za vrsto. Kaj storiti? Kritiko smo morali imeti — rajši slabo kakor nobene! To je zahteval nivô našega lista! Odločiti smo se torej morali, da bomo odslej kar sami doma v delavnici klepali kritike.

-- Žrebali smo torej v uredništvu, kdo da mora pvezeti ta posel, in — glej! — žreb je prav preudarno določil tovariša Kocmurja, tistega, ki je stalni referent o panoramah in torej tudi neke vrste kritik. No, naš „panoramar“, kakor mu pravimo, je lepo, brez ugovora prevzel novi, po usodi mu naklonjeni posel in priznati se mora, da njegove gledališke ocene pravzaprav niso bile tako slabe, ako se uvažuje, da je mož zgolj doslužen brambovski narednik, ki ne loči violinskega ključa od hišnega in primadone ne od premiere! Glede „zanimivih“ kulis in „slikovitih“ prospektov je bil celo stvaren; v ostalem pa je znal tako spretno klobasati, da se mu ni moglo do živega! Ali baš ponašal se tudi ni z njim naš list!

— Pa pride neko jutro v naše uredništvo mlad, suh in bled človek brez manšet in se ponudi naravnost za kritika! Hóla! — Govoril je tajinstveno tiho in plaho je upiral svoje oči v človeka.

— Povedal je, da se piše Valentin Čebela in da je „sotrudnik“ v odvetniški pisarni dra. Stroja.

Šefu je začetkom sezone umrl oče, vsled česar je šef podaril svoj abonirani gledališki sedež njemu, Valentinu Čebeli. Zamudil ni nobene predstave: „Potovanje okoli sveta“ je videl vseh desetkrat, čital je vestno vse kritike (bojazljivo je omenil, da mu naše zadnje niso bile čisto jasne, kar se mu zdi zelo čudno . . .) stopil je v dotiko z gledališkimi krogi in kratkomalo, sedaj misli, da bi bil zrel za gledališkega poročevalca!

— To je bilo vse prav lepo! Saj smo bili v resnici krvavo potrebni kritika! Ali človek, ki se sam ponuja za tak posel, je vendarle kolikortoliko sumljiv! Ali ni res? Rodili so se mi torej pomisleki in zato sem pripomnil, da ima gledališki kritik v nas zelo težavno stališče . . .

— Mladi mož me je plašno pogledal, stisnil si mozolj na bradi, obrisal si prste ob hlače in potem tajinstveno izjavil, da se ničesar ne boji! Ampak gledaliških kritik se ne sme pisati s krampom, je rekel. Pravo obliko je treba poznati, ker oblika je jedro! Saj se da resnica tudi povedati, toda med vrsticami! In kjer je graja neizogibna, naj se osladi z izpodbudno hvalo! Slab igralec je še slabši, kadar je užaljen!

— To je pravzaprav res!

— Pa tudi o občinstvu je imel svoje nazore. Rekel je, da smatra občinstvo za tako važen faktor gledališča, kakor igralce. Ne le zaradi dohodkov, ampak sploh! Opazoval je in se uveril, da je šlo

za uspeh nekaterih predstav več zahvale občinstvu nego igralcem. To so kaj čudne stvari, ki jih kritika dosedaj še ni vpoštevala . . .

— Možic brez manšet me je pričel zanimati. Prašal sem ga zastran opere, ali ima tudi o operi kaj pojma.

— S sramežljivim nasmevom je povetil oči, omel si nos in priznal, da je opera težavnejša od drame. Zlasti zaradi mnogih tujih izrazov, n. pr. intonirati, distonirati, dirigirati, disponirati . . . Vsak izraz pomeni nekaj drugega!! Ampak on, Valentin Čebela, se nič ne boji, ker ima svoj sedež v prvi vrsti tik za kapelnikom. To je velikanske vrednosti, je rekel! Na primer! Če kapelnik kar enakomerno tjevdan taktira in zraven čita časopis, potem je vse dobro; kadar pa prične skomigati z levo ramo in si popravlja ovratnik, takrat se že nekaj ne ujema. Če potolče s paličico po pultu, je zbor tisti, ki kazi; ako se prime za uho, pomeni to, da dotični solist distonira, precej močno distonira! — Če pa zatepta z nogo, vzklikne „sakra hudič!“ in ljuto pogleda kakega vojaka-godca v orkestru, potem, potem — pa ni tisti vojak-godec čisto nič kriv! To so kaj čudne stvari, ki jih je treba vedeti! Vojaška godba ima namreč tako pogodbo z gledališkim ravnateljstvom, da ni nikdar kriva! Pa tega tisti, ki niso muzikalični, ne razumejo! Le v notah so napake! Včasih je čuda veliko napak v notah in je kapelnik zavezan,

ves večer kar zdržema poteptavati in preklinjati hudiča! — Poleg kapelnika je važen tudi še kontra-basist; rdeč nos ima, in kadar on zmaje z glavo, je opera zavožena in pokopana . . .

— Govoril sem resnico, ko sem svojemu plahemu posetniku izjavil, da tako muzikaličen mož, kakor je on, še ni prestopil praga našega uredništva!

— Pohvala mu je storila dobro in nekoliko pogumnejše je povedal, da se tista knjiga, ki jo ima kapelnik pred seboj na pultu, imenuje partitura. S svojega sedeža vidi on, Valentin Čebela, dobro v partituro in se je že marsikaj naučil iz nje. Tako n. pr., da se glasbeni komad, ki ga poje v tretjem aktu „Hugenotov“ tistih pet oseb, imenuje „sekstet“! Tega ne ve vsakdo! — In ako se človek polagoma privadi notam, lahko že naprej ugane, kje bo tenorist prevrnil — kar je zelo zanimivo!

— Ko sem mu izrazil svoje priznanje, da se je povzpел do tako samostojnega in temeljitega opazovanja, se je prav prisrčno zasmel, toda le za hip, potem mi je pa zaupal, da so nekateri ljudje osli. Na sedežu tik njega, za kapelnikom, sedi mlad doktor, ki pošilja altistki vedno šopke, ker misli, da njemu veljajo njeni pogledi! Magarac! Altistka lovi z očmi zgolj kapelnikovo paličico in niti ne vidi doktorja! Haha!

— Mladi mož mi je bil v veliko veselje! Toda mudilo se mi je! Pozval sem ga torej, naj

napiše kritiko za poizkušnjo — preberem jo — potem bomo pa videli itd., itd.

— Mladi mož je, oprezno stopajoč na prste, zapustil naše uredništvo. — No, in dva dni pozneje ste pa čitali tisto slavno kritiko! Gledališke kritike spadajo v delokrog urednika za dnevne vesti, to je v delokrog „panoramarja“; ta je pa iz zlobnosti ali iz neumnosti, oboje je mogoče, stvar sprejel v list, kakršna je bila. Kanaliija!

Črtomir se je, prevzet od spominov, smejal, da so mu solze tekle, omizje pa mu je pomagalo.

— Imenitno jo je skoval ta nešrečni Čebela! Tolikokrat sem jo prebral, da jo znam na pamet: „Sinoči se je prvikrat na našem odru uprizorila češka gluma „Klofuta“. Lokalni kolorit češki so igralci izvrstno pogodili v izgovoru. V igri je mnogo dovtipov, od katerih je pa — žal — dober del umljiv le izpitanim babicam . . . Najbolj je ugajal dovtip o tašči v tretjem prizoru drugega dejanja; ako ga gosp. avtor primerno predela in opili, se lahko ta dovtip stalno vzdrži na repertoarju . . . Všeč je bil občinstvu menda tudi dolgi premor med drugim in tretjim dejanjem, ker mu je ploskalo, vsled česar se je odmor takoj ponovil . . . Gosp. A. je briliral v vlogi kmetskega bebca; vedno smo trdili, da je izvrsten za vloge, kí ne presegajo njegovega duševnega nivoja . . .“

Črtomir je moral prekiniti svoje poročilo, da se je polegel smeh.

— To je imenoval plašni Čebela, „kritikovati med vrsticami“ in „oslajati grajo!“ Tak hinavec! Ta Čebela je bil sršen v ponižni obleki pikapolonice! — Pa kako je šlo naprej? „Gospica B. je očarala snoči vse občinstvo s svojim novim zobovjem. Čestitamo iskreno! Za naivne vloge je sicer nekoliko preobilna, ali upati je, da se tega do prihodnjič odvadi . . . Mučno vrzel v začetnem dialogu drugega dejanja, nastalo vsled nespornazumljenja igralcev s šepetalko, je prav srečno izpolnila živahna konverzacija v tretji loži na desni, sukajoča se okoli klobuka dražestne gospe dr. Strojave, ki je doživel sinoči svojo premiero in je nadvse častno uspel. Koncem dejanja se je prišel zahvalit ploskajočemu občinstvu tudi naš vrli ljubimec C., nemara namesto zadržane šepetalke . . . Sodeloval je v igri ves slavni zoperni bor in je nam pohvalno omeniti gospoda v desni proscenijski loži, ki je s svojim lepodonečim basom vrlo podprl finale zadnjega dejanja. Pohvaliti pa moramo izmed občinstva tudi še g. inženirja Jelovška, nadporočnika Pečata in odvetniškega uradnika Kocina, ki so s svojim prisrčnim, nalezljivim smehom pripomogli igri do uspeha. Splošna želja je, da se igra zopet ponovi o kakih praznikih, najboljšo o Binkoštih!“

— Imenitna kritika! Najboljša, kar smo jih imeli! Seveda se mi ni bilo niti sanjalo o nji! Ob četrti uri izide naš list. Izvedel sem o nji šele ob 5. uri v kavarni, ko so me smejoči gostje

opozorili na njo. Ob polušetih mi je policijski komisar namignil, da koraka pred kavarno, grozečega obličja in opremljen s solidno gorjačo, igralec A., virtuoz za idiotske vloge. Ker ne ljubim hrupnih prizorov, sem se odstranil čez dvorišče, šel večerjat iz mesta v okolico in se vrnil domov ob 10. uri.

— Ob polueni uri me je zbudila mačja serenada opernega zbora ali, kakor se je bil zmotil navihani Čebela, „zopernega bora“, sosedu pa so bile pobite šipe, revež ni vedel, zakaj? Jaz sem pa vedel, da zato, ker se je „zoperni bor“, netočen kakor vedno, zmotil v oknih! Iz previdnosti sem nadaljeval spanje pod posteljo. Šele ko se je zdaniilo, sem si upal nazaj na svoje običajno ležišče, vsled česar sem zaspal uradno uro in me je zbudila postrežnica s pismom, ki ga je prinesel tiskarski vajenec iz uredništva. V pismu je stalo, da me nestrpno čaka toliko gledaliških interesentov, da je najbolje, ako ne pridem. Pa sem se kar odpeljal na solnčni jug in si pismeno izposloval štirinajstdnevni dopust do konca sezone.

— Šele zdaj, vrnivši se, sem izvedel, kak semenj je bil. Stavci so prekinili delo, da so šli iz uredništva metat igralce obojega spola. Tudi občinstvo se je razkoračilo in trije, štirje so opustili svoje lože oziroma sedeže. In cel kup pisem me je sedaj pričakoval, večinoma brez pod- in pravopisa! Malo sem se jezil, smejal pa veliko! Le za B.-ta mi je žal, za tistega, ki se je prišel namesto

zadržane šepetalke zahvalit! Mož mi je bil poprej zelo naklonjen: po štirikrat na leto mi je bil čestital za god. Moje neliterarno ime je namreč Janez; ker pa ni vedel, kateri Janez je moj patron, čestital mi je zaradi večje sigurnosti ob godovnikih vsakega svetnika tega imena. Seveda sem se mu primerno revanžiral, voščeč mu po trikrat novo leto: začetkom sezone, koncem leta in o Veliki noči. Bil je najvljudnejši Jugoslovan tostran Sotle! Tudi on mi je odpovedal prijateljstvo! Sedaj sem mu zrak in sicer slab zrak, kajti vstran obrne nos, kadar me sreča! Upam pa, da zob časa zaceli tudi to rano!

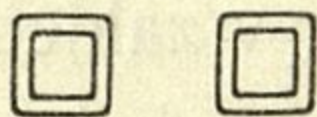
„Kaj pa Valentin Čebela?“ smo vprašali.

— Imenitna pridobitev za naš list. Na gledališče ga seveda ne moremo več spuščati, pač pa smo ga vpregli v članke in notice o domači politiki. Baje smo do sedaj pisali v preostrem tonu! Morebiti se posreči njegovemu obzirnemu in diplomatski previdnemu peresu ublažiti nasprotja v domačih taborih.

Hudomušno se je nasmehnil.

„Ali pa razume sploh kaj o politiki?“ smo poizvedovali.

— E — je mahnil Črtomir, smejoč se, z roko — toliko že, kolikor naš „panoramar“ o gledališču!

Literaren večer.

Gioconda. Drama s preveč dejanji in premalo dejanja . . . Spisal D'Annunzio.

Dušeča mora veje z odra, neslišno širi svoja baržunasta krila nad redko sejanim občinstvom. Enakomerno prše otožno parfimirane besede, uho jih čuje, do srca ne segajo, zakaj papirnate so . . . Ali bo dolgo trajalo? . . .

. . . Za hip vzbudi pozornost Danilova, ko viharno objame Taborsko in jo, prijemši za glavo, poljubi . . . Morebiti bi ji rada razmršila skrbno zgrajeno frizuro . . . Kdo ve! Umetnice so od vruga in Taborska je nevarna konkurentka . . .

Potem zopet trudni mir . . .

Črne pogrebne rokavice, ki se jih Nučič cel večer ne iznebi z rok, učinkujejo hipnotizujoče na onemoglo občinstvo. Težke veke se zapirajo . . . tišina zavladuje, kakor v zakletem gradu . . . le počasno, redno dihanje se čuje.

Iz ozadja se širi mrtvaški duh: nekomu se poté noge . . .

. . . Le malo še in omotica objame partér in lože . . . Kajti galerija je prazna . . .

!!! V tem kritičnem trenutku se gospici v tej in tej loži, angelu z rdečimi lici in z rdečim klobukom, na glas kolcne in — nevarni čar je strt! Občinstvo se zdrami, lahen nasmev spreleti gledališče in sto hvaležnih oči se obrne v ložo . . .

V svoji loži v ozadju dela pokoro dr. I. Zelo je nesrečen in sili domov. A njegovi soprogi haš danes ugaja v gledališču; nov klobuk ima, umotvor, vreden pozornosti, ki jo vzbuja. Dr. I. se zmuzne v bufet, ondu najde somišljenike. Potoži jim: „Tistih dveh dolgih reklamnih člankov v „Slov. Narodu“ nisem čital. Ampak ko sem ju videl, takoj se mi je stvar zdela sumljiva in sem sklenil, da ne grem gledat igre, ki ji treba toliko priprege! Pa me je žena pregovorila!! Joj meni, zakaj nisem ravnal po lastnem preudarku!“

Dali so mu konjaka, a ko se je pomiril, so vrgli pohleven mavšel.

✱

Njegovi soprogi pa je zelo ugajalo v gledališču. Tudi Ana Poč, ki ni imela novega klobuka, je bila zadovoljna z igro, zato ker se nič ne strelja v nji. In intendant in njegova dosti boljša polovica

sta bila celo navdušena! Toda med ljudi nista šla ta večer . . .

*

Zgoraj za zastorom je dvigal igralec Boleška pesti in klical proklätstvo nad ljubljansko občinstvo, ker je premalo ploskalo Noskovi . . .

*

Domov grede me je vprašal interesantno obriti suplent B., zakaj sta se pravzaprav pričkali ženski v tretjem dejanju in zakaj so odrezali Settali roke . . . Tačas mi je ujelo uho tudi ogorčeno kritiko dolgega, zmrzujočega gimnazijca brez zimske suknje, ki je z zobmi šklefetajoč razkladal tovarišu, da Cankar tudi ne piše slabše . . .

Došla sva večno mlado gospo Ružo; logike je pogrešala v igri: „Če je mož ne ljubi, zakaj si še ona ne poišče drugega, ne? Manjka se moških! Ne?“

*

Bednařik se piše mož, ki raznaša gledališke liste in pobira naročnino za sedeže. Ko je prišel k meni po denar, sem poizkusil izvedeti še njegovo mnenje. Bil je zelo rezerviran, kakor da je prisegel uradno tajnost. Povedal je le, kaj ga najbolj

boli: kamor koli pride ali z listom ali po denar, povsodi n j e g a prijemajo zaradi repertoarja! „Oprostite, gospoda, jaz ne morem nič zato! — Da, pravijo, samo stokanje imate letos na odru, kdo bo pa hodil gledat to stokanje! Stokanja imam dovolj d o m a, grem rajši zvečer v gostilno, kakor da bi moral še v gledališču poslušati stokanje!“

Tako pravijo ljudje. — Svojega lastnega mnenja mi nikakor ni hotel razodeti. Prav je imel! Bilo bi zoper disciplino!

Moja zadeva z Ano Poč.

(V obrambo.)

Da sem gospodom pri „meščanski stranki“ trn v peti, ki ga bi najrajši v žlici vode utopili, vem in niti ne zahtevam božanja z rokavicami, katerih itak nimajo. Nasprotno! Če jim do popolne sreče v tej dolini solz nedostaje nič drugega, nego da mi zabrusijo v zobe, recimo, kako „podrto peč“ — na mojo črnovojniško čast! — naj jo zabrusijo; — ne bom zinil in tudi popravljal je ne bom, ne s § 19., ne s katerim drugim za popravilo omenjene podrtije porabnim §-om.

Ali pa, ako jim drago, naj mi očitajo pijanost, tihotapstvo, brljavost, plešo, paganstvo, trebuh in da pri prefaransi umazano igram (kar pa ni res) — ne bom se ganil!

Dokler se le meje dostojnosti ne prekoračijo!

Baš te meje dostojnosti pa je brezobzirno prekoračila „meščanska stranka,“ objavljajoča v

svojem organu senzačno vest, da sem jaz, Jakop Lazar, „s sladkimi lažmi zapletel v svoje razuzdane mreže pomilovanja vredno gospico A. P. iz veleodlične rodbine v K., pobegnil z njo v Bosno, ondu pa jo v samotni pokrajini slikovite Karaule gore zavratno zapustil, da je reva prišla v roke krvoločni roparski četi, ki jo je menda na meh odrla in v rižoti pojedla.“

To se mi očita! — Očitajo se mi taki zločini, da me niti najmlajši kazenski zagovornik brez takojšnjega predujema treh sto kron niti pogledal ne bi!

Vprašam, ali sem zavezan tudi to v analah naše notranje politične borbe nezaslišano natolcevanje mirno pretrpeti? — Ne, jaz nisem zavezan tudi tega v analah naše notranje politične borbe nezaslišanega natolcevanja mirno pretrpeti, nego prisiljen sem, nahajajoč se v obupnem stanju skrajnega silobrana za napadeno svojo čast in poštenje, brez slehernega ozira na osebe, reči in razmere javno razodeti tako prave vzroke sovraštva one stranke zoper mene, kakor tudi resnico o moji zadevi z gospico A. P.

In javnost naj sodi!

Kolovodja „meščanske stranke“ dr. Tarča je prišel nekega večera začetkom lanske jeseni v našo družbo k „Domačemu zajcu“. Bil je tako ljubezniv, da se je kar cedilo, in tekom živahne zabave je obljubil iz lastnega nagiba, da nam pošlje pri-

hodnji mesec sulca, „takega sulca, da bo sam zalegel vsem za celo večerjo“. Dobro! Sulca sicer nisem še nikoli videl ali celo jedel, a iz vznositega glasu obljube sem posnel, da se nam obeta posebno odlično presenečenje. Vljudno smo sprejeli prijazno obljubo.

Prišel je še enkrat, dvakrat v našo družbo in vsakikrat s proroško zamaknjenim obrazom omenil tistega sulca.

Potem pa preteče en mesec, pretečeta dva — a ni bilo videti niti sulca niti njegovega pro-roka.

Slednjič — dva tedna po volitvah — prikaže se zopet v naši družbi, ne sulc, ampak doktor. Povedal je, da je bil včeraj že trinajsti dan, kar je moral zdržema slaviti volilno zmago pri „Šantovi žabi“, da ga je pa to slavje privedlo že tik do delirija in da narod ne more več zahtevati od njega; zaželel si je slednjič pametne družbe in zato prišel k nam.

To je bilo zelo laskavo; — vendar se mi je videlo potrebno, tekom razgovora rahlo omeniti izvestnega sulca — in da ga še nismo prejeli.

Ta predmet mu očividno ni dišal in hotel se nam je izmuzniti s poceni dovtipom, da sulca morebiti zavoljo tega še nismo prejeli, ker ga nam še ni poslal.

Zagrabil sem za to besedo in stavl sem naravnost interpelacijo, zakaj ga ni poslal.

Prišel se je malomarno opravičevati, da se ni nobeden ujel, — da jim je sicer nastavljal, da pa je prišla velika voda, ki je pobrala vse tiste zanjke ali limanice in vabnike ali vrag vedi kakkega hudiča, ki se sulcem nastavlja.

Prazen izgovor! Tako neumen vendar ni nikdo — niti dr. Tarča ne, da bi nastavljal sulcem na takih krajih, koder pride lahko voda zraven!

Pogrelo me je in povedal sem mu, da nam ni prav nič za njegovega sulca; z eno besedico namignemo krčmarju, pa nam preskrbi v 24 urah lepih, pitanih sulcev, če hočemo, poln kurnik. A tu gre za disciplino v stranki! „Mislim“, sem rekel, „da smem pač v imenu cele družbe najodločnejše zavrniti Vašo prozorno in tako cinično domnevo, da je volivce lažje loviti nego sulce. — Sulec je bil obljubljen! Dobro! Sulec je bil torej na programu „meščanske stranke“, — tega se ne da utajiti! Če pa „meščanska stranka“ ne kani izpolnjevati svojega programa, revidirali bomo nekoliko ta njen program, hkratu pa tudi glave okoli tega programa!“

To ga je razjezilo; izpil je, plačal in šel.

Jaz pa sem se dal drugi dan obriti in ostriči, kupil si nov klobuk in storil svoje korake k odličnim možem, ki so na vrsti in tudi zaslužijo, da slednjič že postanejo prvaki itd., itd., in osnovala se je nova stranka, kar je itak vsem znano. Poudarjam le, da pri nadaljnjem razvoju razpora nisem

bil več udeležen. In zavoľjo tega tako sovraštvo, da se mi podtika naravnost smrt gospice A. P., to je one Ane Poč, ki jo je videti zdravo in polno življenja vsak večer od pol sedme do sedme ure na glavnem trgu, vznemirjajočo s svojimi rdečimi lici, črnimi očmi in nafrfranimi lasmi vesoljno srednješolsko dijaštvo!

Podpisani je dosegel častitljivo starost 38 let in lahko se mu sme brez prisege verjeti, da se ne peha več za krasnim spolom in takozvano ljubeznijo; saj posebno sijajnih uspehov menda itak ne bi mogel pričakovati, prvič, ker je, kakor trdi ves svet izvzemši njegovo mater, izdatno grd, drugič, ker se v damski družbi baje ne zna dovolj prikupljivo vesti in se mu je že ob raznih prilikah namignilo, naj si omisli novega „Kniggeja“, češ da v oni stari izdaji, iz katere menda zajema pravila svojemu vedenju v družbi, gotovo kar mrgoli zelo neljubih tiskovnih pogreškov, kateri namigi so pa zelo neumestni, ker je domneva, da poseduje podpisanec sploh kakega „Kniggeja“, docela neutemeljena.

Oženiti se tudi ne namerava, deloma iz prejšnjih razlogov, tretjič pa, ker mu ne gre v glavo, zakaj dobi za vsako uro, ki jo kupi, in za vsak bicikelj vsaj enoletno garancijo, ženo pa naj bi vzel kar na dobro vero in jo moral obdržati, makar da je ob njeni nabavi nad polovico oškodovan. Podpisanec je že marsikaj pil, tinte pa še ne!

Toda — poudarjati sem hotel zgolj, da nimam niti nagnjenja niti sposobnosti za vlogo Don Juana. Gospica Ana Poč — pa brez zamere — tudi nima onih izrednih lastnosti duha ali telesa, katere bi mogle resno omajati moje razpoloženje napram ženstvu. Ana Poč je taka, kakršne so druge ženske, — kvečjemu da ima, jaz ne vem, za par milimetrov večjo glavo, kar je pa, rad priznavam, nikakor ne kazi. Nasprotno! Kaj da ima znotraj v tej glavi, je seveda drugo vprašanje; — če bi bil količkaj hudoben, bi ji lahko svetoval, naj se z njo nikar ne suče preblizo ognja . . .

Seznanil sem se z njo čisto slučajno v koncertu. Sedela je poleg mene in, oprezno me premotrivša od pet do glave, me vprašala, kje in kdaj se bo prikazala „divja žena“; godba je namreč baš svirala Dvořakovo skladbo tega imena. Moje pojasnilo, da je v nocojšnjem koncertu ne bo videti, jo je razočaralo in po končanem komadu je dala duška svoji slabi volji z opazko, da sploh ta godba . . . in tudi ta kapelnik . . . zakaj kaže hrbet tako odlični gospodi, ki poslušajo, in da se ji zdi, da je v Kamniku to vse bolj tako . . .

Celih stavkov menda ni posebno ljubila in njen predolgi jeziček se ji je pri sikavcih zadeval ob zobke. Bila je zelo živahna in podobna „dakeljnu“ mojega prijatelja Kostića.

Na poti proti domu se mi je brez ceremonij pridružila; — ona stanuje v Rêbri, jaz pa v Flor-

janskih ulicah; vso pot je migala z jezikom in pravila o teti, ki ima v Kamniku ali pri Kamniku štacuno, — o čudnih oblekah in frizurah dam pri koncertu, — potem, da imam jaz tako znan obraz in da sem podoben, ne vem, ali rajnkemu njenemu očetu ali rajnki materi — in še petnajst drugih zabavnih reči. No, spanja mi ni motila, in ko me je zjutraj zbudilo bingljanje in brenčanje tramvaja, je bila uže pozabljena.

Pa mi jo prinese opoldne, iz pisarne idočemu po Starem trgu, sam vrag nasproti, zroč me z velikimi svojimi očmi tako zaupljivo, da sem se nehote ustavil, očetovski ji pokimal z glavo in jo dobrohotno pač vprašal, kako je kaj spala po koncertu in če se ji je kaj lepega sanjkalo. Kaj bolj nedolžnega in praznega je pač nisem mogel vprašati — ne? Dakelj št. 2. pa je zardel noter v lase, mi pogledal z nekakim svetim strahom v oči, rekel, da sploh . . . in da doma kosilo . . . in da pride zvečer ob petih v drevored, se zasukal in urno odstopical.

V drevored pa zahajam po zimi redno vsak večer, sicer ne ob petih, pač pa po pisarniških urah ob šestih, ker ondu ni gnječe in se mi ni bati, da stopim kaki dami na krilo ali se izpodtaknem ob kako častniško sabljo, kar se mi včasih pripeti.

Ta sprehod sem si privoščil, nič hudega sluteč, tudi oni večer ob svoji običajni uri in uže sem,

dospevši do parka, se bil obrnil in se vračal proti železniškemu tiru, kar prisopiha — seveda naravnost proti meni — ona šaljiva prikazen, mi poda roko, kakor da sva bogve kako stara znanca, me vpraša, če uže dolgo čakam nanjo (jaz sploh nisem čakal nanjo — nasprotno!) in pove, da se je spomnila, da v pisarni . . . in sploh . . . in zato je šla šele ob šestih z doma.

Ob količkaj gorkejšem vremenu bi bil skočil iz kože! Njej pa se je videl ves položaj popolnoma pravilen, kakor da sploh drugačen ne bi mogel biti.

Stopicala je poleg mene, skušala ubrati z menoj enak korak, včasih pa se obrnila s celim obrazom proti meni, stisnila ustnici in mi za par hipov nepremično pogledala v oči, kakor da hoče na dnu moje duše brati najtajnejše moje misli.

Zakaj da sem jo danes opoldne vprašal po njenih sanjah?

Moj odgovor, da niso bili za tem vprašanjem prav nikaki tajni nameni skriti, ji ni ugajal.

Dolg, resen, nezaupljiv pogled — skozi ustnici pa je pokukal jeziček. Potem kratek molk.

Promenada se je nadaljevala. Živahni moji spremljevalki se je kmalu zopet razvozljajal jezik, trudni moji možgani so se pa vdali apatičnemu ždenju, katerega ni čebljanje ob moji strani, jednako merno kakor dež, prav nič motilo.

. . . Pravila je, da se dopoldne uči kuhati, popoldne pa hodi „k š'vajnu“.

Razmišljen sem omenil, da je to prav lepo — naj le pridno hodi h kuševanju — vse je dobro, kar se človek nauči v mladosti.

Omolknila je, pogledala me po strani in se za en korak oddaljila od mene.

Vzdramim se in rečem, da nisem dobro razumel njenih zadnjih besed.

K „ši - va - nju“ da hodi, ponovila je z razburjenim glasom pretirano razločno, saj zato jo je teta v Ljubljano . . . sedaj se uči šivati belo, čez osem dni pa prične s pisanim in tega si ne bi bila mislila od mene . . . in sploh . . . naj le teto vprašam, z moškimi ni ona nikdar nič . . .

Tresoči se njen glasek je napovedoval bližajoče se solze.

V drevoredu ni bilo videti duše. Bližnja električna žarnica je svetila tako klavrno kakor tleči konček vlažne viržinke — mojega srca se je polotila nekaka neznana milina — prevzelo me je sentimentalno sočutje s tem neumnim otrokom na moji desni strani — dotaknil sem se rahlo s prsti svoje desnice njenega vratu, hoteč prisloniti njeno glavico na moje prsi in ji pritisniti pomirljiv očetovski poljub na nedolžno čelo, — ali ne zasučje ta spak malo svojo glavo tako, da se nena doma znajdejo moje ustnice ji pod noskom njenih in je brez moje krivde izgubil poljub devetdeset odstotkov očetovskega značaja ter se mi je isti

hip rodila misel, da bi bilo res odveč, če bi se ta „otrok“ še hodil učiti „kuševanja“.

Mešanih občutkov poln sem stopal nem poleg nje, ki je vzdihnila „Jakob!“ — vrag vedi, kje je izvohala moje ime — in se tesno oklenila moje roke. Pričela me je seveda tikati in rekla, da je sedaj vsa . . . in da mi hoče zaupati, kaj se ji je sinoči sanjalo.

Prikazal se ji je sv. Tomaž v vsi gloriji, kakršen stoji v kapelici poleg tetine hiše, jo blagoslovil in ji obljubil, da bo srečna z menoj, naj le njemu, sv. Tomažu, zaupa, — h kratu pa se bridko pritožil, da mu že tri tedne, odkar je ona odšla v Ljubljano, ne brli več lučica, ker mu živa duša v naprednem Kamniku ne privošči kapljice olja v njegovo svetilko.

To se ji je sanjalo. Pisala je seveda takoj zjutraj na vse zgodaj (menda se je bala, da se sv. Tomaž ne skesa) teti zavoljo velike slatinske steklenice lanenega olja za sv. Tomaža in — sedaj sem bil menda že zaâran!

Pričelo se mi je zelo muditi v mesto.

Po poti pa sem še izvedel, da so Ani Poč — tako je bilo ime „nedolžnemu otroku“ — natančno znane moje rodbinske in imovinske razmere, da ve moj poklic, koliko imam plače na mesec, kam zahajam v krčmo in — da sem na dobrem glasu v Ljubljani.

Žalibog, sem si mislil.

Tako sem se našel Ane Poč.

Ne pišem mehkužne povesti za lahkomiselne ljudi, ali moral sem biti obširen, da se spozna prava mera moje krivde.

Ane Poč se nisem mogel več iznebiti; držala se me je kakor klòp. Poudarjala je rada svojo brezmejno srečo, da sme ljubiti tako „značajnega“ moža kakor mene. „Značajnega“ imenujejo ženske namreč tistega, ki „osreči“ svojega dekleta, to se pravi, da ga po rimsko-katoliškem obredu poroči. Druge vsebine pojem „značajnosti“ za ženske sploh nima!

Prestajal sem neizrečne muke.

Spanje se me je ogibalo in spominjam se, da sem tačas tekom dveh strašnih noči iznašel pet popolnoma izvernih, grozovitih kletvic, ki se je vsaka pričevala z vsaj dvajsetštevilčnim brojem...

Reči pa nisem smel niti najmanjše besedice. Na enem najinih prisiljenih večernih izprehodov sem s šaljivim glasom namigaval, da sem že prestar za ženitev, pa je krčevito zaihtela, izpustila mojo roko in bila pripravljena, se takoj vreči na železniški tir in ondu čakati, da se jo pravočasno dvigne in s tira spravi.

Preveril sem se, da brez hrupnega skandala ne bo moč končati najinega „nežnega razmerja“.

Neznansko posla ji je prizadevala tudi ureditev najine bodočnosti, v kateri sta dekoracijski divan

in umivalna miza z velikim zrcalom — „tramo“, je rekla — igrala odlično vlogo. Sestavila je tudi natančen mesečni proračun o dohodkih in izdatkih, za smodke mi odkazala cele tri krone in odredila, da bova vsako nedeljo večerjala izvun doma, n. pr. pri „Domačem zajcu“ v krogu mojih prijateljev. Moral sem se zasmejati. „V krogu mojih prijateljev!“ — naj jih koklja brcne — ki so pričeli zadnji čas, osobito oženjeni, take nedostojne dov-tipe zbijati, da je zunaj pred durmi vedno življenja nevarna gnječa prisluškujočih natakarič.

Oporekal pa nisem. Saj je bilo vendar vse skupaj izključeno! Zakaj da bi baš jaz moral vzeti Ano Poč?!

Na tisoče je mladih mož, kateri so za to in imajo čas in vse; naj bodo ti značajni in jo osrečijo! Kaj sem pa storil tako hudega, da bi moral baš jaz sirota pobrati vse nadležne babnice celega sveta! Osobito pa Ano Poč, ki bi se zakon z njo končal najkasneje v treh dneh vsaj z ubojem! Saj so naši preiskovalni sodniki itak že preobloženi z delom!

Ani Poč se je zazdelo, da jo moram enkrat seboj vzeti v gledališče ali v koncert ali na ples, ker ona . . . in sploh tudi teta . . . skratka pokazati se je hotela ljudem v moji družbi. Kako pa! In pri vsakem sikavcu se ji je jezik zadel ob zobe! Da ji ga vsaj za nekaj časa zavežem, sem jo vedel

v panoramo; — bilo je to v soboto popoldne okoli petih, ko je najmanj občinstva.

Sedla sva v najtemnejši kot, in ko sem jo podučil, kako naj gleda, posvetila je hitro vso svojo pozornost slikovitim bosanskim pokrajinam, ki so se vrstile mimo začudenih njenih oči.

Bil sem zelo slabe volje. Razvedriti me ni mogel niti pogled na Mostar z jugozapadne strani, niti oni s severovzhodne s pogledom na gorovje, niti bodreča navzočnost mladega sodobnika na moji desni strani, na čigar nosne sluznice je bilo menda vlažno vreme zadnjih dni zelo neugodno vplivalo, tako da je le z zelo energičnim, pri vsaki sliki dvakrat se ponavljajočim, precej hrupnim poteganjem sape navzgor mogel za silo preprečiti, da mu nos ni delal neprostovoljne konkurence bogaboječi zadrugi svečarjev. Zelo točno in enakomerno: pri vsaki sliki dvakrat!

Pričela me je skeleti koža. Ali sem zato prišel v panoramo? Ob taki godbi je vendar vsaka iluzija nemogoča! — Jaz mislim, da bi panoramsko podjetje, ki na lepakih pozivlja kadilce, naj odlože smodke, moralo izdati sličen poziv tudi na take mlade sodobnike. Naj tudi odlože — potem šele prisedejo!

Saj je res!

Imel sem dovolj; tiho sem zapustil panoramo, namenjen, šetaje se zunaj počakati na Ano Poč.

A komaj dospem do šolskega drevoreda in se baš obrnem, slišim od panorame sem ženski krik. Obidejo me čudne slutnje. Bližam se oprezno in vidim v temi veliko gručo žensk — menda so se bile baš končale litanije v Šenklavžu — iz gruče pa se je čul razburjeni glas moje Ane Poč. Ihtela je — razložil sem svoje ime — „zapustil . . . v turških hribih . . . nesrečna . . . sv. Tomaž . . . teta . . .“ hitro vse vprek.

To prismojeno bitje je torej mislilo, da sem mu nalašč ušel, in zavoljo tega uprizorilo ta skrajno smešni in mučni skandal! O!

Ker se skandala ni dalo več s sveta spraviti, sklenil sem takoj, da porabim vsaj njegov dozdevni vzrok — in nisem šel bliže.

Pač pa je pristopil mestni stražnik, ki jo je potolažil in spremil domu.

Kako mu je popisala v svoji bujni domišljiji najino razmerje, ne vem. Pač pa sem izvedel, da je prišel tisti večer v krčmo k „Šantovi žabi“ policijski komisar in da je bilo potem toliko krohota, da niso mogli prebivalci sosednjih štirih hiš do polnoči zatisniti očesa.

Smejalo se je seveda meni!

Naj bo! Prestal sem brez pritožbe vso sramoto, smatrajoč jo zasluženih kazni za svojo krivdo. Kar sem zagrešil, priznavam in ne iščem milosti. Odložil sem brez poziva vsa odborništva in izstopil iz šestih društev in edne bratovščine, kar me je

bilo stalo na leto 112 K in 6 očenašev. Ustrašil se nisem nobene konsekvence.

Javnost pa, v katero se zatekam, naj sedaj sama sodi, kolika je moja krivda v tej odkritosrčno razodeti zadevi — a hkratu naj sodi, kako je označiti počenjanje onih ljudi oziroma „meščanske stranke“, ki je iz malenkostne muhe napravila rjovečega slona in mi podtika dejanja, katerih bi bil zmožen kvečjemu kak novostrujnik v svoji drami, nikakor pa ne dostojen človek X. činovnega razreda.

V Ljubljani, februarja meseca 1901.

Jakob Lazar.

Birokratkočasnice.

Sporni ščurki.

(Iz rabokupnega postopanja v pasjih dneh.)

Dr. Janko je moj prijatelj in spremil sem ga zadnjič na sodišče, da bi šla potem skupaj na pivo. Imel je civilno razpravo na št. 50., meni pa je velel, naj sedem na klop in markiram občinstvo, saj nič ne stane! Tako sem deležen postal sledeče pravde.

Stvar je pravzaprav vsakdanja in malenkostna; ali pravniki so res od hudiča, da znajo napraviti iz slehernega šmira velikansko afero, kakor da gre za blagor očetnjave. V tem pogledu jim ni odrekati zaslug.

V Vodmatu torej — nevem več ali v Bohoričevih ali Japljevih ali Ravnikarjevih ulicah, toliko vem, da so imenovane po literatu bolj vodmatske dobrote — je najela stranka stanovanje in napra-

vila pogodbo za dve leti. Komaj pa pretečejo prve kvatre — ala! — pa odpové stanovanje, češ, nerabno je zaradi — preobilih ščurkov.

To stranko s ščurki je zastopal Janko, ki je res na prav zaslužen način razložil ves položaj.

Rekel je, da je teh ščurkov, ki so „pravna podstava navzočni odpovedi“, milijon. Po stropih lazijo, po stenah in po tleh; po mizah, po stolih in po novi zofi; v shrambi skrunijo posodo in skrivajo se v čevlje, v klobuke in oblačila. Brezbožno in brez sramu nadlegujejo zbegane prebivalce celo v posteljah in stranka in njeni ljudje si vsak večer po molitvi nabašejo bombaža v ušesa, najmlajšega pa, ki spi še z odprtim gobčkom, pokrijejo kar čez glavo z organtinom, potem šele brez skrbi zatisnejo oči; in celo pod odejo najdejo beštije svojo pot! — Uporabljana sredstva prav nič ne zaležejo, ne boraks, ne sol, ne petrolej; ne ganejo se iz stanovanja, ampak od dne do dne jih je več in rase njih predrznost! — V umivalniku se jih vsako jutro napaja celo krdelo in voda kar vidno pod njimi usiha, tako jo žehtajo. Takisto pri vodovodu! Tam se je konštituiralo kar več stalnih omizij te žejne bande! — Stranka, upoštevajoč njih nagnjenje do pijače, se ni ustrašila nadaljnih žrtev in jim je pričela nastavljeni čez noč piva na krožnikih. In glej! Drugo jutro jih je bilo vsakikrat res vse črno okoli nastavljene opojne vade: stari in mladi, brez razlike stanu in spola, so ležali

kar vprek, vsi pijani kakor muhe, in so, pometeni na dvorišče, postali piča gospodarjevim kokošim, a svarilni zgled vsem pijancem! Ali uspeh je bil le navidezen! Čudom in strahom je zapažala stranka, da se število njenih črnih podnajemnikov polagoma, a stanovitno množi in množi, hkratu pa, da se v njih vrstah vršé osupujoče premembe. — Vajena je bila dosedaj videti le rejene ščurke v črnih, blestečih monturah. Zadnji čas pa, kar jim je nastavljala pivo, so se jele pojavljati med njimi nove prikazni: suhe pokveke, izstradane, da bi jim lahko rebra štel; preselile so se bile nedvomno iz sosednjega stanovanja, kjer je bival in čakal na regulacijo plače droben učitelj z obilo družino. In z grozo je zapažala med pijanci, smrčečimi okoli krožnikov, zanemarjene vlačugarje s prašnimi štebali, prihajajoče očitno iz daljnih krajev onostran ceste! Nezaslišano!! Ta požrešna črna garda je torej v svojem omejenem samoljubju res smatrala nastavljeno pivo zgolj za hvalevreden izraz jugoslovanske gostoljubnosti, se vdajala brezskrbno svojim razkošnim orgijam in vrhutega, navdušeno raztrobivši slavo tega gostoljubnega stanovanja, provzročila vznemirljivo priseljevanje vunanjih elementov!!! V takih okolnostih pač ni preostajalo obupani stranki nič drugega, nego da odpove! Seve gospodarju, ne ščurkom; kajti da bi se slednji v svoji slaboumni podivjanosti tudi le količkaj zmenili za katerikoli ukrep slavnega c. kr. okrajnega

sodišča, po teh izkušnjah sploh ni bilo pričakovati! . . .

Tako je govoril Janko in končno še naštel celo rajdo prič, ki lahko pod prisego potrde vsako njegovo besedo.

Odkritosrčno povem: nisem mislil, da zna Janko v treznem stanju tako lepo, premišljeno in prepričevalno govoriti!

Vsaj name je napravil globok vtisk in pričakoval sem po pravici, da bo sodnik kar vstal in razsodil v imenu postave, da morajo ščurki pri tej priči pobrati svoja šila in kopita in izprazniti stanovanje — midva z Jankom pa bova šla na pivo.

Pa se je že vzdignil nasprotnikov zastopnik, mlad človek brez trebuha, ki je šele pred 14 dnevi otvoril svojo pisarno, in je pričel v tej pasji vročini na dolgo in široko klenkati, da tako nagajive odpovedi še ni videl, odkar je odvetnik — da ne bo dosti govoril (naj ga hudič jaha!) in da podaje le sledeče ugovore:

1. da jih sploh ni v stanovanju, ščurkov;
2. da jih je zaredila stranka sama;
3. da ti ščurki ne skrivè nikomur lasu, kamoli da bi bilo zaradi njih stanovanje nerabno!
4. da zanje hišni gospodar sploh ni odgovoren, ker jih ni niti najel niti pooblastil, a po §-u 1313. državljanskega zakonika ni nikdo odgovoren za dejanje tretjih; — kar se pa tiče tožiteljevih prič,

naj so vesele, da mu zgolj lojalni oziri na novi civilnopravdni red branijo, da jim naravnost v lice ne očita sumljivosti oziroma zavržnosti quoad generalia!

Zdaj je seveda zrasel greben tudi hišnemu gospodarju, ki je bil med Jankovim govorom kaj klavrno čepel v svojem kotu. Stopil je kar pred sodnikovo mizo, vzdignil tri prste in zahteval, da se mu takoj prižgeta sveči, ker hoče petkrat zaporedoma priseči, da ščurkov res ni niti najel, niti pooblastil. Njemu niso ščurki sploh nič mar! Hiša je nova in brez ščurkov postavljena. Prišli so v hišo šele iz šute podrte stare bolnice, s katero je dal magistrat posuti cesto. Naj pa še magistrat odpravi ščurke, saj ima policaje, pa naj mesto psov brez mark lové ščurke! To je prav-zaprav vnebovpijoč škandlet, da so ti ščurki . . .

Prekinil ga je sodnik, češ, da je sedaj že sit teh grilov in da bo zaslišal le še izvedenca, ali je ta mrčes res tak zakonit nedostatek, da ga ni izlahka odpraviti in da je vsled njega stanovanje nerabno; ker pa Ljubljana nima posebnega strokovnjaka za to stvar, je rekel, zato je povabil na razpravo stalno zapriseženega izvedenca pekovskega stanu, ki bi utegnil biti še najbolj poučen o spornem vprašanju.

Res: izvedenca pokličejo v sobo.

Bil je lepo rejen gospod, ki je prav dostojanstveno dišal po boljše vrste žganju.

Poučen o predmetu zaslišanja je izjavil, da je pošten pek, ki ga poznajo na magistratu in pred sodnijo, in da je takrat, ko je bil postavljen za izvedenca, pred živim bogom prisegel oddajati svoja mnenja „po pravilih svoje obrti“; zato ogorčen protestira, da se smatra ščurke, poklicavši njega za izvedenca, nekako za del pekovske obrti sploh in njegove posebej. To je zanj zelo, zelo razžaljivo in mora pač iz tega ozira prav nujno prositi, da se mu za ta slučaj odmeri vsekako izdatno višja izvedeniška pristojbina nego običajno! — Sicer pa ne mara delati sitnosti, ker je toženec njegov prijatelj, in z mirno vestjo potrjuje, da je moč, najtrdovratnejše ščurke odpraviti s caherlinom v teku enega tedna tako temeljito, da se vse veke več ne vrnejo. To ve po lastni izkušnji, ker je že 15 let pek in hišni posestnik in jih ves ta čas na ta način odpravlja iz stanovanja in iz pekarije vsaj šestkrat na leto

Potem je bila stvar kar ena, dve končana in šla sva z Jankom na pivo.

Kako je sodba iztekla, ali ostanejo ščurki še lahko v stanovanju ali ne, sam nisem prav razumel, ker nisem pravnik. Skraja sem mislil, da je pravdo dobil Janko, ker je tako živo pritrjeval sodniku, češ, da bi bil sam tudi tako razsodil in da pritožba itak ne bi imela uspeha.

Potem, pri pivu, mi je povedal Janko, da je pravdo izgubil in da se bo pritožil zoper sodbo,

ki jo bodo „zgorej“ prav gotovo z velikim konduktom pokopali.

Omenil je, da je poprej pritrjeval sodniku le iz običajne vljudnosti, nekoliko pa morebiti tudi zaradi tega, da bo sodnik, nič hudega sluteč, sestavil pismeni izdatek sodbe bolj površno in jo bo potem še lažje pobijati v pritožbi.

Pravniki so res od hudiča!

Vizitacija.

Sledeče nam je pripovedoval profesor Janko Kveder.

Ni višjega užitka na svetu, je rekel, nego sam imeti počitnice in zraven gledati, kako se drugi mučijo z delom. Zato se vsako poletje peljem v „prijazno slovensko mestece“ A., obiskat svojega prijatelja Antona Krokajla. Saj ga poznate; po službenem činu je sicer le sodni tajnik, ali v istini je c. kr. steber ondotnega sodišča! Koliko ima ta človek dela, živa duša ne verjame in kakor rečeno, zame ni večje slasti nego poslušati ga, kadar tarna zaradi preobilega posla.

Ko sem ga pri letošnjem obisku ob petih popoldne dvignil iz pisarne, kjer je ob mojem vstopu baš s trpečimi pogledi in s trudnima rokama po mizi sukal in obračal debel, še s konopcem omotan spis, se mu niti govoriti ni dalo. Molče je zaklenil pisarno, me vedel pri stranskih durih

iz sodnega poslopja in potem po skritih ulicah v temno gostilno. Tukaj, pri plzencu, se mu je šele odvezal jezik.

„Saj pravim“, je vzdihnil, „sodniki bi imeli gotovo najidealnejšo službo, če ne bi bilo nič dela! Ali kaj, ko ga je čez glavo, da kar gagaš! — Vi profesorji ste seveda kavalirji, vi, vi! Pol leta imate počitnice, pol leta nič opraviti, za nadure pa še posebej plačilo! Sicer pa: Bog te požvižgaj, kole-raba, da si me vsaj prišel obiskat!“ Vzdihnil je globoko in se okrepčal.

Zahvalil sem se ginjen na prekrasni napitnici in izrazil nado, da vremena sodnikom bodo se zjasnila. Saj sedaj so dobili, ako se ne motim, novega nadpredsednika in ta bo gotovo izprevidel, da so z delom preobloženi, in bo potrebno ukrenil, da bo on, dični moj prijatelj, primerno razbremenjen.

Anton Krokalj me je divje pogledal, stresel je svojo grivo, zaničljivo je pihnil predse in rekel: „Vraga bom razbremenjen, ogrskega! Saj je bil že tukaj nadpredsednik! Veš, kaj je odredil? Da moram vsak teden enkrat sedeti! Prosim te, letos imam že sedaj pet C¹⁾ in osem Cb²⁾ več nego lansko leto ob tem času! Naka, ni mu zadosti! Še sedeti moram vsak teden enkrat!“ — Bil je zelo ogorčen.

¹⁾ Pravde do 1000 K.

²⁾ Bagatelne pravde.

Tudi meni se je to zelo čudno zdelo in vprašal sem ga, kaj je pravzaprav zagrešil, da je vsak teden zaprt in mora sedeti, nakar mi je pojasnil, da sem tepec in da se „sedeti“ ne pravi, biti zaprt, ampak biti za sodnika pri kazenskih razpravah okrožnega sodišča. Pripomnil pa je, da ta simbolična beseda precej točno izraža kakovost dotičnega duševnega delovanja.

Nadaljeval je renčé: „Ta me bo razbremenil, ta! — Naš vratar je še sedaj jezen nanj, ker mu je pri odhodu dal le dve kroni napojnine!“ — Pomembno se je namrdnil in si naročil drugo čašo.

Ker sem zgodovinar, me seveda vsi svetovni dogodki močno zanimajo in prašal sem prijatelja, kako in kaj je vse bilo, ko si je prišel novi nadpredsednik ogledat ta zavod svete pravice.

S tem prašanjem sem mu očitvidno ustregel. Obraz se mu je razjasnil, in ko si je namazal jezik, je pričel praviti: „Le čakaj, povem ti vse od kraja, kako je bilo. — Torej naprvo je prišla okrožnica našega predsednika in v njej je bilo branje, da počasti novi gospod nadpredsednik tega in tega dne s svojim posetom naše okrožno sodišče; naj se torej ob tej in tej uri zberemo v posvetovalnici številka toliko in toliko in sicer svečano odeti v črno družabno suktnjo in okomatani s črno kravato, da bomo predstavljeni njegovemu preblagorodju. Dobro! Ti ne poznaš življenja in zato ti povem,

da je bilo to navodilo zastran obleke absolutno potrebno. Sicer bi se lahko pripetilo, da bi bil eden ali drugi naših mlajših gospodov poizkusil imponirati nadpredsedniku v kolesarski obleki, s križastimi nogavicami in z grmom kopriv za klobukom! Taki so naši ljudje! Zato se pa tudi tako redko kateri izmed Slovencev povzpe do dvornega svetnika! — Meni seveda ni bilo treba tega poduka, ker vem, kaj se spodobi. Sploh nisem prišel zastran obleke v nikako zadrego. Imam dostojen črn kaftan; maturiral sem sicer že v njem, pa je še brez madeža, ker ga le redkokdaj nosim. Predlansko leto mi je bil res nekaj preozek postal, veš, da ga nisem mogel zapeti; lokavi krojač je rekel, da se ne da razširiti, jaz sem si pa mislil, ne boš mi novega delal ne, časi so preslabi — ljuba duša, svečana meseca, ki ima le 28 dni, mi še ostanejo kake tri, štiri kronice, drugače pa nič, čisto nič, dasi sem samec — kaj bom trosil denar za nov kaftan! — pa sem toliko časa karlovovarsko sol pil, da sem za sedem kil splahnil in mi je zdaj suk-njica zopet čisto prav! O, še ga bo igrala, še!“ —

Samozavestno mi je prikimal, izpraznil čašo in potem nadaljeval.

„Ampak naš svetnik Robida, ta se mi je smilil! Moral si je novo salonsko obleko kupiti nalašč za to priliko; dve leti jo bo plačeval, revež, v obrokih, če ne bo rajši „napumpal“ države za predujem. Veš, mož je bolj pobožne sorte in je

s svojo suknjo preveč lazil za procesijami po solncu. Kaj ima od tega! Suknja mu je ogorela in se mu pričela svetiti kakor lisjak izza grma! Saj jo je dal prinesti v pisarno, da smo imeli ogled in izrekli svoje mnenje. Suknja ni bila mogoča! Pri nadsodišču nas itak ne ljubijo posebno: — ne, ni je bilo riskirati! Morala je biti nova, dasi se nam je mož smilil! — Ampak zato je v svojem novem ornatu in s tistimi rjasto-rjavimi rokavicami tako dostojanstveno izgledal, da je na ves gremij napravil izredno dober vtisk! — Že se govori, da ga z novim letom od okrajnega sodišča proč vzemo gori k okrožnemu! Avanzma to sicer ni nikak, veš, ampak zgorej pri okrožnem sodišču imajo svetniki v svojih pisarnah vsaj usnjato garnituro, pri nas pri okrajnem sodišču pa nič nego dva okorna lesena stola No, saj mu jo vsi privoščimo, garnituro, ker je poštena duša! Rokavice si je moral tudi nove kupiti . . . 1 gld. 40 kr. je dal za nje pri Letnarju pred mostom. Tako mi je sam pravil: „Ali gospod Letnar, sem rekel, 1 gld. 40 kr! Zadnjikrat sem plačal zanje le 1 gld. 10 kr! — O, gospod svetnik, je odgovoril, kje so tisti časi! To ceno so imele pred petnajst leti!“ Zdaj pa veš, kdaj je bil zadnjikrat kupoval rokavice! —

Sploh zaradi rokavic je bila burna debata pri nas na okrajnem sodišču. Jaz sem rekel, meni je vseeno, jaz jih imam, jih je zadnjič brat pozabil

pri meni. Naš „stari“, namreč vodja našega sodišča, in pa kazenski tajnik sta bila zoper rokavice, češ, predsednikova okrožnica jih ne predpisuje! — Ti koleraba ti! Seveda jih ne predpisuje, a to ni nikak razlog zoper! Saj hlač in škarpetov tudi ne predpisuje, sem rekel, dobro! — pa nastopimo kar bosi do kolen! Morebiti je zdaj takšna moda, da so dame zgorej dekoletirane, gospodje pa spodej!? Ne? — Pričkali smo se, kakor da gre za moteno posest. Jaz sem jih moral sredi debate pustiti, ker so me čakale stranke. Ampak toliko vem, da se niso zedinili. Naš „stari“ je potem napravil dolgo službeno poročilo z obligatnimi latinskimi citati na predsedništvo in prosil navodila za stran rokavic. Jaz nisem nič vedel o tem, pa sem šel tudi na svojo roko prašat gospoda predsednika. Gospod predsednik je potem dekretoval rokavice. — Da, da, ti ne veš, koliko nam je dalo vse to dela!“ —

Seveda se mi je dobro zdelo, da nisem ja z imel tega obilega dela. Prijatelj Krokalj pa je zadovoljni izraz mojega obraza menda napačno tolmačil.

„No, da, ti se muzaš,“ je nadaljeval, „misliš pač, kaki kmetavzi smo na okrajnem sodišču, ker ne vemo sami, kaj se spodobi! Kaj pa porečeš potem gospodom zgorej na okrožnem sodišču, kaj, tistim gospodom, ki vse boljše vedo, ki so

pa imeli vendarle pomisleke celo zastran hlač! — Vidiš, druga instanca, pa ni vedela, kaj si naj natakne na bedra! Zdaj se muzaj, koleraba, zdaj! — Najprvo so se udarili zaradi hlač, kake barve morajo biti, v četrtek pri kazenskih razpravah med posvetovanjem. Zagovornik dr. Gad je zunaj že tolažil svojega skesanega klijenta, da bo morebiti vendarle oproščen, ker se sodniki tako dolgo posvetujejo. Pa je bil klijent soglasno obsojen po obtožbi in je le zaradi hlač posvetovanje trajalo toliko časa! — Potem je pa prišel še predsednika interpelirat svetnik Špelak, baš takrat, ko sem bil jaz zgoraj zaradi rokavic. Potrkal je in pokukal v sobo. „Pardon, gospod predsednik,“ je prašal s svojim rezkim glasom, „hlače črne ali sive?“

„Sive, vedno sive!“

„Državno pravdnništvo nastopi v črnih hlačah!“ je sitnarił Špelak.

„Kdor nima sivih, vzame seveda črne. Pravilne pa so sive!“ ga je fino podučil predsednik.

Špelak je odkuril, pa vem, da ni bil prepričan, ampak da je šel še stikat po Glaser-Ungerjevi zbirki, če najde morebiti kako vrhsodno odločbo zastran hlač. — Sitnež — kadar le more, mi ovrže kako sodbo in mi da kak nos, pa samo zato, ker ga jezi, da rabim violetno tinto! Ampak mož se jako moti, ako misli, da bo zastran tinte kaj

dosegel pri meni! Hvala Bogu, še smo sodniki neodvisni!“

Z bojevitim pogledom je izpil, kar je imel v čaši in potem poklical natakarico: „Na, koleraba, naj bo, prinesi še eno! — „Da, da,“ je vzdihnil, „kaj ti veš, kako živimo mi trpini!“

Sveže pivo mu je zopet nekoliko razvedrilo mračno čelo.

„Postavili smo se pa le pošteno v svoji gali pred novim nadpredsednikom. Salament, kar spoznal bi nas ne bil! Moj kanarček se me je tako ustrašil, ker me ni vaju videti v cilindru, da je kar počenil na klinu in nekaj naredil. Škoda, da me nisi ti videl . . . Ampak mojega kanarčka le pridi pogledat, pridna zver, zjutraj ob štirih prične in ti gode neprenehoma do večera. Saj pravim, tako je priden kakor njegov gospod! V znak svojega priznanja sem mu letos podelil naslov in značaj koncertnega vodje in mu zboljšal gažo v obliki enega jabolčnega krhlja na teden. Država ni tako pravična, vidiš! — Da, in enega mačka imam, mucek-mijavček mu je ime, ga tudi lahko pogledaš“. — Prijatelj je bil skočil iz tira, pa ni znal nazaj. Niti izdatni požirek, niti bobnanje prstov po mizi mu ni pomagalo. Z globokim rekom: „Táko je naše življenje, brate, tako, tako!“ je podprl glavo v obe roki in se vdal nememu premišljevanju.

Priskočil sem mu na pomoč s prašanjem: „Torej, kako se je pa izvršila vizitacija?“

Hitro se je vzdramil. „Saj res! Vidiš, tako glavo imam od samega dela! — O, nadpredsednik je bil prav prijazen pri predstavljanju in vse je šlo čisto dostojno, gladko in brez ničnosti. — Drugi dan popoldne je prišel doli k nam si ogledat še okrajno sodišče. Naš sodni predstojnik . . . Le čakaj, da ne pozabim: Naš „stari“ je imel tisti slavni cilinder, ki ga je kupil leta 1879. na licitaciji iz zapuščine starega Kašmana in je bil cilinder že takrat polnoleten. Takih cilindrov ni več na svetu! Veš, da smo se cilindra bolj veselili kakor nadpredsednika! — Torej naš „stari“ je takoj pričel vrtati nadpredsednika, koliko imamo dela pri okrajnem sodišču in da potrebujemo brezpogojno še dva tajnika, dva pristava in milijon avskultantov, kakor je tudi res. Ali misliš, da je nadpredsednik sploh hotel kaj slišati? Kar otresel se je, menda so ga bili že „zgoraj“ podpihali. „Kaj?“ je rekel, „drugod imajo sodniki še za tretjino več dela in le gladko izhajajo!“ — Izhajajo, izhajajo! Prosim te, ali je to kak dokaz ali kak razlog? Seveda izhajajo! Ali kakovo je njih delo in kakovo je naše! Zato gre! Pri nas se dela temeljito!“

In udaril je ob mizo.

„Temeljito! Tako se govori!“ sem mu pritrdil. „Vidiš, to je bila poštena beseda! Pri vas se dela

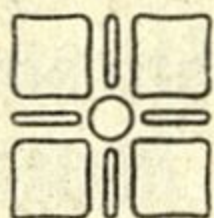
temeljito. Bog te ohrani, Tone, vedno tako delavnega in temeljitega!“

Moja pohvala mu je zelo dobro dela. Rekel je, da sem edini človek, ki se da pametno z njim govoriti.

Vedel me je potem še v dve gostilni in na-
posled v kavarno. —

Drugo jutro sem ga zastonj iskal v pisarni. Ležal je doma, sveča mu je še gorela in zmagovito je smrčal; „koncertni vodja“ ga je pa spremljal na flavti. Zbudil sem ga in mu rekel, da sem prišel pogledat njegovega mačka. Res ga je imel!

Tistega dopoldne ni šel nič v pisarno
Ampak, prosim, ni treba naprej praviti! —

Išče se Uršo Plut!

Naj se nikar ne ustraši! Ne bo zaprta! Nasprotno! Veselo iznenadenje jo čaka: dedščino se hrani zanjo na tukajšnjem sodišču! Resnično res: dedščino! Jaz sem sam in osebno imel dotične sodne spise v rokah, čez štiristo listov že obsegajo in prebral sem jih vestno in preudarno od konca do kraja. In zato so moje besede zanesljive kakor notarski akt in dedščina je Urši Plut tako sigurna, kakor da jo ima že v žepu! Oziroma tam, kamor ženske spravljajo denar!

Leta 1884. je namreč v deželni bolnici umrla njena prava rodna sestra Marija Pisker rojena Plut in po njej ima to dedščino. Izplačati se ji ni mogla, ker je bilo njeno bivališče neznano. Nekod na širnem Dunaju je baje živela in bila omožena; kako se pa piše po možu, se ni vedelo. Ali zakonite pravice

se ji je bilo navzlic temu varovalo in sicer po nji „postavljenem in hkratu dekretiranem“ kuratorju, odvetniku dru. Korenu. Ta se je v njenem imenu oglasil pogojno na podstavi zakona za dediča; odobril je zapuščinsko obravnavo, zabeležil je stroške in končno položil izterjano dedščino pri sodišču. Tako je prišla dne 14. septembra 1885 njena dedščina v hrambo glavnega davčnega kakor tosodnega depozitnega urada in se jo je zabeležilo kot nov skrbstveni sklad Urše Plut v zvezku XXIII., fol. 343.

Znašala je ta dedščina 3 gl. 11 kr.

Obžalovati je, da se te gotovine ni koj tačas obrestonosno naložilo. Ali leta 1885. še ni bilo zakona, ki bi bil tako naložbo ukazoval, pa tudi hranilnice so bile tačas še bolj ošabne in niso sprejemale že slehernega knofa za vlogo, skratka: sodišču se ne da zaradi opuščene naložitve ničesar očitati.

Prišli so pa leta 1898. novi zakoni. Tudi hranilnice so postale med tem nekoliko ponižnejše. Vrhutega je leta 1901. stopila tukajšnjemu sodišču na čelo nova metla in ta je nemudoma odredila naložitev te dosedaj neplodne gotovine v pupilarno varni hranilnici. Od leta 1901. naprej torej zgorej omenjena gotovina ne leži več mrtva, ampak donaša obresti in se tako počasi, a sigurno leto za letom množi in množi, seveda komu drugemu v prid nego Urši Plut in je v tem pogledu vse v redu!

Pač pa kažejo spisi, da se je prišlo pri pregledovanju sirotinske knjige dvema drugima nedostatkoma na sled, ki sta bila sicer bistvena, ki pa vendar — to bodi takoj izjavljeno — v nevarnost nista spravljala pravic Urše Plut do dedščine.

Prvič, da kurator dr. Koren, ki je zastopal Uršo Plut pri zapuščinski obravnavi po njeni sestri Mariji Pisker rojeni Plut, ni storil nič „obljube“. Po §§ 205. in 280. obč. drž. zak. mora namreč vsak varuh in vsak kurator, podavši roko, obljubiti, „da bo navajal svojega varovanca ali oskrbovanca k poštenosti, bogaboječnosti in kreposti, vzgajal ga stanu primerno za koristnega državljana, zvesto in marljivo mu opravljal imovino in se v vsem ravnal po predpisih zakonov.“ In te določno predpisane obljube, vidite, dr. Koren ni bil storil! Sodnik je bil pač pozabil povabiti ga zaradi obljube: drugače se ta nedostatek ne da tolmačiti . . .

Ugovarjati bi se sicer dalo, da ta obljuba ni bogvekekega pomena, češ, posebno sijajnega uspeha itak ne obeta navajanje nad 70 let stare babure k bogaboječnosti, zlasti če se ne ve, kje da je. Nadalje, da ni uvideti, kako naj kurator pravzaprav zvesto in marljivo upravlja onih 3 gld. 11 kr., naloženih na hranilno knjižico, hranjeno v depozitnem uradu. Mar naj hodi vsak mesec enkrat osebno se prepričat v depozitni urad, ali se nista morebiti gospod davkar in gospod kontrolor v

kaznivem sporazumu polastila te hranilne knjižice z vlogo 3 gld. 11 kr. in jo z njo popihala onkraj velike vode? Mar naj hodi vsak mesec v hranilnico, da mu pokažejo te večkrat omenjene 3 gld. 11 kr., ali jih še imajo in ali se še obrestujejo? — In slednjič, da se mora po „predpisih zakonov“ itak vsakdo ravnati, torej tudi kurator, naj je to „podavši roko“ obljubil ali ne, ker ima sicer sitnosti in pota.

Ali vsi ti ugovori so brezvplivni, uvažujé, da zakon izrecno zahteva to obljubo, in uvažujé, da je obljuba neizogibno potrebna tudi zaradi sirotinske knjige. In to je pravzaprav poglobitna stvar!

V sirotinski knjigi so namreč po vrsti vpisani vsi varovanci in vsi oskrbovanci in pri vsakem je v posebnem predelu naveden rojstni dan, ime očeta in matere, ime varuha ali kuratorja in dan, kdaj se ga je zaobljubilo, način, kako se varovanca vzgaja, njegova imovina in njeno pokritje, ali so mu bile koze cepljene ali ne, in številka njegovih rokavic in ovratnikov. Vsi ti predeli morajo biti izpolnjeni. Prvič, ker je to samoobsebi umevno, zakaj pa so sicer predeli? — in drugič zlasti zaradi sodnega nadzornika, ki prelistujoč sirotinsko knjigo mora kar na prvi pogled spoznati, če ni čisto slep, da je predel prazen ali pomanjkljivo izpolnjen. Ako pa to zapazi, si lahko nesrečen vse žive dni!

Ta nedostatek se je torej brez odloga odpravilo tako-le. Ker se je dosedanji nezaobljubljeni kurator dr. Koren brez ozira na izročeno mu skrbstvo nad Uršo Plut in brez sodnega dovoljenja med tem časom preselil v Celje, se ondu oženil in celo umrl, odvrгло se ga je od tega posla in sodišče je izbralo in hkratu dekretiralo za novega kuratorja gospoda Toma Frfilja, ki je kot upokojen orožniški stražmojster po pravici deležen popolnega zaupanja nadvarstvenega oblastva in je tudi na naroku, za to odrejenem, podavši roko, obljubil, da bo skrbel za osebo Urše Plut itd., da bo zvesto in marljivo upravljal njeno imovino in se v vsem ravnal po predpisih zakonov. V dokaz temu je lastnoročno podpisal zapisnik, potem pa je šel na golaž.

To je bil prvi nedostatek.

Zdaj pa še drugi nedostatek. Rojstni podatki Urše Plut so bili neznani in zaradi tega nevpisani v sirotinsko knjigo. Ali tudi ta nedostatek se je stvarno in spretno rešil. Sodišče se je obrnilo na velečastiti župni urad s službenovljudno tozadevno zaprosbo. Velečastiti je imel skraja nekaj pomisleka zaradi identitete Urše Plut, a ko se mu je te pomisleke z obširnimi pojasnilom razpršilo, je res dognal in službenouradno sporočil, da je Urša Plut rojena 5. oktobra 1836.

Vse te podatke se je lepo čedno zabeležilo v sirotinski knjigi. Sirotinska knjiga je bila sedaj

spravljena v najzgodnejši red in sodnija bi se bila lahko odpočila na zasluženih lavorikah. Toda ona si ni privoščila odpočitka! Važna je sirotinska knjiga, to je res, ali moderni sodnik nikdar ne pozabi, da je važno tudi življenje. Kaj je torej storilo sodišče? Sodišče se je lotilo dela, da izsledi Uršo Plut in ji izroči dedščino 3 gld. 11 kr. s prip.!

Prve pismene poizvedbe so bile brezuspešne: o Urši Plut ne duha, ne sluha! — Kazalo je, kakor da bodo spisi zopet morali romati nazaj v registraturo k trajnemu počitku.

Slednjič, čez poldrugi mesec, dospe vendar od njene domovinske občine stvarna vest. Bila je zanimiva, a hkratu pretresljiva: Urša Plut, na Dunaju omožena s fijakarjem neznanega imena, je že davno mrtva! — Torej! Kaka globoka tragika življenja! Omožena s fijakarjem neznanega imena in že davno mrtva, pri našem sodišču jo pa čaka dedščina! Kako hvaležna snov za ljudsko igro s petjem in tudi konj bi lahko nastopil v njej z ozirom na obrt rajničinega moža! Pač res: najspretnejši dramatik je življenje!

Urša Plut je torej mrtva! Z njo ni torej nič več! Ali zapustila je morebiti pravne naslednike, otroke, in če so tudi ti že pomrli, saj žive morebiti otrok otroci, ki jim gre takisto po zakonu pravica do založene dedščine. Poizvedbe se je torej moralo nadaljevati!

Vprašalo se je torej županstvo za leto in dan, kdaj je umrla rajnica in ali je zapustila kaj potomcev. Žal, županstvo ni vedelo več, nego je bilo že sporočilo.

Pač pa je župni urad v Selih na tozadevno vprašanje sporočil, da žive še tri postranske sorodnice Urše Plut, in sicer Ana Kajca v Selih, Polona Kikelj v Benkovcu v Dalmaciji in njuna mati Marija Plut na Ižanskem.

Zdaj je imelo sodišče vsaj trdno oporo za nadaljnje poizvedbe.

Povabilo je najprvo Ano Kajca in Marijo Plut na sodišče, da povesta vse, kar je njima znano o Urši Plut, o njenem zadnjem bivališču, o njeni smrti in o njenih potomcih. Polone Kikelj iz Benkovca se to pot še ni povabilo, vsekako zaradi neugodne potovalne zveze z Dalmacijo, kar mora vesten sodnik tudi vpoštevati.

Na odrejeni narok je prišla le Ana Kajca. Z živim zanimanjem je poslušala vso dedinsko zadevo, potem pa je povedala, da z Uršo Plut ni nič v sorodu in je sploh niti ne pozna, vendar pa je naklonjena sprejeti to založeno dedščino, ker baš potrebuje denar; mati danes niso mogli priti, ker jih noge bole, prišli pa bodo 15. oktobra in tačas naj se jim denar kar izroči, ga bodo že vzeli. Vsekakor pa zahteva za današnjo pot 3 K in vročnine 35 vinarjev tudi ne more iz svojega trpeti, ker je reva in ji gre tesna za solde. Imela je genljivo

zaupanje v sodišče, češ, sodnija lahko naredi, kakor hoče!

Njene matere Marije Plut tudi dne 15. okt. ni bilo na sodišče. Pač pa je prišla neka Jera Plut. Bila je precej razburjena in je imenovala Ano Kajca in Marijo Plut dve nemarni krivoprisežnici, ki bi se radi krivično polakomnili dedščine, pa se je ne bosta, če prav sodnija z njima drži, ker le nju poslušaj, dočim nje, Jere Plut, sploh še ni nič povabila, dasi je prava nečakinja Urše Plut in so ona, njen brat Anton in polubrat Miha, ki mu pa ni treba nič dati, ker vsak krajcar koj zapije, edini sorodniki Urše Plut v domačem kraju. — O resničnosti njenih navedeb se skoraj ni dalo dvomiti, ker jih je dokazovala z izpričalom županstva, opremljenim z občinskim pečatom in z oguljenim, že prej drugod rabljenim kolekom za 30 vinarjev. — Ali je Urša Plut zapustila kaj potomcev, ji ni bilo znano. Potrdila pa je, da je res mrtva: dobili so glas o njeni smrti baš takrat, ko so ječmen želi, to je bilo tisto leto, ko so jim trije prešički proč prišli, svinjo so pa morali hitro zaklati, da jim ni tudi konca vzela. Ako je res neobhodno treba vedeti letnico smrti, poizvedela jo bo doma in jo prišla čez teden dni povedat.

Prišla je res, a o Urši Plut ni vedela drugega novega, nego da je bil njen mož pijanec. Potem pa je nujno zahtevala, sklicujoč se na župansko

izpričalo, da se ji izplača dedščino, in si ni dala nič dopovedati. Teptala je z ного ob tla, kričala, tolkla z roko ob mizo in vratar jo je moral spremiti do duri.

Ženske so čudne! To vendar ne gre tako hitro! Najprvo je treba vendar dognati, ali, kdaj in kje je umrla Urša Plut. Ako morebiti ona vendar še živi, prejme seveda ona sama svojo dedščino proti kolekovani pobotnici in proti plačilu hranilnine. Če je res umrla, se bo njeno zapuščino obravnavalo pri sodišču njenega zadnjega bivališča, katero je šele dognati. Ako je kaj potomcev, bodo seveda ti dediči. Ako je pa umrla Urša Plut brez potomcev, potem so na vrsti Jera Plut in njena brata. Ampak to se mora najprvo dognati.

Iz dedščine 3 gld. 11 kr. bo treba seveda najprvo odškodovati ljudi, ki so imeli v tej stvari stroške in pota, in tudi kurator gotovo ni zavezan, čisto zastonj skrbeti za osebo Urše Plut, upravljati njeno imovino in se v vsem ravnati po predpisih zakona. Nekaj mu gre za njegov trud in za njegovo odgovornost! — Ali ostanek se bo sigurno izročil upravičenki oziroma upravičencem! O tem ni prav nikakega dvoma!

Stvar je v najlepšem tiru in bo tudi dospela do zaželjenega cilja. Za to nam jamči ugledna zanesljivost in temeljitost naših sodišč. Le počakati je malo treba in javnost nas mora podpirati!

 Išče se torej Uršo Plut oziroma njene neznane dediče!

P. n. slovenske liste pa prosimo, da ta oklic ponatisnejo!

Točno posnel po sodnih spisih
Franc Milčinski.

Uradni jezik.

Prosim, te stvari si nisem izmislil jaz, ki sploh nisem prav nič prizadet pri nji, ampak pripovedal nam jo je zadnjič profesor Janko Kveder in komur ni kaj prav, naj se drži njega, saj iz treh gostiln je bil itak že vržen takorekoč — zaradi svojega jezika. Prav je! Jaz sem pa nedolžen.

Pravil nam je tole.

No — je rekel — ali ste ga videli? Naš prijatelj, dični okrajni sudac Jošt Pip, je vendarle izlegel svoje društvo za otroško varstvo in se mu dal kronati za predsednika! Pa ste mislili, da ne bo! — Včeraj sem ga srečal tu v mestu. Prišel si je lase strič in kupit ovratnik: obojega je bil potreben. Spremljal sem ga, govorila sva toinono in rekla marsikako važno in možato. — Najprvo

ni je ponosno razodel, da je v teku dveh mesecev shujšal za tri kile in pol; zunaj mu sicer ni bilo nič poznati, ali mož je poštenjak in se ne laže, morebiti je shujšal na notranjih organih, v lobanji ali kjerkoli, vsekako shujšal je, to mu moramo verjeti. Potem mi je potožil, kako skrajnje netaktnega ima pristava; pomislite, ta irhovina se je zadnjo sredo osmelila, v gostilni, vpričo ljudi in okrajnega glavarja, pri taroku očitati njemu, okrajnemu sodniku in sodnemu predstojniku, da igra kakor „grand packa“! Škandalorum! Nezaslišana predrznost, ki kar kriči po disciplinarni preiskavi!

Spomin na „grand packo“ je prijatelja Pipa tako razburila, da je bolj lajal nego govoril in da mu je kar škropilo iz ust. — Šele pogled na lepake kinematografa, pred katerimi se je ustavil, ga je toliko pomiril, da mu je pogovor krenil na druge stvari, in tako je v svojem pripovedovanju polagoma dospel na poglobitno reč: na svoje društvo za otroško varstvo!

Postavil se je, kako je lepo govoril na ustanovnem zboru, hakrament! „Nujna potreba je rodila naše društvo“ je rekel, da je rekel. „In to je res!“ je dostavil. „Maja meseca je bil predsednik nas vizitirat, vse mu je bilo všeč, prav zadovoljen je bil, dvakrat me je potepljal po levi rami, takole, — edino kar je pogrešal, je bilo društvo za otroško varstvo, in priporočil mi je,

da ga ustanovim. Torej je bila ustanovitev društva res nujno potrebna!“

„Jasno!“ sem mu odgovoril. „Upirati se nikakor nisi mogel, pa si ga ustanovil! Predsednik je predsednik in če bi predsednik n. pr. želel, da spišeš dramo, se tudi ne bi upiral in bi jo spisal! Kaj pa hočeš! Saj zato si neodvisen sodnik!“

Moja opomnja je bila skromna in nedolžna, a Jošt Pip je kmetavz, ki je koj vrasel in skorej odurno me zavrnil: „Kaj boš! Ti tega ne razumeš!“

Pa sem bil posekan!

Logika je lepa reč, ampak težka je, ker ne velja povsod enaka. — Slovenci n. pr. imamo zgolj sami zase tri pristne, izvorno narodne, neodoljive načine dokaza, ki se z njimi užene vsaka na videz še tako podprta trditev v kozji rog. V teh treh domačih načinih dokazovanja tiči moč naše narodne logike!

Prvi dokaz: „Ti tega ne razumeš!“ Kratkotomalo in brez vsega drugega: „Ti tega ne razumeš!“ — Lep, jasen, preverjujoč dokaz! Kdor se mu ne vda, je nestrpnež, prepirljivec ali hujskač, ki ne bo umrl v postelji; v škornjih bo poginol na cesti, ustreljen ali zaboden, in njegove kosti ne bodo gnile v posvečeni zemlji!

Drugi, nič slabši način dokaza se glasi: „Ti si liberalec!“ oziroma „Ti si klerikalec!“ ali kaj takega. N. pr.: Mnenje: „Detelove povesti se čednočitajo“ se kratko in temeljito pobije s protidokazom:

„Ti si klerikalec!“ Takisto se trditev: „Župan Hribar je razvijal v svojem poročilu pametne načrte“ uprav sijajno ovrže z dokazno figuro: „Ti si liberalec!“ Ta način dokaza je zelo priljubljen zlasti v javnem življenju in nezanesljivci so tisti, kateri se ne pokoré njegovi sili.

Tretji narodni način dokaza: klofuta, prepriča vsakogar, kdor ni pristopen drugim razlogom.

Ti dokazni načini se radi stopnjema vrste; zato sem se rajši miroljubno vdal kar prvemu: „Ti tega ne razumeš!“

Oprostil sem se, da so bile moje besede, haha, le slab dovtip, in dregnil sem ga s kazalcem desnice v rebra pod pazduho. To mu je dobro delo, zakrohotal se je, obrisal si ustni z rokavom in mi potem pričel zaupljivo razkladati svoje težave.

„Vidiš“, je rekel, „saj nisem prišel danes semle v mesto samo strič se in po ovratnik, ampak namenjen sem bil k „staremu“, veš, zaradi pristava in njegove „grand-packe“, hakrament, in posvetovati sem se hotel o zelo kočljivi stvari z našim „starim“, pa ga ni doma, je šel inspicirat Kurnika v Vinjidol . . . V grozoviti zadregi sem!“

„Vidiš“, je nadaljeval, „pri nas imamo društvo za otroško varstvo, to že veš. Jaz sem predsednik društva, ker sem bil za predsednika izvoljen; po pravilih imam pa vrhutega tudi še virilen sedež in glas v odboru kot predstojnik okrajnega sodišča. V odboru sem torej, saj me razumeš, pravzaprav

iz dveh naslovov, prvič kot voljeni predsednik, drugič kot virilist, ker sem predstojnik okrajnega sodišča.“

Izjavil sem, da vspricho bleščeči jasnosti njegovih besed ne dvomim, da pravilno umevam položaj, in dal sem duška svojemu prepričanju, da bo z ozirom na dvojno odborništvo gotovo deležen tudi dvojnega odlikovanja.

Ozrl se je plašno, položil prst na ustni: „Pst, pst!“ in prekinil moje smeje besede . . .

Nadaljeval je tišje: „Poslušaj! Sklical sem prvo odborovo sejo. Po pravilih se mora k odborovim sejam vabiti tudi predstojnika okrajnega sodišča, — seveda, ker je virilist. To vabilo sem torej kot društveni predsednik napisal in je odposlal predstojniku sodišča, kar sem ta hip slučajno tudi jaz sam, kaj ne! Vabilo je bilo seveda slovensko, kakšno pa: ves odbor je slovenski, vsi društveniki so Slovenci, drugačnih ljudi sploh ni v našem okraju!

To slovensko vabilo prispe torej na sodišče, se opremi z vložnim zabeležkom, dobi svojo opravilno številko i. t. d., vse, kakor mora biti in se slednjič meni predloži v rešitev. Dobro! Vljudno sem torej društvu odpisal, da si bom štel v čast in dolžnost, osebno se vdeležiti napovedane seje. Odpisal sem seveda nemški, saj veš: uradni jezik je nemški!“

Uradni jezik je pa predmet, kateri me je zaradi tajinstvene nedotakljivosti svojega svetobajnega bistva odnekdaj sila zanimal.

Ustavil sem ga. „Počakaj malo“, sem rekel, „kaj je to: uradni jezik? Saj urad sploh nima jezika! Če ima urad jezik, ima potem tudi zobe, požiralnik, želodec, čreva in bogvé še kak drug del telesa! Ti se motiš,“ sem rekel, „urad nima jezika, jezik imajo le uradniki, pa ga nimajo zase, ampak za druge, s katerimi govoré.“

Nevoljno me je zavrnil: „Ti tega ne razumeš! Pravosodna uprava tako zahteva, pa je!“

Prepirljivec ali hujskač nisem in poučiti se tudi rad dam, pa sem ga prosil odpuščanja, naj ne zameri neveščemu lajiku, ki je mislil, da poslujejo sodišča zaradi strank in zaradi prebivalstva, ne pa zaradi pravosodne uprave . . .

Nekaj je moralo biti napačnega v teh mojih besedah, kajti Jošt Pip se je ustavil, me premeril od vrha do tal in zarohnel: „Ali veš, kaj si ti? Ti si socialni demokrat!!“

Pa sem bil ugnan in posekan!

Ali naj bi se bil tej stopnjevani logiki še dalje upiral, zlasti ko mi je ogorčen in očitajoč dal še pomisliti, da ima 7 otrok in 25 službenih let in da stoji že pet let tik pred avanzmajem? . . . Vdal sem se in lojalno priznal, da ti trije slednji uzroki res močno govore v prilog nemškemu uradnemu jeziku . . .

Sumljivo me je pogledal izpod čela in potem rekel, naj nikar ne mislim, da je tako neumen kakor izgleda. Ampak uradnik je uradnik in ima o uradnem jeziku svoje uradno mnenje. Kot zasebnik pa, je rekel, kot zasebnik pa rad pritrja mojim nazorom.

Kot zasebnik da pritrja mojim nazorom! Kar zijal sem ga! „No,“ sem rekel in mu stresel roke, „to me pa veseli! Jaz sem že mislil . . .“

Pričel je kričati. „Kaj boš mislil, ti petrolér ti! Toliko narodnjaka, kakor je tebe, je mene tudi še in več! Hakrament! Ali ti veš, kaj sem storil kot društveni predsednik, prejemši nemški sodni dopis? Vrnil sem ga sodišču z vljudno, pa odločno prošnjo, naj nam dopisuje slovenski, ker je društvo slovensko! — Prosim te, kdo pa je sodnija? Ali je sodnija zaradi prebivalstva ali je prebivalstvo zaradi sodnije? Ali je sodnija zavezana, da uredi svoje poslovanje po jeziku prebivalstva, ali je morebiti prebivalstvo zavezano, posameznemu uradniku na čast učiti se tujega jezika? Kaj?“

S te strani nisem poznal Jošta Pipa. Glej, sem si mislil, mož je res narodnjak in njegova zavednost se ne nehuje pri Ciril-Methodovih užigalicah. Spoštljivo sem mu salutiral. „Vso čast!“ sem rekel. „Klobuk z glave pred takim sodnikom!“

Postal je, ostrmel in stopil dva koraka nazaj. „Kaj sodnikom!“ me je nahrulil. „Kdo pa govori sedaj o sodniku? Jaz ne! Ali si nemara gluh?“

O društvenem predsedniku govorim, ta ima take nazore, ali razumeš? Ne pa sodnik! Kaj pa misliš o sodniku? Sodnik vendar ne more pritrjati mnenju, da se sodišču lahko od kogarkoli vračajo uradni dopisi, ker komurkoli ne diši njih jezik! Kje neki! Ta bi bila lepa! Sodišču vrniti dopis, je bila skrajnja predrznost, ki me je po pravici ogorčila! To-to-to-to je omalovaževanje sodnega ugleda, to je razžalitev oblasti in le obžalovati je, da pred takimi izbruhi šovinistične nestrpnosti niso varna niti najplemenitejša karitativna podjetja! Take podlosti so zmožni sploh le Slovenci!“

Postalo me je nekoliko sram, da sem Slovenec . . .

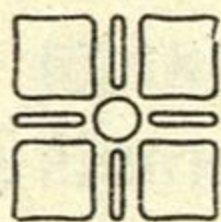
„No“, sem vprašal, „in sedaj? Ai misliš društvenega predsednika obesiti dati ali kaj?“

Pomislil je malo in gledal je grdo, kakor vrag iz kruglje. „Obesiti ne!“ je rekel. „Toda nekaj se mora zgoditi! Sicer se neha država, sicer se prične anarhija! Ali ne? Zato sem se danes pripeljal v posvet k „staremu“, pa ga ni doma! In stvar je nujna! — Kaj pa ti praviš?“

Njegovo vprašanje je bilo gotovo zelo častno zame. Preudaril sem pa najprvo, ali so zunanje okoliščine dovolj ugodne mojemu ljudomilemu namenu, da mu odgovorim po svoji najboljši vesti in vednosti in ga s prijateljskim nasvetom rešim iz morečih dvomov. Položaj je bil tak, da mi je kazalo, potegniti ga par metrov naprej po pločadi

do hišnega vogala. — Tako sem storil, potem sem postal in izjavil: „Skromen filozof — kaj naj koristnega svetujem praktičnemu pravniku v tako zamotanem vprašanju! — Ti si predstojnik sodišča in ti si predsednik društva in ta dva v eni osebi naj si data zadoščenje! Zares, težavna in odgovorna je tvoja služba in vesel sem, da sem profesor! — Toda, kaj sem hotel reči? Ali imaš par dobro podkovanih čevljev? Obuj jih, ti svetujem! In s temi dobro podkovanimi čevlji, ti svetujem, daj samemu sebi pošteno, izdatno, dvakrat podčrtano brco! To zadoščenje ti gre, po pravici si ga zaslužil!“

To izpregovorivši sem jadrno smuknil okoli vogala v kavarno. In to je bila izborna taktična poteza. Kajti prijatelj Jošt Pip je že dvigal roko k tretji narodni dokazni figuri: h klofuti!

**Iz dnevnika pravnega
praktikanta.**

Terminologija.

Postal sem pravni praktikant. Pri justici sedaj najboljšo kaže. O tem so me preverili vsi visoki in višji gospodje, ko sem se jim predstavljal. Veleodličen zlat ovratnik mi je zanesljivo obljubil, da postanem v treh letih gotovo adjunkt — če ne baš v tej kronovini, pa gotovo v sosednji severni, kjer tudi ljudje žive in kamor prav radi vzemo naše krajane, deloma zavoljo njih jezikovne usposobljenosti, deloma pa menda tudi vsled starih, prisrčnih simpatij. Izjavil sem skromno, da sprejemem, če ni drugače, tudi mesto v sosedni kronovini. Veleodlični ovratnik je naklonjeno odobril ta moj sklep; sedaj se pa bojim,

ali se nisem s svojo izjavo prenaglil, in kaj Hilda poreče.

Torej v treh letih adjunkt, potem se pa vze-meva s Hildo!

Dodelili so me preiskovalnemu sodniku A. Častitljiv mož resnega obraza in tužno sanjavega, včasih mrkega pogleda; mnogoletna, skorej ne-prestana dotika z vso grozovito bedo človeštva, telesno in duševno, zamorila mu je pač v duši sleherno kal veselja za vselej! — Kako težaven poklic sem si izbral, a hkratu kako vzvišen!

Stal je oblečen v zimsko suknjo in s klobukom na glavi pri odprtem oknu; visoka okrogla zelena zaprašena peč pa je puhtela tropično vročino od sebe.

Bil je menda prehlajen; govoril je nekoliko zamolklo in moral si večkrat iztrebiti grlo na splošno običajni način.

Vprašal me je najprvo, ali se ne motim — ali je gotovo, da sem njemu dodeljen in kam da je to zapisati; na le-to vprašanje mu, nevešč sodnim običajem, nisem vedel odgovora.

Pozvonil je, ukazal pazniku, naj poišče zame po hiši kak stol, ki je odveč, a naj pazi, da bo imel vse štiri noge, poprej pa naj prinese njemu, sodniku, kozarec mrzle vode, a ne pozabi kozarca izplakniti.

Pričela sva se meniti in je rekel, da mi lahko iz lastne izkušnje potrди, da je avanzmá v sodni

službi res sila ugoden, tako ugoden, da bom presenečen. Vendar pa nima povoda mi zamolčati, da so pri davčnih uradih le še ugodnejše razmere . . .

Izpraznil je kozarec, globoko sopeč, do dna.

Krohhot peklenški! — mi je razkladal — v treh letih adjunkt! On pravi, da v dveh ali še prej in da hipoma pride dan, ko mi bo lahko stisnil roko in čestital. Prav resno ga skrbi, da mi bo sploh nedostajalo časa za zadostno praktično izvežbo, neobhodno potrebno za samostojno izvrševanje sodnih poslov. Priporočal bi mi, naj se nikar pedantski ne vežem na uradne ure, ki so od devetih do opoldne in od treh do šestih, marveč naj prihajam v svrhu pravočasne dobave prepotrebne prakse znabiti zjutraj že ob osmih in popoldne ob dveh v pisarno.

Motril me je z dolgim, resnim pogledom in dostavil, da je on vsaj, ko je bil pravni praktikant, vedno tako storil in da so ga zaradi te pridnosti vsi njegovi predpostavljenci zelo ljubili.

Obljubil sem, da storim vse, kar bi pospešilo moj avanzmá in — združenje z mojo Hildo.

Ne vem, kako si je ta mrki mož v tako kratkem času osvojil moje simpatije; moral sem mu razodeti, da sem zaročen s Hildo. Zaročila sva se pred 14 dnevi, ko sem napravil tretji izpit; njen oče je trgovec in cesarski svetnik; ima pa Hilda še mlajšega brata Frica, ki se slabo uči in bi ga

radi spravili v kadetno šolo — in starejšo sestro Elzo . . .

Moj novi šef je nepremično stal in me z nagnjeno glavo poslušal, potem pa rekel, da ga vse to zelo zanima in da v tem hipu nič bolj ne obžaluje, nego da mu je pred deset leti umrl njegov bratranec, ki je bil vseh muh poln in bi lahko vzel tisto Elzo ali kakor se že imenuje tista sestra moje Hilde . . .

Globok, nevoljen vzdih mu je ušel iz prsi; korakal je po sobi, včasih postal, zamižal in si pritisnil dlan ob čelo.

Po kratkem premoru je izjavil, da smatra ves svet „figoj“, kar pa ne ovira dejstva, da se bom pri njem nalezal prakse, kakor berač mraza. „Postave poznate — neovržen dokaz temu vaša izpričevala, ki so popolnoma verodostojne javne listine; da se vzdržite na tem vrhuncu teoretične izobrazbe, naročite si k večjemu kak strokovni list — n. pr. „Slov. Pravnik“: ta ni siten zavoljo plačila. Ali prakse Vam je treba! Te pa se naučite zgolj iz knjige življenja. Knjiga življenja je najdražja knjiga. Plačujemo jo sicer na obroke, a ti teko vse naše žive dni in plačevati jih moramo tudi, če knjige ne čitamo.“

Globoki ta aforizem mi je omamil možgane, on pa je nadaljeval:

„Da, praksa! — Na primer: Pretekli teden sem moral nadomestovati kazenskega sodnika —

saj ne dajo človeku nikdar miru — in sem sodil kmetskega fanta zavoljo „noža“ — saj razumete: § 411. Stvar je slabo kazala; fant je tajil, dokazov ni bilo in iz načina, kako je funkcionar predlagal uporabo zakona, sem spoznal, da pričakuje oprostitev. Jaz pa sem ga krivega spoznal, fanta, in ga obsodil na pet dni, poostrenih z enim trdim ležiščem brez koca, in sicer — na podlagi njegovega lastnega priznanja. Med zaslišanjem je bil namreč počasi predse pljunil. To pa je priznanje! Ta pljunek je psihologično utemeljen elementaren pojav obdolženčeve slabe vesti, torej pristno, nepopačeno priznanje. To nas uči praksa!“

Meni so se odpirali novi horizonti; šef pa je uprl v me svoj resni, do dna duše segajoči pogled in mi z njim popolnoma zatrl zadnje rahle dvome, ki so se mi hoteli vzbujati . . .

„Tako je in nič drugače! — Sicer pa ni nič posebnega na tem slučaju, marveč je dognana stvar in je nemara že tudi vrhovno sodišče lansko leto ali kdaj odločilo, da je smatrati tako kvalificirano dejstvo priznanjem.“

Dal mi je potem zadnje tri letnike „Pravnika“ in me prosil, da mu jih prerežem; spravljene so bili na tleh v kotu poleg petrolejske steklenice in predpotopne puške, „corpus delicti“ št. 42. Sam pa je odšel; rekel je, da ima opraviti v svetovalstveni zbornici, ali pravzaprav, če bi kdo po

njem vprašal, naj rečem, da je v registraturi; čakati mi pa ni treba nanj . . .

Popoldne je prišel okoli četrte ure v pisarno, veselega obraza, s smodko v ustih, ves izpremenjen. Mèl si je veselo roke, potepljal me po ramah in se zahvalil, da sem mu prerezal „Pravnik“, ki ga bo dal morebiti vezat.

Vprašal me je tudi, če sem morebiti res prišel že ob dveh v pisarno, in mi s prijaznim nasmehom razodel, da je vso stvar še enkrat natančno preudaril in izračunal, da si utegnem pridobiti vso potrebno količino prakse tudi tekom običajnih uradnih ur, ker je on, A., sklenil, da me po svojih skromnih močeh sistematično uvede v vse tajnosti prakse in me osobito navadi, videti na lastne oči in slišati na lastna ušesa — ako mu obljubim, da bom zapisnike pisal čitljivo in jih, če bi obstojali iz več pol, tudi sešil; le-to je zelo važno, kajti državno pravdnništvo mu je že dva akta v to svrho vrnilo in sicer baš zadnji dan meseca, tako da ju je moral v veliko svojo sramoto izkazati v mesečnem poročilu nerešenima.

Potem sva se lotila dela in zaslišala nekega obdolženca iz okolice, ki se je v moje začudenje zanimal tudi za teoretično stran svojega slučaja; vprašal je namreč, po katerem paragrafu bo sojen, češ, oče so mu doma povedali, da čem višji paragraf, tem nižja kazen. — Na vprašanje, če je bil že kdaj kaznovan, je odgovoril, da enkrat

zavoljo neke ženske“; sodnik pa mi je mirno narekoval, naj zapišem: „Kaznovan enkrat zavoljo razžaljenja časti.“

To me je presenetilo. On pa je odpravil obdolženca, mu dal ostanek smodke, sebi zapalil drugo in hodeč po sobi in pušič pričel, kakor se je sam izrazil, svoje prvo predavanje iz prakse.

Dejal je, da se obdolženci, če jim staviš običajno vprašanje po prestanih kaznih, v obče ne poslužujejo izrazov, nahajajočih se v naši okusno vezani terminologiji, niti sploh ne učenega zakonovega besedila, ampak odgovarjajo tako, kakor jim velijo lastna logika, tradicija in oportuniteta.

„Oni obdolženec torej nikakor ni zakrivil dejanja, ki ga domnevate vi, mladi mož, v svoji razburljivi fantaziji, ki bi ga pa bil obdolženec, da ga ima resnično na vesti, gotovo diskretnejše opisal in nedvomno dostavil, da ga je tačas hudič premotil, temveč je bil kaznovan zgolj zavoljo preprostega razžaljenja časti, kateremu je bila povod, kakor čestokrat, ženska. Je pač tako na svetu, da se težko konča kako znanje z žensko brez „besedi“!

Zadnji izraz služi namreč takisto za označbo istega prestopka. — Nekoč sem radoveden vprašal obdolženca, kake so bile tiste „besede“, zavoljo katerih je bil, kakor je sam povedal, zaprt, pa mi je odgovoril: „Ej, par klofut sem mu pripeljal.“ Take „besede“ niso puhla fraza!

Da ima rdečelični kmetski očanec, ki pove, da je bil zaprt „zavoljo dacarja“, na rovašu prestopok razžalitve straže, je jasno, kaj ne?

Ali tudi možak iz mestnih delavskih slojev, ki pravi, da je uže enkrat sedel „zavoljo pijanosti“, je bil kaznovan prav za isti prestopok, ki se je dogodil pač po sledečem, v teh slojih zelo priljubljenem obrazcu: Možak je pijan in po cesti razgraja. Policaj ga mirí. To pa neprijetno dirne po zavžitem alkoholu ojačeno samozavest pijančka, ki smatra vsled tega potrebnim izjaviti, da je tri leta cesarja služil in da pozna postave. To ali kaj sličnega izjavi ob takih prilikah vsak pijanec! Ker pa to razodetje ne nepravi niti pričakovanega niti sploh kakega vtiska na oholo oko postave, se posluži pijanček, ki se mu vidi potrebno takoj kaznovati nevljudno prevzetnost javnega organa, ostrejših izrazov, ki pa ne vzbude v duši stražnikovi, kakor se pijanček nadeje, bridkega kesa in trdnega sklepa, poboljšati se, temveč provzročijo zgolj aretovanje in ovadbo. Pri glavni razpravi se opravičuje seveda s popolno pijanostjo, katero popiše z resno vnemo v vseh podrobnostih, pojavih in nasledkih — a brez uspeha; sodnik mu ne verjame, da je bil „tako pijan, kakor to zahteva postava“ (§ 2 c) in ga obsodi zavoljo razžalitve straže. — Obtožencu se pa na celej aferi najznamenitejša zdi njegova pijanost, ki mu zato tudi služi v kratko označbo kazenske te zadeve.“ —

Prekinil je svoje predavanje in z nevoljnim glasom omenil, da se v našem mestu preveč slabega vina toči. Pogled se mu je zmračil, stresel je glavo, kakor da hoče prepoditi neprijetne spomine, in zamrmral, da ga vedno bolj mika, popustiti svojo sodno službo in otvoriti gostilno, kjer bi brhke Kranjice v narodnih nošah stregle gostom s pristno kapljico — to bi moralo uspevati!

Premeril je dvakrat sobo, potem pa nadaljeval svoj prejšnji predmet in dejal, da tudi estetični oziri vplivajo na način izražanja.

„Tatvina“ in „krasti“ n. pr. sta izredno nepriljubljeni besedi; niti onemu obdolžencu, ki taji tatvino, nič kaj rado ne gre iz ust, da ni „kradel“; rajši pove, da ni nič „premaknil“. Oni pa, ki nimajo več povoda tajiti, ker so dotično kazen že prestali, opišejo neprijetno besedo „tatvina“ s kratko označbo tiste reči, ki se jih je bila prijela, in povedo, da so bili zaprti zavoljo „neke ure“, „nekega lesa“, „nekega zajca“ (v tem slučaju tudi lahko „zavoljo flinte“).

Na sličen način označujejo hudobno poškodovanje tuje lastnine: „zavoljo nekih plank“ ali „zavoljo nekih šip sem bil zaprt“. Posebno rahločuten obdolženec opiše povod svoje prestane kazni pač tudi še nedolžnejše: „pravili so, da so bile neke šipe ubite,“ kar pa popolnoma zadostuje diskretnemu sodniku, kateri niti pretepaču, odgovarjajočemu na vprašanje, zakaj je bil zaprt: „Eh

kaj, tepen sem bil“ — ne zameri, da se spominja le še na svoje „žlake“ in je pozabil na one, ki jih je prizadela njegova roka drugim.

Sicer pa telesna poškodovanja niso nič nečastnega in gladko vsak našteva svoje prestane kazni „zavoljo boja“, „zavoljo tepeža“, „zavoljo barufe“, ali se pa tako izrazi, da je bil zaprt, ker sta se z „nekom skampljala“, češ, tistemu tepežu pripisujem toliko važnosti, kakor če vas škrijcev kdo stopi v „salon“, kjer se brije, češe in striže. — Le uporabo noža tudi še po prestani kazni radi utaje: ni častno orožje! Takim se smatrajo zgolj kol, krajnik in poleno, ki pa izgube v zagovoru bojevitih fantov pred sodiščem svoje dimenzije in se skrčijo na čudovit način v „palčke, šibice, krepeljca“ in „koreninice“, s katerimi ne bi bilo mogoče prizadeti niti najmanjše poškodbice, kamoli oni „smrtni žlak“ (§ 155 a), ki je predmet ovadbi in ki si ga je po mnenju obdolžencev, Bog ve v kakem zavratnem namenu, prizadejal pač poškodovanec sam.“

Zabeleževal sem si zanimive te podatke.

Moj mentor me vpraša, ali sem si zapisal tudi, kar je bil zjutraj omenil o judikatu . . . ? Ne bi mu bilo ljubo, če bi se izvedelo, da se bavi on, moj mentor, z vrhovnosodnimi odločbami, kar bi utegnil kak kolega smatrati „streberstvom“ in mu podtikati namen, da hoče že zopet avanzirati, če prav je šele 20 let adjunkt in ima pred seboj

prav odlične tovariše, ki čakajo v istem činu že po 25 let . . .

Vzdihnil je, me otožno pogledal, resno kimaje z glavo, potem pa spravil prerezane tri letnike „Pravnika“ zopet v kot k petrolejski steklenici in h „corpus delicti“ številki 42 in odšel.

Čuden mož — zdi se mi nezadovoljen . . .
Moral bi se oženiti!

Vlačugarji in berači.

Z novim letom so naju, mojega sodnika in mene, nenadoma premestili s preiskovalnega sodišča na kazenski oddelek okrajnega sodišča.

Moj sodnik je izjavil, da mu je vseeno, to delo ali ono: za nobeno se ne puli! Sploh, je rekel, ako se višji modrosti vidi odrediti, da mora od novega leta naprej prevzeti referat sodnega vratarja ali posel pisarice na stroj, dobro! bo pa od novega leta naprej sodni vratar oziroma pisarica na stroj. Prava reč! Razloček med vsemi temi raznimi sodnimi opravili je v primeri z večnostjo preneznaten, da bi se človek razburjal zaradi njega! — Jezi ga le to, je rekel, da so ga o premestitvi obvestili šele zadnji hip. Kako je hkoncu leta hitel in se trudil,

da vse izdela in da izčisti mizo! Da je vedel kaj o nameravani izpremembi, je rekel, bi bil vendar lahko par sitnih slučajev pustil nasledniku . . .

Jaz sem se nekoliko bal novega, nevajenega dela. V soboto sva pričela. Dopoldne ni bilo nič, rekel mi je pa sodnik, da bova popoldne sodila vlačugarje in berače, če jih kaj priženo. Naj pripravim torej dotične zapisnike in prečitam vlačugarški zakon.

Tovariši so me podučili, da so za zapisnike o vlačugarjih in beračih posebne golice, v katerih je že čisto vse natisnjeno, celo običajni zagovor obdolženca in tudi sodba z razlogi vred: nič drugega ni treba, nego vpisati še ime obdolženca, pa je mož zaslišan, krivim spoznan, obsojen in v zapor odveden, kakor da si vrgel krajcar v avtomat.

Povedali so mi tudi, kako je rajni pristav Bobek, tisti ki je govoril nemščino brez členov, sodil vlačugarje. Bilo je to še v starem sodnem poslopiju in Bobek je bil nekega dopoldne okolu enajstih baš namenjen kakor po navadi iz pisarne, da ujame še zadnji blagoslov. Pa sreča že na stopnjicah ječarja, ki je gnal pred seboj tri klavrne vlačugarje, da jih postavi pred svečenika kaznujoče pravice, pred pristava Bobka. Zaradi vlačugarja zamuditi zadnji blagoslov nikakor ni kazalo pobožnemu Bobku, pa je kar tam na stopnjicah s prstom zaporedoma pokazal na možakarje in raz-

glasil: „Tri dni, pet dni, sedem dni! Führen Sie nur hinauf, wird Diurnist Urteil machen!“ — in vse je bilo v redu in Bobek je lahko še pravočasno prišel k „zadnjemu blagoslovu“, ki so poučeni krogi trdili o njem, da se zanj ni delil v šentjakopski cerkvi, ampak pri „Zlatem sodčku“.

Ta pojasnila so me pomirila in brez strahu in dvomov sem sledil sodniku, ko me je ob štirih popoldne pozval v razpravno sobo.

Tam so že sedeli na obtožni klopi štirje obdolženci; dva iz med njih sta bila v kroju, namreč v jetniškem. Za njimi je stal jetniški paznik. Stari so bili od dvajset do petinštirideset let in radovedno so se ozirali po sobi.

Sodnik je stopil tik prednje in si vsakega ogledal od blizu in natanko, kakor da jih duha.

Potem se je naslonil s hrbtom ob mizo in jim razložil, da so ovadeni in obdolženi, da nimajo nič denarja, da pa navzlic temu pohajkujejo brez dela. — Pohajkovati brez dela, je rekel, pa smejo po naših cesarskih zakonih samo tisti, ki imajo denar, in je že takih lenuhov več nego preveč. Zato je zelo koristen ta zakon, ki prepoveduje brezdavno pohajkovanje, ako že ne vsem, vsaj onim, ki nimajo denarja. Boljše nekaj kakor nič! — Kazen za take prestopke, je rekel, je pred vsem zapor od enega do treh mesecev; vrhutega pa stoji onostran Ljublanice mogočno poslopje, ki se mu pravi

prisilna delavnica in je v nji izpraznjenih baš nekaj mest, do katerih imajo pravico marljivi, a revni vlačugarji, zlasti taki iz Kranjske dežele.

Ta topografična opazka je možake čudno razburila in skoraj ogorčeno so hiteli drug nad drugega se zagovarjati in opravičevati. Kazali so svoje žuljave roke in svečano rotili tako pekel, ki naj jih pri tej priči pogoltne, kakor tudi strelo, ki naj jih z jasnega ubije, ako ni res, da so do zadnjega vztrajno delali in si pošteno svoj kruh služili po širni ogrski deželi; samo ta hip so slučajno brez dela, ker so izgubili delavske bukvice, župan jim pa ne da drugih, češ, da po novi domovinski postavi ne spadajo več v njegovo občino — „hvala Bogu“, je rekel ta Herodež! Zato odklanjajo sleherno kazen, zlasti pa, so namigavali, prav nič ne reflektujejo na obetano jim sinekuro v prisilni delavnici.

Odkritosrčno povem: Jaz bi bil v zadregi, kako soditi! Ogrska je daleč, kar se tiče pravne pomoči, dalje nego Amerika — možem se pa ne vidi v srca. Morebiti se lažejo, morebiti pa je njih zagovor vendar istinit in so le nesrečniki, ne pa vlačugarji. Kaj torej storiti?

Sodnik si pa očividno ni nič belil glave, ampak je kar kratkomalo izjavil, da ve že dovolj in da sklene dokazovanje. Le tako mimogrede je še vprašal zadaj stoječega paznika, ali imajo obdolženci

kaj „mrčesa“, (to je namreč c. kr. uradni izraz za uši). Paznik je točno javil, da je na onih dveh, ki sta sedaj v kroju, vse mrgolelo; baš zaradi tega sta se morala takoj preobleči v jetniško obleko, njuna lastna je pa šla v kotel, kjer se še sedaj pari. Moža v kroju sta povesila glavi, sodnik pa jima je rekel z očitajočim glasom: „Vidita! — In po žganju tudi smrdita!“ in potem je razglasil sodbo, da sta zaradi vlačuganja obsojena vsak na dva tedna zapora, njuna tovariša brez živinoreje pa da sta oproščena.

Paznik je vse štiri odvedel.

Meni je pričelo gori po nogah in po životu neprijetno gomazeti, sodnik mi je pa pojasnil, da je mrčeš jako zanesljiv znak vlačugarstva.

Tega še nisem vedel: v zakonu ne stoji nič o tem! Seveda, naš kazenski zakon je sploh zelo pomanjkljiv . . .

To je bila prva razprava.

Potem so prištorkljali v sobo trije berači; za njimi je zaprl duri paznik. Njih obrt se jim je očitno poznala, prvi je imel malho in prazen rokav, drugi leseno nogo, tretji s plešo je pa mižal, a brezzoba usta so mu bila venomer zasukana na rahel smeh. Bili so stari 68, 72 in 78 let in, kakršni so sedeli na klopi in z izrazom brezpogojno vdane potrpežljivosti zrli predse, so se mi smilili v srce.

Ta naša nesrečna policija, sem si mislil, čemu neki tira to ubogo škarto človeško pred sodišče!

Za delo niso, občine se jih branijo, kaj hočejo drugega, nego da beračijo! Nisem se mogel vzdržati in dal sem napram sodniku duška svojemu prepričanju, da bodo pač oproščeni, tudi ako niso morebiti, kar se tiče „mrčesa“, čisto nedolžni.

Toda sodnik je le skomignil z ramami in ogovoril starce: „Beračili ste! Tukaj po mestu, ko vendar veste, da vas naši policaji nič kaj radi ne gledajo! In kako naj bi vas, rodoljube z dežele, radi gledali, ko imamo že mestnih revežev preveč! Zadnjič se je tak mesten nadarbinar obesil, kakor je policija poročala, od same lakote. Vidite, pa je imel tukaj, v mestu, svojo domovinsko pravico! Zdaj bi jim pa še vi, zunanjiki, odjedali kruh! To vendar ne gre! To je zoper paragrafe!“

Starčkov ni neprijazni sprejem nič kaj razburil.

Malo vzdihnili so in zakašljali, zakašljali bolj iz navade, ker se tako spodobi beračem, kakor iz potrebe, in potem so polglasno, kakor zase odgovorili.

Prvi: „Človek ne more živ v zemljo.“

Drugi: „Prosi se lahko, krasti je greh!“

Tretji: „Reveži smo; nič nimamo na svetu, kakor Boga v nebesih in dobre ljudi na zemlji.“

In z vdano potrpežljivostjo so se zamaknili zopet predse v tla, sopli so enakomerno in glasno in kazalo je, da zadremljejo.

Sodnik se je razburjal: „Kaj naj storim z vami, pokore! Takele špitalarje mi semkaj vlačijo!“

Saj vendar nismo ne bolnica, ne hiralnica, ubožnica pa tudi ne! Še s takimile naj učeni sodnik trati svoj dragoceni čas, seveda! Ampak ga ne bo! Lahko kar greste, prijatelji, ste že opravili, prosti ste, kar izgubite se v božjem in cesarskem imenu, kamor hočete, pa srečno!“

Nobeden se ni ganil.

Sodniku je nekaj šinilo čez lice, zdelo se mi je podobno sočutju, toda nadaljeval je z osornim glasom: „Oho! Vi ne greste? Vam ne diši prostost? Torej taki tiči ste! Seveda, zunaj je mraz, kaj ne, da kar stopinje zvené, pri nas pa lepo gorko, kakor pri peku; zunaj vas še iz hlevov podé, pri nas pa ima vsak svojo čedno postelj, kaj ne, pa še robec dobi za usekanje, prav po gosposki, in krtačico za zobe (brezzobi slepec se je zadovoljno zarežal) in skoraj bi bil pozabil, jutri je nedelja in imamo meso, zato ste pa danes prišli, kaj ne! O ti pokvarjeni svet! Pa saj je škoda časa, ki ga izgubljam z vami. Torej hitro in kratko: Koliko časa bi pa radi zaprti bili, kaj?“

Senca lahnega nasmeha je izpreletela starčkom zgubančena lica in prvi je rekel: „Po svojem preudarku naredite, gospod! Živi ne moremo v zemljo“; — drugi: „Krasti je greh, kako naj živimo, če se nas ne usmilite!“ — tretji: „Mi smo reveži, Bog vam povrni, gospod!“ Sodnik jim je v kratkih, suhoparnih besedah razglasil sodbo, da so v imenu

njegovega veličanstva cesarja obsojeni zaradi be-
račenja vsak za 48 ur v zapor.

Obsojenci so zgenili glave, malo zakašljali in
vzdihnili; spogledali so se počasi in potem je
najmlajši, tisti, ki je imel šele 68 let in leseno
nogo, v imenu vseh izrekel najvdanejšo zahvalo
za naklonjeni zapor, naj ga Bog tisočero povrne
gospodu sodniku! Hkratu je pa ponižno prosil,
da bi smeli biti z milostnim dovoljenjem sodnika
zaprti skozi vso zimo, vsaj tja do Velike noči . . .
Tovariša sta z globokimi vzdihi in s pritajenim
enakomernim mrmranjem podpirala govornika in
slepec je stiskal med prsti dolg molek z debelimi,
črnimi jagodami — : morebiti sta molila . . .

Sodnik jih je oštel. Očital jim je nehvaležnost.
„Saj vendar izprevidite“, je rekel, „da še teh 48
ur niste zaslužili po postavi, ampak da sem vam
jih le vbogajme dal, ker se mi smilite, siromaki.
Če vas naš gospod predsednik zagleda v zaporu
takele, kakršni ste, utegnem še sitnosti imeti zaradi
vas! Tako je, če je človek predober! Glej jih, glej!
Kar dosmrtni kot si izgovorite pri nas! — Za-
pomnite si: danes je prvikrat in zadnjikrat, da vas
obdržim v zaporih. Pri nas je stroga sodnija, in
če se mi zopet prikažete, še pogreli se mi ne boste,
ne, takoj vas izpustim zopet na cesto, da veste! Rajši
kar drugje poizkusite svojo srečo — saj so drugje
tudi sodnije! — Tako elegantnih zaporov morebiti

res nimajo, kakršni so naši, ali vi tudi niste, da bi si smeli preveč izbirati. Razumete!“

Ostra graja je vznemirila može.

Prosili so zamere, ponavljajoč svoje geslo, da so reveži . . .

„Reveži, seveda ste reveži!“ jih je podučil sodnik. „Zato ste pa berači! Kako pa hočete drugače biti berači, če niste reveži! Ali ste čudni! Taki se mi zdite kakor čevljar, ki se pritožuje, da mora čevlje delati. Saj zato je čevljar! Berač pa mora biti revež!“

To so može uvideli. Paznik jih je pogledal in brez ugovora so se spravili po konci; pobožno so se priklonili in klecnili s koleni, kolikor so jim dale stare kosti, malo so pokašljali in potem so odkrevljali s paznikom skozi duri.

Nehote sem zmajal z glavo. Beračiti je kaznivo, ali beračili so vsled skrajnje bede v neodoljivi sili, vsled česar jih je bilo po zmislju § 2. kazenskega zakona oprostiti; sodnik pa gre in jih baš iz tega oprostilnega vzroka obsodi! Tako svojevoljna sodba! Čemu so potemtakem zakoni, čemu sodniški izpiti in čemu uradne prisege!

Sodnik je zapazil moje dvome in se mi je nasmehnil.

„To je naš takozvani prenešeni delokrog,“ je rekel. „Namesto domovinskih občin oskrbuje reveže država. — Oskrbuje jih v svojih zaporih, toda gotovo ne slabše, nego bi bili oskrbovani v svojih

občinah! Ali ste brali te dni o tistem občinskem revežu nekod na Dolenjskem, ki je imel prehrano odkazano povrsti vsak dan pri drugi hiši in je medpotoma v košu umrl, ko ga je nesla dekla na hrbtu k sosedu? Naramni koš je bila njegova mrtvaška postelj. V zadnji hiši so se bili bali dela, potov in nadlege, če baš pri njih umre nadušljivi starček, pa so hiteli zbasati umirajočega v naramni koš in dekla ga je tresla k sosedu, ki je bil na vrsti, naj se ta z njim ukvarja. Pa ji je, žalibog, že spotoma ugasnil in morala ga je nesti zopet nazaj h gospodarju! Gotovo je bila ošteta! — Ali ste tačas tudi kaj z glavo majali?“

Bil sem v zadregi. Saj rad priznavam, da je moj sodnik blag človek, usmiljenega srca itd., itd., ali je pa tudi dober pravnik, to je drugo vprašanje!

Dokaz usposobljenosti.

Danes je bila zopet dokaj zanimiva razprava: slučaj vlačugarja Jurija Ažmaha. Zanimiva ne toliko zaradi samega slučaja, nego zaradi čudnih nazorov, katere je o tej priliki razodel moj sodnik! Moj sodnik je sploh čudak; vsi pravijo: ali bo odlikovan s kakim redom ali bo pa moral v pokoj, nekaj ga gotovo zadene v kratkem!

Vlačugarja Jurija Ažmaha si je torej po svoji stari navadi natančno ogledal in ovohal, potem mu pa izprašal „generalia“, namreč kako mu je ime in kako se piše, koliko je star, kam je pristojen itd. in ali redi kaj živalic. Pri vlačugarjih spada namreč tudi slednje vprašanje med „generalia“

Jurij Ažmah, 30 let star, pristojen v Šmartno, se je prestopal z ene noge na drugo, dobrovoljno se gugajoč v kolenih, in je prijaznega obraza odgovarjal, kakor je vedel in znal. Na zadnje vprašanje zastran živalic je prezirljivo omenil, da ima le sempatje katero, „ni vredno, da bi govoril!“ Zasukal je potem pogovor na drug predmet in vprašal, kje so oni gospod sodnik, ki so ga zadnjič sodili. Kaj „golant“ gospod da so bili: dali so mu en mesec zapora brez slehernega posta in podarili so mu celó belo dvojačo zato, ker jim je igral komedijo. Skliceval se je na navzočnega jetniškega paznika za pričo, kake posebne talente da ima on, Jurij Ažmah: kdo mu je kos pod našim cesarjem! On, Jurij Ažmah, požira namreč kamne; prave, resnične, cestne kamne, in kadar jih je požrl kakih osem ali deset, si pusti potrhati po želodcu, pa notri zarožljajo kamni in ni to nikaka goljufija, ampak umetnost! — Tako se je pobahal Jurij Ažmah in se hkratu izrekel pripravljenega, za prav skromno nagrado takoj prirediti veliko predstavo označene umetnosti, katero ponudbo je pa sodnik seveda odklonil z ozirom na dostojanstvo kraja in časa.

Popolnoma pravilno! Čudim se le prejšnjemu sodniku, da je kaj takega pripustil; saj sodnija ni nikako gledališče ali koncertna dvorana!

Sodnik je velel Juriju Ažmahu, naj sede na klop; sam si je pa njemu nasproti primaknil stol,

se oprl na stolovo naslonjalo in ga pričel prijateljski izpraševati, kje je nazadnje delal ali služil in kaj ga je prineslo semkaj.

Zgovorni Jurij Ažmah je drage volje povedal, da je bil nazadnje za hlapca daleč, daleč tam na Gorenjskem, še naprej od Marije Pomagaj, v kraju, ki se mu pravi Trbiž. Ta kraj je pa sila čuden kraj, v tem kraju jedo ljudje tudi ob petkih golaž, cerkev imajo pol premajhno, njemu, Juriju Ažmahu, so pa koprive vtikali v škornje! Zato je vzel svoje poselske bukvice, zapustil Trbiž in jo nazaj ubral proti Šmarni gori, da gre obiskat Mamko Božjo, ker sta oba v isti fari doma. Prišel pa ni do svojega cilja. V Medvodah ga je prijel žandar, baš ko je prihajal iz hiše, kjer je bil od prijazne gospodinje obdarovan s kosom kruha in z dvema čikoma. Enega teh čikov je še imel in ga je tudi pokazal sodniku, toda le od daleč . . .

Zabeležil sem v zapisnik: Jurij Ažmah priznava, da se je brez dela in opravka in brez slehernih sredstev okoli potepal in da je od hiše do hiše beračil. — Po mojem preudarku je bila stvar jasna in dejanski stan prestopkov vlačuganja in beračenja dognan. Seveda, ako se morebiti ne smatra enega čika za „zadostna sredstva“, česar je bil moj sodnik navsezadnje tudi zmožen!

V moje veliko začudenje je pa sodnik pristopil k Juriju Ažmahu, ki je iz previdnosti hitro umaknil roko s čikom za hrbet, mu pričel pretipavati glavo,

zapirati in odpirati oči, gledati vanje, mu tolči po kolenih, še jezik njegov je hotel videti!

Vse to nevajeno, zagonetno ravnanje je spravilo dobrovoljnega Jurija Ažmaha iz ravnotežja in plašen in z nesigurnim glasom je vprašal: „Pa ne, da bom kaj postov dobil?“

Sodnik ga je pogledal z dolgim in ostrim pogledom in ukazujoče mu je velel: „Nič ne boš dobil, nobenega posta, niti zapora ne! Ne maramo te! Ali me razumeš? Delat pojdi h kmetu, saj si zdrav in močan! Kaj bi se valjal po zaporih! Sram te bodi!“

Jurij Ažmah je ostrmel. „Kaj, zakaj in kako?“ je rekel. „Še vsakikrat sem bil potrjen, žandar mi je obljubil, da bom, nogo imam ožuljeno, kdo pravi, da ne bom zaprt?!“

„Postava tako pravi, zapomni si to! — Zakaj te ne maramo? Zato, ker si premalo učen za nas! — Ali ne? Pa mi hitro povej, koliko je dvakrat tri? — Vidiš, da ne veš! Si že padel, ne morem ti pomagati! Odkar imamo novo hišo, takih ljudi ne sprejemamo več, kateri čisto nič ne znajo. Imamo pametnejših dovolj! — Na polje, pa motiko v roke, Jurij Ažmah, drugače . . .! Adijo!“

Godrnjajočega, da bo že žandarju vse povedal, ga je odpravil jetniški paznik iz dvorane . . .

Hm! . . .

Sodnik mi je rekel, naj zapišem v sodbo, da se je Jurij Ažmah zaradi očitne slaboumnosti oprostil od obtožbe . . .

Meni je vse prav!

Potem je, kakršno ima navado, premeril parkrat dvorano, slednjič pa postal pred menoj, zmajal z glavo, me drobno pogledal in rekel: „Kaj ne: slabi časi, slabi! Boj za obstoj vedno hujši, pogoji za življenje vedno težji. Ali ste videli? Dandanes brez neke mere inteligence niti v zapor več ne pridete! — Svoj čas, da ste le imeli par razredov, pa ste se lahko prilizali do zlatega ovratnika! Sedaj vam treba uže zrelostnega izpričevala, predno da vam puste kot pisarniškemu praktikantu šivati spise in lepiti zavitke! . . . Ali pa . . . recimo, da imate poklic in notranji nagon za prodajo cikorije in užigalic; naka! ne smete se vdati temu poklicu in notranjemu nagonu in prodajati cikorijo in užigalice: najpoprej morate dokazati svojo usposobljenost zato! Brez dokaza usposobljenosti ni dandanes nikoder nič. Še obriti se skoraj več ne smete niti počesati samega sebe, če niste izkazali tozadevne usposobljenosti s slovesnim izpitom pred izpraševalno komisijo, sestojeko iz predsednika in najmanj dveh, a največ štirih prisednikov! Tako je! Duševni nivo se pač dviga in menda že mora biti vse tako, kakor je . . . Pa se bo še dvigal in morda doživiva čas, ko tudi za vzprejem v naše zapore ne bo več zadoščala kar

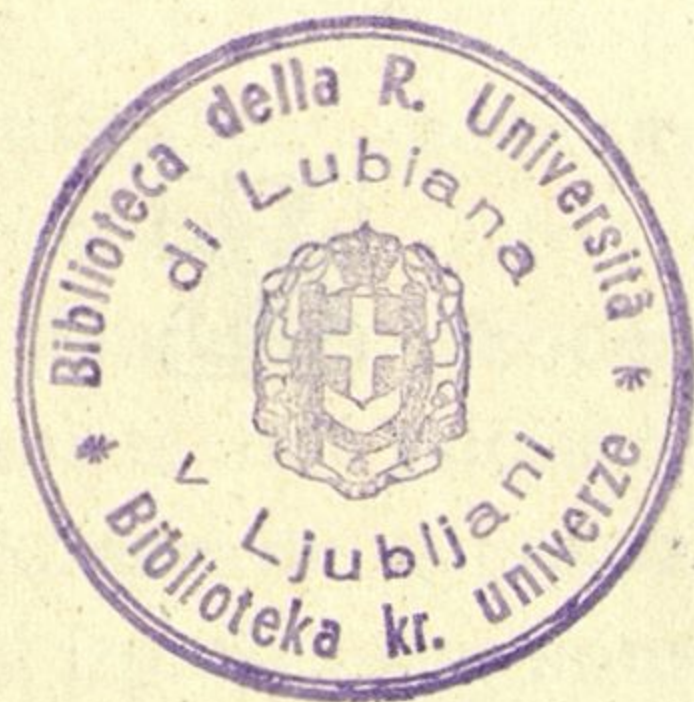
takole neka pičla mera inteligence: „koliko je dvakrat tri“ itd., ampak se bo kar kratkomalo zahtevalo izpričevalo o maturi! Pa bo mir in konec besedi in vsaj ne bo treba preiskovati vsakogar razsodnosti!“ . . .

Ne vem, ali vse to resno misli . . .

Zabobnal je s prsti po mizi, stopil skozi sobo, zabobnal po naslonjalu klopi in po oknu, nazadnje pa izjavil še sledeče: „Pri moji veri, edino, kar se dandanes še lahko postane brez dokaza usposobljenosti, je menda res le — poslanec!“

TISK J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000504245

00000504245

